

Maaelu Arengu Euroopa
Põllumajandusfond:
Euroopa investeeringud
maapiirkondadesse

www.emu.ee
Eesti Maaülikool
Estonian University of Life Sciences
Majandus- ja sotsiaalinstituut
Institute of Economics and Social Sciences

Eesti maaelu arengukava 2007–2013 meetme 3.1 „Majandustegevuse mitmekesistamine maapiirkonnas“ uuring

Majutusteenust pakkuvad investeeringuobjektid maapiirkonnas

Uuringu aruanne

Teostaja:

**Eesti maaelu arengukava 2007–2013 1., 3. ja 4.
telje püsihindaja**

Maamajanduse uuringute ja analüüsi osakond

Majandus- ja sotsiaalinstituut

Eesti Maaülikool

Tartu 2012

SISUKORD

SISSEJUHATUS	4
1. UURINGU EESMÄRK	6
2. KÜSITLUSE SIHTGRUPP JA METOODIKA	7
3. TOETUSE SAAJAD.....	8
4. TOETATUD MAJUTUSOBJEKTID.....	13
5. KÜSITLUSE TULEMUSED	19
5.1. MAJUTUSTEENUSE EDENDAMISE VAJALIKKUS MAAPIIRKONNAS	19
5.2. TOETUSE VAJALIKKUS MAJUTUSTEENUSTE EDENDAMISEL	21
5.3. PEAMISED TAKISTUSED MAJUTUSINVESTEERINGUTE ELLUVIIMISEL	22
5.4. INVESTEERINGU VAJALIKKUS LÄHEMA VIIIE AASTA JOOKSUL	25
5.5. MAATURISMI TULEVIK	28
5.6. MAJUTUSTEENUSE KVALITEEDI TÕSTMISEKS VAJALIKUD TEGEVUSED.....	30
5.7. ELLUVIIDAVA MAJUTUSINVESTEERINGU PLANEERITAV KASUTUSVIIS SEITSME AASTA PÄRAST	32
5.8. SAADUD TOETUSE MÕJU MAJUTUSTEENUSE ARENGULE.....	33
KOKKUVÕTE	37
LISAD	44
LISA 1. KÜSITLUSE TULEMUSI KOKKUVÕTVAD TABELID.....	44
LISA 2. TOETUSE SAAJATE PÕHITEGEVUSALA	60
LISA 3. KÜSIMUSTIK	61

LÜHENDID JA MÕISTED

Lühend või mõiste	Lühendi või mõiste tähendus
EL	Euroopa Liit
EMTAK	Eesti majanduse tegevusalade klassifikaator EMTAK 2008
EMÜ	Eesti Maaülikool
FIE	Füüsilisest isikust ettevõtja
Kõrvaltegevusala	Tegevusala, mille arendamiseks ettevõtjale MAK meetme 3.1 toetus määrati (vastavalt toetuse taotlusel esitatud andmetele)
Majutusinvesteering	MAK meetme 3.1 toel teostatav investeering, mille puhul toetuse saaja on taotlusel enda kõrvaltegevusalaks märkinud „majutus“
MAK	Eesti maaelu arengukava 2007–2013
MTÜ	Mittetulundusühing
PM	Põllumajandusministeerium
PRIA	Põllumajanduse Registrate ja Informatsiooni Amet
Põhitegevusala	Ettevõtja põhitegevusala toetuse taotlemise hetkel vastavalt EMTAK klassifikaatorile äriregistri andmetel
RAK	Eesti riiklik arengukava 2004–2006
Rakenduspiirkond	vald või maakond, kus toetatud investeering planeeritakse teostada
SA	Statistikaamet
SAPARD	2000–2006 põllumajandusele ja maaelule antava erakorralise liitumiseelse abi programm (Special accession programme for agriculture and rural development)

SISSEJUHATUS

Eesti Maaülikooli majandus- ja sotsiaalinstituut on MAK-i 1., 3. ja 4. telje meetmete püsihindaja. Püsihindaja tegevus on määratletud põllumajandusministri 7. jaanuari 2009. a määrusega nr 3 „Eesti maaelu arengukava 2007–2013 seire ja hindamise kord“. Püsihindaja teostab muuhulgas meetmespetsiifilisi uuringuid. Vastavalt hindamisplaanile viis püsihindaja 2011. aasta lõpus läbi uuringu „Majutusteenust pakkuvad investeeringuobjektid maapiirkonnas“. Uuring viidi läbi seoses MAK-i meetme 3.1 (majandustegevuse mitmekesistamine maapiirkonnas) rakendamise hindamisega.

Meetme 3.1 üldine eesmärk on maapiirkonnas tegutsevate ettevõtjate elujõulisuse ja jätkusuutlikkuse suurendamine läbi maapiirkonna ettevõtluse mitmekesistamise (sh põllumajandusettevõtjate tootmise mitmekesistamise muu maaettevõtlusega väljaspool põllumajandust) ning sellega uute töökohtade loomisele kaasaaitamine. Toetus on suunatud ettevõtluse uuenduslikkuse suurendamisele läbi uudsete lahenduste leidmise kaupade ja teenuste pakkumisel, samuti kohalikul ressursil põhineva (maapiirkonna elukvaliteedi parandamisega seotud) mittepõllumajandusliku mikroettevõtluse arendamisele.

Uuringu sihtgrupiks olid meetme 3.1 toetuse saajad, kellele oli määratud toetus majutusinvesteeringu elluviimiseks (toetuse taotlemisel oli kõrvaltegevusalaks märgitud majutus). Sealhulgas ankeetküsitluse sihtgrupiks olid need majutusteenuse arendajad, kellele seisuga 18.11.2011 oli tehtud toetuse väljamakse (vähemalt osaliselt).

Uuringu aruandes selgitatakse uuringu eesmärki ja ülesannet, antakse ülevaade valimist ja küsitluse meetodikast ning vastatakse uuringu lähteülesandes püstitatud küsimustele. Analüüsis tuuakse välja küsimustikule antud vastuste osatähtsused ning vastuste sisu, mille alusel vastatakse lähteülesandes püstitatud küsimustele. Iseloomulike tunnuste ilmnemisel analüüsitakse eraldi erinevate segmentide antud vastuseid (nt jaotatakse küsimustikule vastajad põhitegevusala järgi: taime- ja loomakasvatus; majutus; muud ettevõtjad, v.a taime- ja loomakasvatus ning majutus). Osadele lähteülesande küsimustele vastamiseks teostati heakskiidetud taotluste ja toetuse saajate üldandmete analüüs püsihindamise andmebaasi põhjal.

Uuringu aruande esimeses osas antakse ülevaade majutustegevuse arendamiseks toetust saanud projektidest (heakskiidetud taotlused kus kõrvaltegevusala on majutus) ning nende elluviimise eest vastutavatest ettevõtjatest (toetuse saajatest). Seejuures analüüsitakse toetuse saajate ettevõtlusvormi, põhi- ja kõrvaltegevusala ning registreeringut majandustegevuse registris. Samuti käsitletakse peatükis toetuse saajate kuuluvust turismiga tegelevate organisatsioonide liikmeskonda ning toetuse saaja seost teiste majutusettevõtjatega.

Teises peatükis analüüsitakse toetatud tegevuse liike ning antakse ülevaade, kui suur osa investeeringutest on juba ellu viidud. Samuti uuritakse, millised on sagedasemad takistused investeeringute teostamisel ning analüüsitakse toetatud majutusobjektide piirkondlikku jaotumist.

Aruande kolmandas osas keskendutakse eelkõige küsitlusele saadud vastuste analüüsimisele. Peatükis hinnatakse majutusteenuse edendamise vajalikkust maapiirkonnas ning toetuse vajalikkust arendustegevusel. Samuti selgitatakse välja peamised takistused majutusinvesteeringute elluviimisel ning analüüsitakse, kui suuri investeeringuid planeerivad ettevõtjad jätkusuutlikkuse tagamiseks. Küsitluse abil selgitatakse välja majutusteenuse kvaliteedi tõstmiseks vajalikud tegevused ning antakse hinnang maaturismi tulevikuväljavaadetele. Peatükis uuritakse, milline on toetatud majutusobjektide planeeritav kasutusviis seitsme aasta pärast ning hinnatakse saadud toetuse mõju majutustegevuse arengule.

Aruande lisadena on esitatud küsitluse ankeet ja ankeetide vastuseid kokkuvõtavad tabelid. Ankeedis esitatud lahtise küsimuse (vastaja võis küsimusele vastata oma sõnadega või lisada kommentaari) vastused on toodud lisades vastava küsimuse koosseisus. Lisades on toodud ka toetuse saajate põhitegevusalasid kirjeldav tabel.

Aruande koostas EMÜ maamajanduse uuringute ja analüüsi osakonna töötaja Risto Räisa.

1. UURINGU EESMÄRK

Küsitluse ja uuringu peaeesmärgiks on selgitada välja toetust saanud majutusobjektide eesmärgipärane kasutamine ning edasise toetamise vajalikkus ja tingimused. Uuringu eesmärk saavutatakse järgmiste alaeesmärkide kaudu:

1. Anda ülevaade meetmest 3.1 toetust saanud majutusasutuste projektidest ning nende elluviimise eest vastutavatest ettevõtjatest (toetuse saajatest). Seejuures anda detailsem ülevaade järgmistest näitajatest:
 - toetuse saaja ettevõtlusvorm;
 - ettevõtjate põhi- ja kõrvaltegevusala (s.o planeeritava investeeringuobjekti kasutusvaldkond);
 - ettevõtjate turismialane registreering majandustegevuse registris (kas ettevõtjad vastavad majutusettevõtjatele esitatud nõuetele) ja ettevõtjate kogemus majutusteenuse pakkujana (aastates, majandustegevuse registris registreerimise kuupäeva alusel);
 - ettevõtjate kuuluvus MTÜ Eesti Maaturismi ja teiste turismiga tegelevate organisatsioonide liikmeskonda (seotus eesmärgipärase maaturismiga);
 - ettevõtja seos teiste majutusettevõtetega (kas ettevõtja omab ainult ühte majutusettevõtet).
2. Anda detailsem ülevaade toetatud majutusobjektide järgmistest näitajatest:
 - toetatud majutusobjektide sisu ja eesmärk (investeeringu tüüp turismi tegevusvaldkonnas, uus turismitegevus, olemasoleva turismitegevuse arendamine, toetatud majutusliigid ja maaturismiteenused);
 - majutusobjektide piirkondlik jaotuvus;
 - toetatud tegevused määruises sätestatud tegevusliikide lõikes.
3. Selgitada välja majutusprojektide elluviimise jätkusuutlikkus:
 - Kui palju projekte on täielikult ellu viidud?
 - Kui palju on pooleli ja alustamata projekte?
 - Kas toetust saanud projektide hulgas on ka katkestajaid?
 - Mis põhjustel ei viida projekte täies mahus ellu?
4. Uurida toetuse saajate arvamust ja hinnangut järgneva kohta:
 - majutusteenuste edendamise vajalikkus maapiirkonnas;
 - toetuse vajalikkus majutusteenuste edendamisel;
 - peamised takistused majutusprojektide elluviimisel;
 - investeeringu vajalikkus lähima viie aasta (2012–2016) jooksul;
 - maaturismi tulevik (hinnang tulevikule, toetustega või toetusteta hakkama saamine);
 - majutusteenuse kvaliteedi tõstmiseks vajalikud tegevused (põhivara soetus, personali koolitus, koostööprojektid naaberriikidega jne);
 - elluviidava majutusinvesteeringu planeeritav kasutusviis peale viieaastast järelkontrolli perioodi;
 - saadud toetuse mõju majutusteenuse arengule (majutuskohtade arvu kasv, külastajate arvu suurenemine jne).
5. Vastavalt töö tulemustele teha ettepanekuid MAK-i meetme 3.1 tingimuste muutmiseks või samaks jätmiseks eesmärgiga tagada toetuse efektiivne ja sihipärane kasutamine.

2. KÜSITLUSE SIHTGRUPP JA METOODIKA

Küsitlus viidi läbi meetme 3.1 toetuse saajate seas. Sihtgruppi kuulusid need toetuse saajad, kes seisuga 18.11.2011 olid saanud väljamakse ning kes mitmekesistavad oma ettevõtlustegevust majutusteenuse pakkumise suunas (kõrvaltegevusala EMTAK kood algab numbritega 55). Kõrvaltegevusala EMTAK koodid koguti toetuse taotlustelt. Taotluste puhul, kus puudus märke kõrvaltegevusala kohta, tuletati see kavandatava investeeringu nimetuse ja eesmärgi alusel. Kui taotleja oli märkinud taotlusele mitu EMTAK koodi, siis võeti aluseks järjekorras esimesena märgitud kõrvaltegevusala kood.

Seisuga 18.11.2011 oli heakskiidetud kokku 233 taotlust, kus ettevõtjad mitmekesistavad oma tegevust majutusteenuse pakkumise suunas. Seejuures 15 ettevõtjale on määratud toetus kahel korral, seega on kokku 218 erinevat toetuse saajat. Heakskiidetud majutusprojektidest (233 taotlust) on seisuga 18.11.2011 väljamakse saanud 163. Kuna viiele ettevõtjale on makstud toetust kahe erineva heakskiidetud taotluse alusel, siis väljamakse saanud toetuse saajaid on kokku 158 erinevat isikut.

Uuringu sihtgruppi kuulusid kõik 158 väljamakse saanud ettevõtjat, kellele kõigile saadeti palve küsimustikule vastata. Eesmärgiks seati koguda vastused vähemalt 100 toetuse saajalt. Sihtgrupi küsitlemine toimus interneti keskkonnas (*Google Docs*) standardiseeritud ankeedi abil. Küsimustik saadeti e-posti teel. Kaaskirjas selgitati uuringu eesmärki ning paluti küsimustikule vastata. Kirjas oleva lingi abil sai siseneda küsitluskeskkonda, kus oli võimalik ankeet täita ja kinnitada. Toetuse saajate kontaktandmed koguti toetuse taotlustelt ning äriregistri infosüsteemist.

Küsitluste lähteülesanne ja ankeet koostati PM-ga 01.12.2011. Küsimustik saadeti toetuse saajatele 08.12.2011. Ankeedi täitmiseks oli aega kuni 18.12.2011. Kuna algselt laekus vastuseid 70 toetuse saajalt, siis pikendati küsimustikule vastamise tähtaega kuni 09.01.2012. Ankeedi saanud 158 isikust vastas küsimustikule 105, mis annab võimaluse küsimuste tulemustest piisavalt usaldusväärsed järeldusi teha (usaldusnivoo 95%).

Andmetöötlusmeetoditest kasutati tulemuste kirjeldamist keskmiste ja vastusteskaalal olevate äärmuslike näitajate esitamisega ning klassifitseerimist. Ühe tunnuse jaotust väljendatakse sagedustabelitega, võimalusel esitatakse tulemused jooniste kujul. Analüüsis jaotati toetuse saajad tegevusala järgi, mis oli äriregistris märgitud ettevõtja põhitegevusalaks toetuse taotlemise hetkel:

- taime- ja loomakasvatus (23 ettevõtjat, 21,9% vastajatest);
- majutus (26 ettevõtjat, 24,8% vastajatest);
- muud põhitegevusalad (nt ehitus, kaubandus, metsandus, nõustamine ja juriidilised toimingud, 56 ettevõtjat, 53,3% vastajatest).

Kui segmentide vastused erinesid üksteisest, siis juhiti uuringu aruandes sellele tähelepanu. Kui valikvastustega küsimuses oli vastusevariant „muud...“, kuid vabas sõnastuses antud vastus sobis oma sisult mõne etteantud vastusevariandiga, siis analüüsi tulemuste tõlgendamisel loeti vabas sõnastuses antud vastus etteantud vastusevariandi koosseisu.

3. TOETUSE SAAJAD

Käesolevas peatükis antakse ülevaade majutustegevuse arendamiseks toetust saanud projektidest ning nende elluviimise eest vastutavatest ettevõtjatest. Seejuures toetuse saajate ettevõtlusvormi, põhi- ja kõrvaltegevusala ning registreeringut majandustegevuse registris analüüsitakse kõigi 233 majutusega seotud taotluse lõikes (218 erinevat toetuse saajat). Toetuse saajate kuuluvust turismiga tegelevate organisatsioonide liikmeskonda ning toetuse saajate seotust teiste majutusettevõtetega analüüsitakse küsitlusele antud vastuste alusel (105).

Ettevõtlusvorm

Analüüs viidi läbi toetuse saajate lõikes (218 erinevat toetuse saajat kes investeerivad majutustegevusse). Tuginedes äriregistri andmetele on 83,0% toetuse saajatest äriühingud (sh valdav enamus osaühingud) ja 17,0% on FIE-d (tabel 1). Arvestades, et investeeringumeetmetel (meetmed 1.2, 1.4, 1.6, 1.7, 1.8 ja 1.9) on keskmiselt FIE-de osakaal umbes 40% kõigist toetuse saajatest, siis näeme, et majutusettevõtjad eelistavad tegutseda keskmisest enam äriühingu vormis.

Tabel 1. Majutusteenuse arendamiseks toetust saanud ettevõtjate jagunemine ettevõtlusvormi alusel

Ettevõtlusvorm	Toetuse saajad	Osakaal
Osaühing	175	80,3%
Füüsilisest isikust ettevõtja	37	17,0%
Aktsiaselts	5	2,3%
Täisühing	1	0,5%
Kokku	218	100%

Põhitegevusala

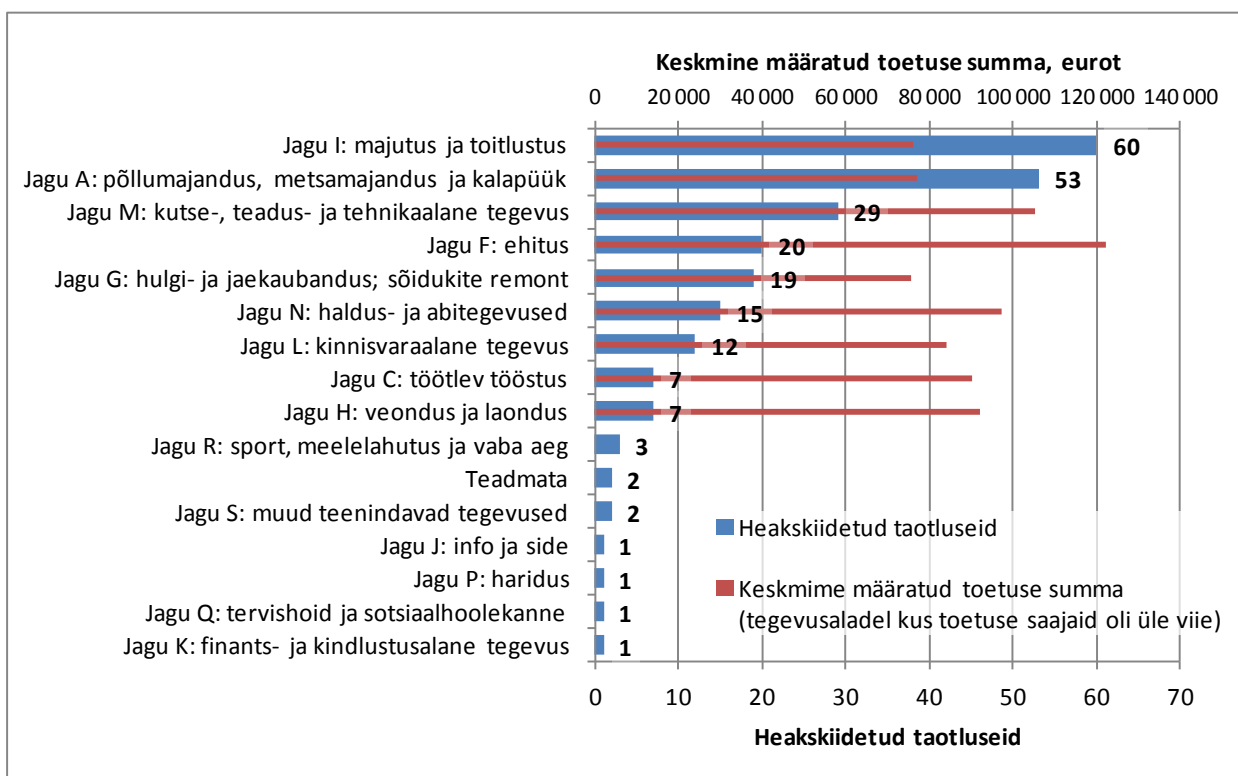
Toetuse saaja põhitegevusala määrati toetuse taotlemise ajal äriregistris esitatud EMTAK koodi alusel. Andmeid analüüsiti nii EMTAK jagude (21 jagu: A–U) kui koodi teise taseme alajaotuse (koodinumbri kahe esimese koha) täpsusega.

Analüüs viidi läbi toetuse taotluste alusel (233 majutusteenusega seotud taotlust). EMTAK jagude lõikes analüüsides on kõige enamlevinud põhitegevusalad majutus ja toitlustus ning põllumajandus, metsandus ja kalapüük (vastavalt 25,8% ja 22,7% taotlustest) (joonis 1). Tulemus on ootuspärane, sest meede on suunatud maapiirkondade arendamiseks ning analüüsi sihtgrupiks on majutusteenusesse investeerijad.

Toetuse saajate seas on palju ettevõtjaid, kelle põhitegevusala on ehitus (jagu F), kinnisvaraalaane tegevus (jagu L) või haldus ja abitegevused (jagu N). Nimetatud tegevusalade taotlused moodustavad 20,2% kõigist majutustegevusega seotud taotlustest. Samuti on toetuse saajate seas palju ettevõtjaid, kelle põhitegevusala on seotud nõustamise, juriidiliste toimingute ja arhitektitegevusega (jagu M), kaubanduse või sõidukite remondiga (jagu G) või logistikaga (jagu

H). Nimetatud ettevõtjaid on kokku 23,6% kõigist toetuse saajatest. Seejuures on käesolevas lõigus esile toodud taotluste keskmine määratud toetuse summa suurem kui majutus- ja põllumajandusettevõtjate vastav näitaja.

Püsihindaja hinnangul võib meetme eesmärkide täitmist ohustada see, kui toetuse saajate seas suureneb ettevõtjate arv, kelle põhitegevusala on seotud ehitusega, kinnisvara arendusega, nõustamisega, juriidiliste toimingutega, kaubandusega või logistikaga. Nimetatud ettevõtjate puhul on keeruline kindlaks määrata, kas investeeringust tulenev kasu on olulisel määral seotud maapiirkonnaga ning kas toetuse saajate maaturismitegevus on jätkusuutlik. Soovitame hindamiskriteeriumite abil edaspidi toetust veelgi enam suunata reaalselt maapiirkonnas tegutsevatele ettevõtjatele.

Joonis 1. Toetuse saajate põhitegevusala

Toetuse saajate põhitegevusala detailsem jaotus (EMTAK koodi teise taseme alusel) on toodud Lisas 2.

Majandustegevuse mitmekesistamise meetme rakendamise tulemuste hindamiseks võrreldi MAK meetme 3.1 toetuse saajaid varasemate programmide (SAPARD ja RAK) toetuse saajatega. MAK meetme 3.1 alusel majutusteenuse arendamiseks toetus saanud ettevõtjatest 22,9% põhitegevusala on majutus seisuga 18.11.2011. Varasemate programmide toetuse saajate kohta olid andmed olemas 84 ettevõtja puhul, kellest 29,8% põhitegevusala oli majutus. Seega on majutuse põhitegevusala toetuse saajate osakaal vähenenud MAK meetme 3.1 juures võrreldes varasemate programmide toetuse saajatega.

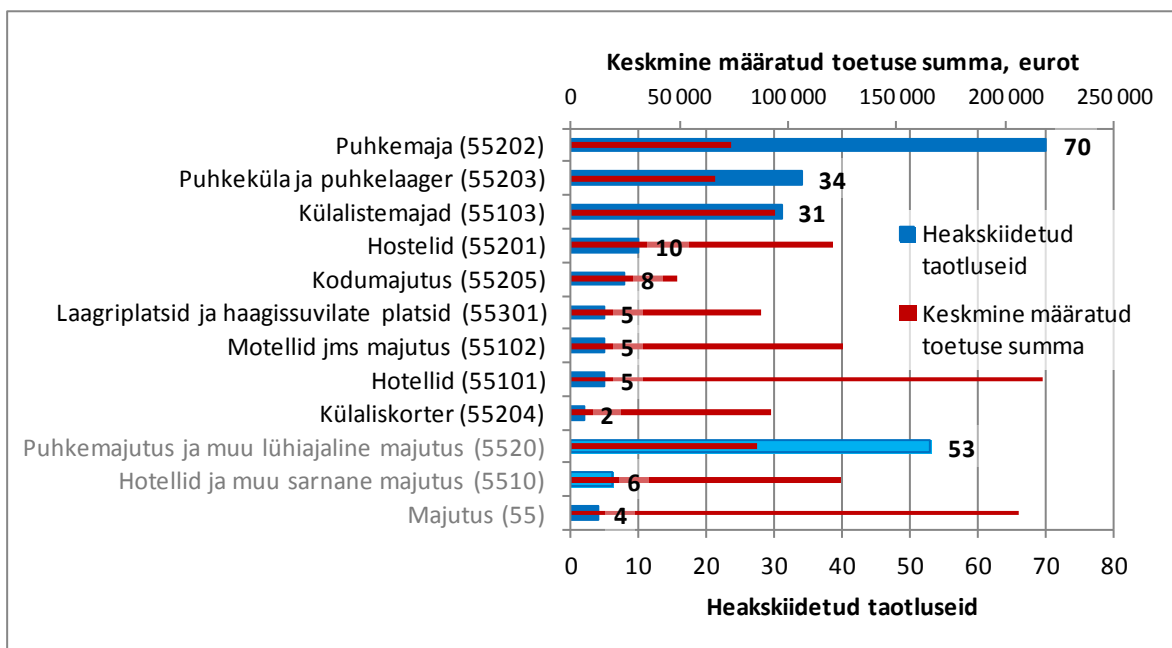
Majutusinvesteeringute teostajate kõige enamlevinud põhitegevusalad on majutus ja toitlustus ning põllumajandus, metsandus ja kalapüük (vastavalt 25,8% ja 22,7% taotlustest). Tulemus on ootuspärane, sest meede on suunatud maapiirkondade arendamiseks ning analüüsi sihtgrupiks on majutusteenusesse investeerijad. Kuna toetuse saajate seas on palju ka neid ettevõtjaid, kelle põhitegevusala on ehitus, kinnisvara arendus, nõustamine, juriidilised toimingud, kaubandus või logistika, siis see võib ohustada meetme eesmärkide täitmist, sest nimetatud ettevõtjate puhul on keeruline kindlaks määrata, kas investeeringust tulenev kasu on olulisel määral seotud maapiirkonnaga ning kas toetuse saajate maaturismitegevus on jätkusuutlik. Soovitame hindamiskriteeriumite abil edaspidi toetust veelgi enam suunata põllumajandusettevõtjatele jt reaalselt maapiirkonnas tegutsevatele ettevõtjatele.

Kõrvaltegevusala

Kõrvaltegevusalaks loetaks valdkonda, mille arendamiseks on toetatud investeering ette nähtud. Käesoleva uuringu sihtgrupiks olid toetuse saajad, kes investeerivad majutusteenuse arendamiseks (EMTAK jagu I, koodi kaks esimest numbrit 55). Kõrvaltegevusala määrati toetuse taotlusel esitatud andmete alusel. Kui taotlusel oli märgitud mitu kõrvaltegevusala, siis lähtuti järjekorras esimesena märgitud tegevusalast, eeldades, et esimesena tuuakse välja kõige tähtsam investeeringuobjekt. Neljal taotlusel ei olnud kõrvaltegevusala märgitud, kuid kuna planeeritud tegevuse kirjeldus viitas majutusele, siis loeti nimetatud taotluste puhul tegevusalaks „majutus“. Ülejäänud taotlustel (229) oli tegevusala kood märgitud viiekohalisena 170 juhul ja neljakohalisena 59 juhul. Seetõttu on neljakohalise koodi täpsusega võimalik analüüsida kõiki heakskiidetud taotluseid (v.a neli taotlust, millel kõrvaltegevusala puudus), kuid viiekohalise koodi täpsusega ainult 170 taotlust (73,0% taotlustest).

Analüüsides neljakohalist koodi, siis kõige sagedamini esinenud kõrvaltegevusala on puhkemajutus ja muu lühiajaline majutus (EMTAK kood 5520, 177 heakskiidetud taotlust). Esinemissageduselt järgnevad hotellid ja muu sarnane majutus (kood 5510) ning laagriplatsid (kood 5530) – vastavalt 47 ja viis heakskiidetud taotlust (joonis 2).

Puhkemajutuse ja muu lühiajalise majutuse projektidest (177) on viiekohaline kood esitatud 124 juhul. Seejuures on kõige sagedasemateks investeeringuteks puhkemajad (70 taotlust) ning puhkekülad ja puhkelaagrid (34 taotlust). Hotellide ja muu sarnase majutuse projektidest (47) on viiekohaline kood esitatud 41 juhul, kusjuures 31 taotlusel on tegevusalaks külalistemajad.

Joonis 2. Toetuse saajate kõrvaltegevusala

Keskmine määratud toetuse summa on 87 276 eurot heakskiidetud taotluse kohta. Keskmisest suurem määratud toetuse summa heakskiidetud taotluse kohta on hotellide ja muu sarnase majutuse (kood 5510) tegevusala korral (114 322 eurot), sest hotellid ja motellid on ehituslikult kapitaalsemad ning kõrgematele nõuetele vastavad. Puhkemajutuse ja muu lühiajalise majutuse investeeringuprojektidel (kood 5520) on keskmine määratud toetuse summa heakskiidetud taotluse kohta 77 398 eurot.

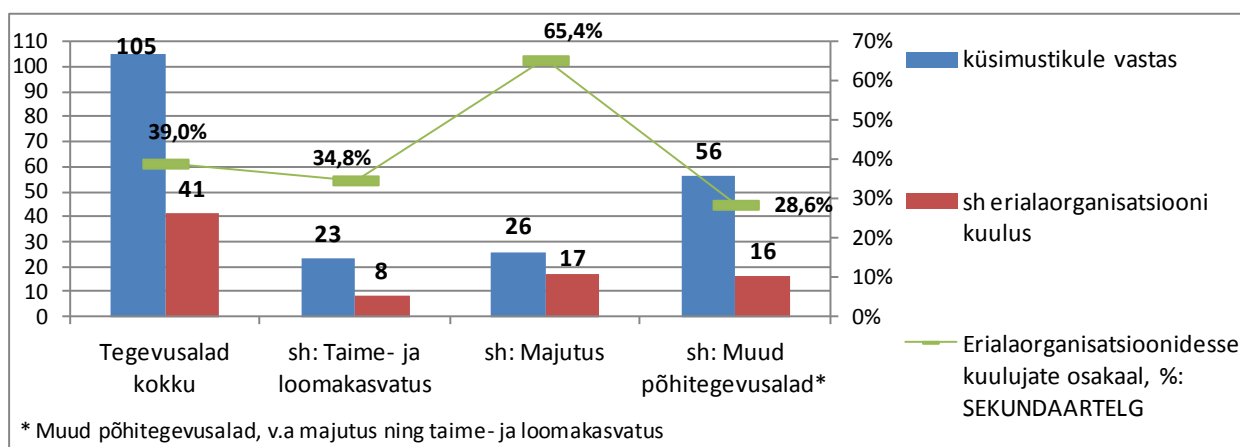
Nendel heakskiidetud taotlustel, kus kõrvaltegevusala kohta oli esitatud viiekohaline EMTAK kood (170 taotlust), on 109 juhul märgitud kõrvaltegevuslaks puhkemaja, küalistemaja või kodumajutus (64,1% analüüsitud taotlustest). Nimetatud objektid on sageli ehituslikus mõistes üksikelamud. Selliseid hooneid, mida tänu ehituslikule lahendusele on võimalik kasutada nii üksikelamuna kui majutusteenuse pakkumiseks, saab peale PRIA-poolse järelkontrolli perioodi lõppu lihtsamini erakasutusse võtta. Ühelt poolt annab see võimaluse äriplaani muutumise korral hoonele lihtsamini uus rakendus leida. Teisalt võib sellega kaasneda oht, et toetuse saaja võib kergekäelisemalt loobuda maaturismi teenuse pakkumisest ning võtta vara isiklikku kasutusse.

Registreering majandustegevuse registris

Vastavalt uuringu lähteülesandele analüüsiti, kui paljud toetuse saajad omavad majutusteenuse pakkumise valdkonna registreeringut majandustegevuse registris. Seisuga 05.12.2011 on majandustegevuse registris registreeritud 1384 majutusettevõtjat (kellel on registris kokku 1592 majutusettevõtet). Majutusteenuse arendamiseks meetme 3.1 toetust saanud 218 ettevõtjast 113 (51,8%) omab seisuga 05.12.2011 majutusteenuse pakkumise valdkonna registreeringut majandustegevuse registris. Registreeritud ettevõtjate osakaal suureneb tõenäoliselt veelgi nende toetuse saajate arvelt, kes on investeeringu teostanud hiljuti või valmib projekt lähitulevikus. Majutusteenuse arendamiseks toetust saanud ettevõtjad on seisuga 01.12.2011 omanud majutus-alast registreeringut majandustegevuse registris keskmiselt 2,8 aastat (mediaan 2,3 aastat).

Kuuluvus turismiga tegelevate organisatsioonide liikmeskonda

Küsitluses paluti ettevõtjal nimetada need turismiga tegelevad ühingud ja organisatsioonid, kuhu ta majutusettevõtjana kuulub. Küsimustikule vastas 105 majutusettevõtjat, kellest 41 (39,0%) kuulub mõne turismiga tegeleva ühingu liikmeskonda (joonis 3). Seejuures taime- ja loomakasvatustettevõtjatest kuulub mõne turismiga tegeleva organisatsiooni liikmeskonda 34,8% ning majutusettevõtjatest 65,4%. Märkimisväärselt väiksem on turismiga tegelevate organisatsioonide liikmeskonda kuulumine muude tegevusalade (v.a taime- ja loomakasvatus ning majutus) korral – 28,6%.

Joonis 3. Küsimustikule vastajate kuulumine turismiga tegelevate organisatsioonide liikmeskonda ettevõtjate põhitegevusalade lõikes

Erialastesse organisatsioonidesse kuulumine võib näidata seda, kui pühendunult ja pikaajaliselt ettevõtja kõnealusel tegevusalal tegutseb. Need ettevõtjad, kelle põhitegevusala on majutus, kuuluvad arusaadavalt kõige sagedamini erialaste organisatsioonide liikmeskonda. Samas ilmneb, et muudel tegevusaladel (v.a taime- ja loomakasvatus ning majutus) on kõige suurem risk, et toetuse saaja ei käsitle majutustegevust olulise ja pikaajalise tegevusvaldkonnana. Erialastesse organisatsioonidesse kuulumine ei pruugi üheselt väljendada ettevõtja strateegilisi plaane, kuid teatud ulatuses saab eelpool toodud hinnanguid arvestada.

Ankeedi küsimuses oli võimalik märkida kuni kolm erialaorganisatsiooni, kuhu ettevõtja kuulub. Küsimusele vastanud 105 ettevõtjast üheksa kuulub kolme või enama turismiga tegeleva organisatsiooni liikmeskonda, 14 vastajat kuulub kahe organisatsiooni liikmeskonda ning 18 ühe liikmeskonda. Kokku oli küsitluse vastustes märgitud liikmeks olemist 73 korral (73 organisatsioonis), seejuures esines 38 erinevat organisatsiooni nimetust. Kõige sagedamini kordus vastus MTÜ Eesti Maaturism liikmeks olemisest (22 korda). Kolmel korral oli mainitud liikmeks olemist organisatsioonides: MTÜ Setomaa Turism, MTÜ Võrumaa Turismiliit, Rohelise Jõemaa Koostöökogu, SA Lõuna-Eesti turism ja MTÜ Sibulatee.

Küsitlusele vastanutest 39,0% kuulub mõne turismiga tegeleva organisatsiooni liikmeskonda. Erialastesse organisatsioonidesse kuulumine võib näidata seda, kui pühendunult ja pikaajaliselt ettevõtja kõnealusel tegevusalal tegutseb. Võrreldes majutus- ning taime- ja loomakasvatustettevõtjatega on muude tegevusalade ettevõtjate kuuluvus turismiga tegelevate

organisatsioonide liikmeskonda kõige väiksem. Seetõttu soovitame toetuse määramisel veelgi enam eelistada ettevõtjaid, kelle põhitegevusala on taime- ja loomakasvatus.

Kuna MAK on suunatud eelkõige põllumajanduse ja maaelu arendamisele, siis on püsihindaja esmane soovitus, et mitmekesistamise toetust saaksid põllumajandusettevõtjad ning need ettevõtjad, kelle põhiline tegevuskoht ning tegevusest saadav kasu jääksid maapiirkonda. Küsimustikule vastajate hinnangul on majutusteenuse pakkujaid juba piisaval määral ning ettevõtjad ei näe väga suurt nõudlust traditsioonilise majutusteenuse järel. Uuringu järgnevatel peatükkides oleme soovitanud matuismi valdkonnas toetada eelkõige projekte, mis on suunatud majutuse lisateenuste (nt aktiivne puhkus, toitlustus) arendamisele.

Toetuse saaja seos teiste majutusettevõtetega

Ankeedis küsiti, kas lisaks sellele ettevõttele, mille kohta toetuse saaja küsimustiku täitis, omab või juhib toetuse saaja veel mõnda majutusega tegelevat ettevõtet. Küsitluse tulemusel selgus, et 12,4% ettevõtjatest (13 küsitlusele vastajat) omavad või juhivad mitut majutusettevõtet. Põhitegevusalade lõikes analüüsides näeme, et mitut majutusasutust omavatest või juhtivatest ettevõtjatest (13) kõige suurem osa (61,5%) on muude tegevusalade (v.a taime- ja loomakasvatus ning majutus) ettevõtjad. Need ettevõtjad, kelle põhitegevusala on majutus, pühenduvad peamiselt ühe majutusettevõtte juhtimisele – ainult üks (7,7%) küsitlusele vastanud majutuse põhitegevusalaga ettevõtja omab mitut majutusettevõtet.

Mitme majutusettevõtte omamine või juhtimine võib anda erinevaid signaale. See võib ühelt poolt näidata, et ettevõtja tegeleb sügavuti majutusettevõtlusega ning investeringud nimetatud valdkonnas on asjakohased. Teisalt võib mitmete ettevõtete omanime või juhtimine viidata haldus või arendustegevusele kus lisandväärtuse loomine majutusettevõtte sees ei ole eesmärk omaette, vaid eesmärk on pigem uute ettevõtete loomine ning selle kaudu kasumi teenimine. Kuna mitme majutusettevõtte omamine või juhtimine võib viidata erinevatele asjaoludele, siis ei ole otstarbekas toetuse määramist ja saamist hinnata nimetatud näitaja alusel.

Mitut majutusasutust omavad või juhivad eelkõige need ettevõtjad, kelle põhitegevusala ei ole majutus ega taime- ja loomakasvatus. Kuna mitme majutusettevõtte omamine või juhtimine võib viidata erinevatele asjaoludele, siis ei ole otstarbekas toetuse määramist ja saamist hinnata nimetatud näitaja alusel.

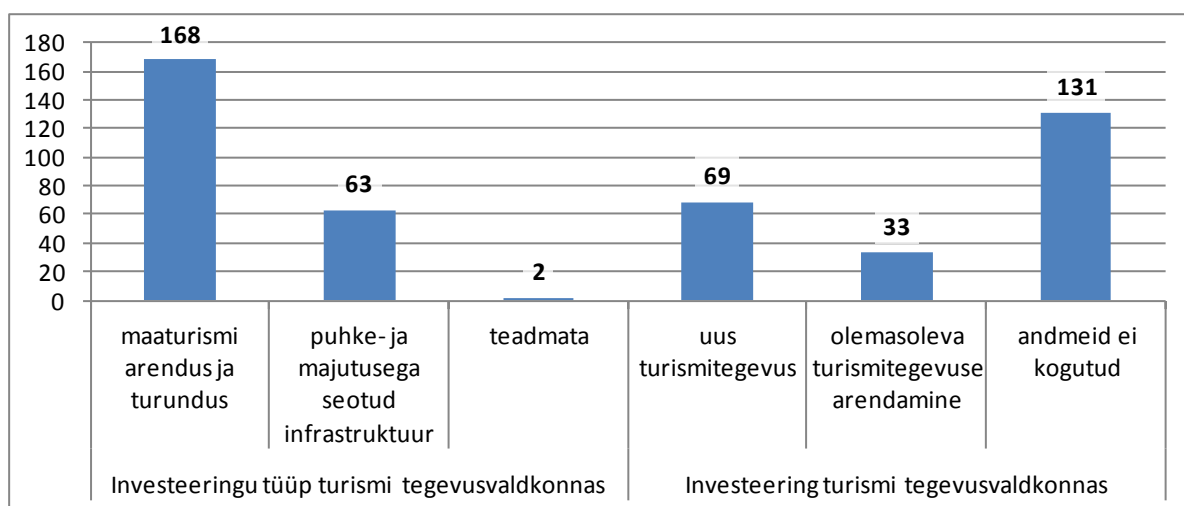
4. TOETATUD MAJUTUSOBJEKTID

Käesolevas peatükis analüüsitakse toetatud tegevuse liike ning samuti antakse ülevaade, kui suur osa investeringutest on juba ellu viidud. Analüüs viiakse läbi kõigi 233 heakskiidetud taotluse alusel. Samuti uuritakse, millised on sagedasemad takistused investeringute teostamisel ning analüüsitakse toetatud majutusobjektide piirkondlikku jaotumist. Nimetatud analüüsi osa viiakse läbi küsitlusele antud vastuste alusel (105).

Toetatud investeeringu tüüp

Meetme 3.1 seire ja hindamisega seoses kogutakse andmeid toetatava investeeringu tüübi kohta. Investeeringud turismi tegevusvaldkonnas jagunevad: (1) maaturismi arendus ja turundus; (2) puhke- ja majutusega seotud infrastruktuur; (3) väikesemahuline infrastruktuur (infopunkt, teeviit). Andmed investeeringu tüübi kohta koguti toetuse taotlustelt. Heakskiidetud 233 taotlusest 168 (72,1%) eesmärk on maaturismi arendus ja turundus (joonis 4). Puhke- ja majutusega seotud infrastruktuur on investeeringu tüübiks määratud 63 juhul (27,0%).

Samuti analüüsitakse, kas kavandatav investeering on uus turismitegevus või olemasoleva turismitegevuse arendamine. Nimetatud andmeid ei ole kogutud esimese vooru taotluste puhul (131 majutustegevusele suunatud taotlust). Andmed investeeringu tüübi kohta on olemas 102 taotluse puhul. Nendest 69 (67,6%) on uued turismitegevused ja 33 (32,4%) on seotud olemasoleva turismitegevuse arendamisega.

Joonis 4. Toetatud investeeringu tüüp turismi tegevusvaldkonnas

Toetatud tegevused määruses sätestatud tegevusliikide lõikes

Meetme 3.1 määruse § 3 sätestab, mis liiki tegevustele on võimalik toetust taotleda. Andmed toetatud tegevuse liigi kohta koguti toetuse taotlustelt. Analüüsi kaasati kõik 233 majutustegevuse investeeringutaotlust, millele oli määratud toetus kokku 472 tegevuse elluviimiseks (tabel 2). Majutusinvesteeringutel määratakse kõige sagedamini toetus olemasoleva hoone või hoone osa ehitamiseks (102 tegevust) ja uue hoone püstitamiseks (94 tegevust), mis moodustavad kokku 41,5% kõigi tegevuste arvust. Samad tegevused on ka kõige suurema määratud toetuse kogusummaga kokku ning kõige suurema keskmise määratud toetuse summaga tegevuse kohta.

Majutusinvesteeringutele määratud toetuse summa on kokku 20,3 mln eurot. Olemasoleva hoone või hoone osa ehitamiseks ja uue hoone püstitamiseks määratud toetuse summa on kokku 15,7 mln eurot, mis moodustab 77,2% majutusinvesteeringuteks määratud toetuse kogusummast.

Määratud toetuse summa tegevuse kohta on keskmiselt 43 083 eurot. Olemasoleva hoone või hoone osa ehitamisel ja uue hoone püstitamisel on vastav näitaja poole suurem. Tulemus on ootuspärane, sest investeeringud ehitistesse on suuremad kui muud põhivarainvesteeringud või investeeringud abitegevustesse.

Tegevuse liikide analüüsimisel tuleb arvestada seda, et toetuse taotlusel antakse ette võimalik valik tegevusliikidest. Seejuures on osad valikud sarnase tähendusega ning toetuse taotlejal võib olla raskuseid õige valiku tegemisega. Näiteks on tegevused „olemasoleva hoone ehitamine“, „hoone parendamine“ ning „hoone osa parendamine“ sarnase iseloomuga, mistõttu nende vahel valiku tegemine võib toetuse taotlejale olla raske. Samuti võib toetuse taotlejal tekkida küsimus, millisel juhul tuleb teha valik „uue voodikoha rajamine“. Soovitame järgnevatel programmiperioodidel sarnase toetusmeetme olemasolul taotlusel olevaid valikuvariante koondada ja vähendada.

Tabel 2. Toetatud tegevused tegevusliikide lõikes

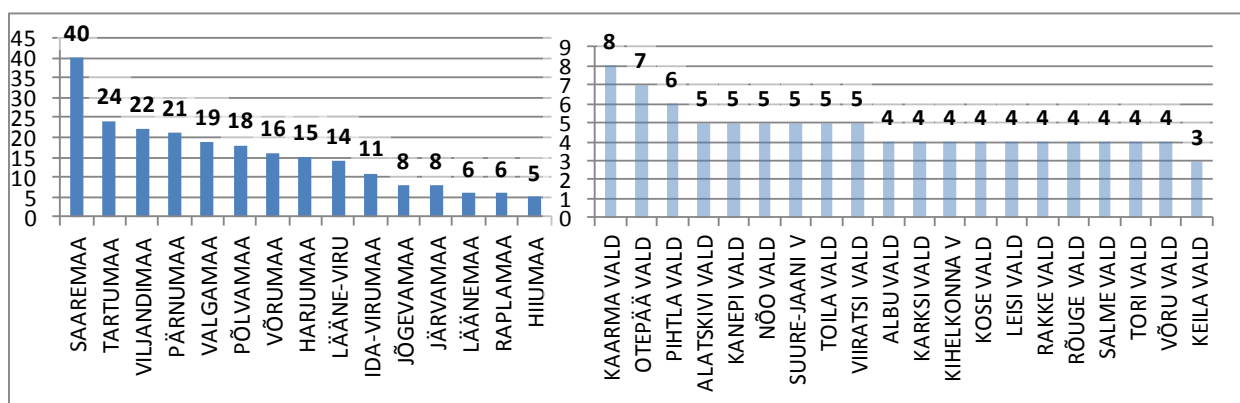
Tegevuse nimetus	Määratud toetuse summa, eurot	Tegevuste arv	Määratud toetuse summa tegevuse kohta, eurot
Olemasoleva hoone või hoone osa ehitamine	8 248 675	102	80 869
Uue hoone püstitamine	7 442 018	94	79 170
Majutusteenuse osutamiseks uue voodikoha rajamine	1 411 029	22	64 138
Hoone või hoone osa parendamine	1 161 741	24	48 406
Uue rajatise ehitamine	1 141 363	42	27 175
Masina ja seadme ostmise ja paigaldamine	527 291	48	10 985
Olemasoleva rajatise ehitamine	158 918	7	22 703
Tee ja parkla ehitamine	54 161	7	7 737
Uue majutusruumi sisustamine materiaalse põhivaraga	43 605	5	8 721
Traktori ostmine	36 574	3	12 191
Omanikujärelevalve tegemise maksumus	36 349	24	1 515
Kavandatava objekti projekteerimistöö maksumus	28 481	22	1 295
Kodulehekülje tegemine	10 211	12	851
Infokandjate ja jaotusmaterjalide valmistamine	8 778	13	675
Taotluse ja äriprojekti koostamiseks tellitud töö	8 411	29	290
Infokandja ja jaotusmaterjali koostamine	3 807	2	1 903
Riigisisese messil osalemine	3 515	2	1 758
Majutusteenuse olemasoleva voodikoha parendamine	3 206	1	3 206
Veebilehe loomine	2 306	4	577
Investeeringuga seotud litsentsi jms seotud tasud	1 577	1	1 577
Kavandatava turu-uuringu teostamise maksumus	1 401	1	1 401
Objekti projekteerimiseks vajalikud geoloogilised tööd	1 358	3	453
Objekti tähistamiseks vajaliku sümbolika maksumus	542	4	135
KOKKU	20 335 319	472	43 083

Kokkuvõttes näeme, et majutusinvesteeringute puhul määratakse kõige sagedamini toetus olemasoleva hoone või hoone osa ehitamiseks ja uue hoone püstitamiseks, mis moodustavad kokku 41,5% kõigi tegevuste arvust. Samad tegevused on ka kõige suurema keskmise määratud toetuse summaga tegevuse kohta. Analüüsi tulemusi võib mõjutada see, et osad toetuse taotlemisel valikuvariantidena etteantavad tegevusliigid on sarnase tähendusega mistõttu õige valiku tegemine nende vahel võib toetuse taotlejale olla raske. Soovitame järgnevatel

programmperioodidel sarnase toetusmeetme olemasolul taotlusel olevaid valikuvariante koondada ja vähendada.

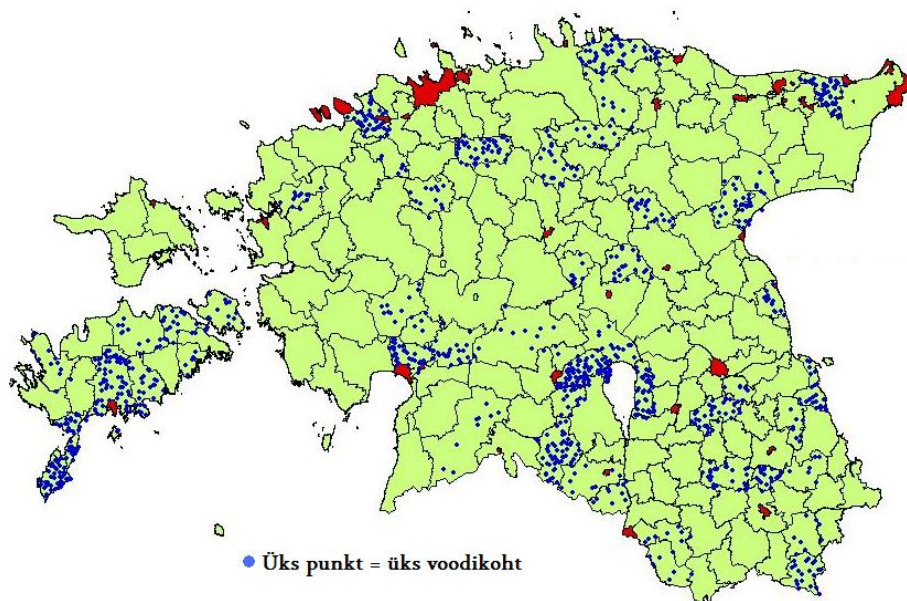
Majutusinvesteeringute piirkondlik jaotus

Heakskiidetud taotluste (233) analüüsi alusel selgus, et kõige sagedamini planeeritakse majutusinvesteeringuid Saaremaal (40 heakskiidetud taotlust), millele järgnevad suhteliselt võrdse taotluste arvuga Tartu-, Viljandi- ja Pärnumaa (joonis 5). Majutusinvesteeringud jagunevad kõigi 15 maakonna vahel. Kõige harvem planeeritakse nimetatud investeeringuid Hiiu-, Rapla- ja Läänemaal. Eestis on 116 valda, mille territooriumile meetme 3.1 toel majutusinvesteeringuid planeeritakse. Kõige rohkem planeeritakse toetuse abil rajada majutusobjekte Saaremaal Kaarma vallas ja Pihlta vallas (vastavalt kaheksa ja kuus heakskiidetud taotlust) ning Valgamaal Otepää vallas (seitse heakskiidetud taotlust) (joonis 5).

Joonis 5. Toetatud majutusinvesteeringute jagunemine maakondade lõikes ning 20 valda, kus on kõige rohkem majutusprojekte toetatud (heakskiidetud taotluste arv)

Küsitlusele antud vastuste (105) alusel analüüsiti, kui palju ja mis piirkondadesse luuakse toetuse abil majutusettevõtetes uusi voodikohti. Ankeedis paluti toetuse saajatel märkida oma ettevõtte voodikohtade arv enne meetme 3.1 investeeringu elluviimist ning prognoositav voodikohtade arv lähema kolme aasta jooksul pärast investeeringu realiseerimist. Lisanduvate voodikohtade arv on kantud kaardile valla täpsusega vastavalt investeeringu rakenduspiirkonnale (joonis 6). Arvestades, et iga sinine punkt kaardil märgib ühte lisandunud voodikohta (mitte heakskiidetud taotlust) näeme, et toetuse abil planeeritakse luua uusi voodikohti paljudes erinevates Eesti piirkondades. Mõnevõrra kerkivad esile Saaremaa, Harjumaa välispiir, Eesti põhjarannik, Pärnumaa, Võrtsjärve ja Peipsi järve ümbrus ning Lõuna-Eesti kuppelmaastiku piirkond.

Joonis 6. Toetuse abil loodavate voodikohtade piirkondlik jaotus (iga sinine punkt kaardil tähistab ühte loodud voodikohta valla täpsusega; punktide arv ei näita voodikohti loovate majutusettevõtjate arvu)

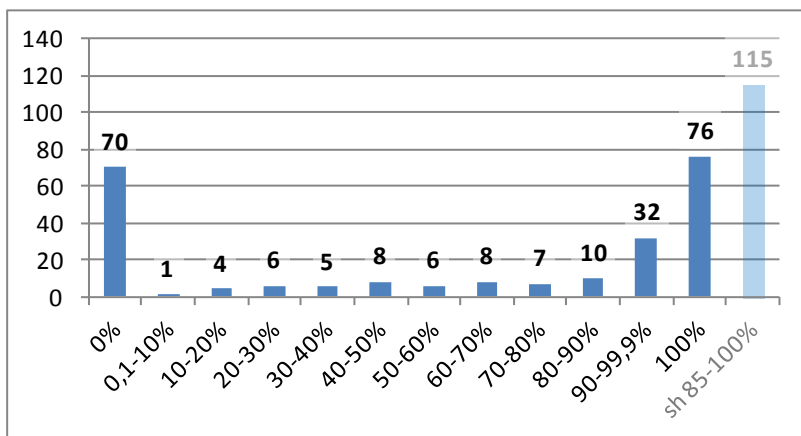
Küsitlusele antud vastuste põhjal näeme, et toetusega seoses planeeritakse luua keskmiselt 13,5 voodikohta majutusinvesteeringu teostaja kohta (105 küsitlusele vastajat planeerivad luua kokku 1422 voodikohta). Küsitlusele vastajatel oli enne toetuse saamist keskmiselt 9,6 voodikoha mis investeeringu teostamise järel peaks tõusma 23,2 voodikohani. Need 61 küsitlusele vastajat, kellel enne investeeringut voodikohad puudusid, planeerivad seoses investeeringuga luua keskmiselt 14,8 voodikohta.

Toetatud majutusinvesteeringute piirkondlikku jaotuvust saab lugeda tegevusalale iseloomulikuks ja sobivaks. Majutusprojekte on toetatud kõigis maakondades, mis on hea tasakaalustatud arengu jaoks. Rohkem investeeringuid teostatakse ja voodikohti luuakse mere ja järvede piirkonnas, suurlinnade läheduses ning looduslikult kaunites piirkondades. Ühelt poolt on tegemist asukohtadega, kus klientide huvi puhkamiseks on suurem, samas on nimetatud piirkondades juba olemasolevaid majutusettevõtteid arvukamalt. Püsihindaja on seisukohal, et majutusinvesteeringute piirkondlik jaotus on sobilik, sest oluline on ilusa piirkonna ning vaatamisväärsuste olemasolu. Kuigi turismile atraktiivsetes piirkondades on mitmeid sarnase teenuse pakkujaid, võib sellest teatud tingimustel tekkida kasu koostöö näol, mis peaks olema ettevõtjate võimalus tulevikku silmas pidades. Kuna majutusobjekte on eelkõige mõttekas rajada turismile atraktiivsetesse piirkondadesse (kuhu nad ka juba koondunud on), ning selliseid piirkondi on piiratud hulk, siis püsihindaja hinnangul peaks meede 3.1 edaspidi keskenduma muude investeeringute (v.a uute majutuskohade) toetamisele. Majutusettevõtjate toetamise korral soovitame eelistada projekte, mis on suunatud nt aktiivse puhkuse vms lisateenuste pakkumisele, mitte uute majutuskohade loomisele.

Investeeringute teostamine

Käesolevas alapunktis analüüsitakse kui suures ulatuses on toetatud majutusprojektid juba ellu viidud ning milliste projektide puhul on äriplaani realiseerumine ebakindel. Samuti analüüsitakse põhjuseid, miks toetatud projekt võib taotluses esitatud mahus tegemata jääda. Toetuste väljamaksmist analüüsitakse kõigi 233 heakskiidetud majutusprojekti alusel. Toetuse saajate hinnanguid äriplaani realiseerumise kohta või muutmise põhjuste kohta analüüsitakse küsitluse tulemuste alusel (105 küsitlusele vastajat).

Seisuga 18.11.2011 on majutusinvesteeringutele määratud toetuse summa kokku 20,3 mln eurot, millest sama kuupäeva seisuga on väljamakstud 10,6 mln eurot (52,3%). 233-st heakskiidetud taotlusest on väljamakse saanud 163 taotlust (70,0%), seejuures 76 taotlusel moodustab väljamakstud toetuse summa 100% määratud toetuse summast, samas kui 70 taotlusel ei ole väljamakset veel tehtud (joonis 7). Kokku 115-l (49,4%) väljamakse saanud taotlusel moodustab väljamakstud toetuse summa vähemalt 85,0% määratud toetuse summast – käesoleva analüüsi kontekstis loetakse neid lõpetatud projektideks.

Joonis 7. Toetatud projektide elluviimine väljamaksuprotsentide lõikes

Määruse kohaselt peab toetuse saaja investeeringu teostama kahe aasta jooksul pärast toetuse rahuldamise otsuse saamist. Analüüsitud 233 taotlusest oli seisuga 18.11.2011 kaheaastane periood täitunud 139 taotlusel (59,7% taotlustest). Nendest 39 (28,1%) taotlusel moodustas väljamakstud toetuse summa vähem kui 85,0% määratud toetuse summast, seejuures 20 (14,4%) taotlusel ei olnud väljamakset üldse tehtud. Teatud osal taotlejatest võib olla investeering küll hiljuti tehtud, kuid sellekohast kinnitust ei ole jõutud veel PRIA-le esitada. Arvestades eelnevat, võib prognoosida, et umbes 10% toetuse saajatest viivad majutusprojekti ellu prognoositust hilisemal tähtajal ning umbes 10% toetuse saajatest toetusprojekti ei realiseeri või viivad selle ellu oluliselt väiksemas mahus.

Toetatud investeeringu teostamise hetkeseisu ja tulevikuplaane päriti ettevõtjate käest ka küsitlusankeedis. Toetuse saajatelt küsiti, kas investeering, mille suhtes neile meetme 3.1 toetus määrati, jääb taotluses esitatud mahus tõenäoliselt tegemata või saab tehtud (on juba tehtud). Vastajatest 95,2% (100 ettevõtjat) väitsid, et investeering saab planeeritud mahus tehtud või on juba tehtud. Ainult 4,8% ettevõtjatest (viis ettevõtjat) vastasid, et investeering küll tehakse, kuid oluliselt väiksemas mahus. Mitte ükski küsimustikule vastaja ei deklareerinud, et planeeritud

investeering jääks täiesti tegemata. See on seotud asjaoluga, et valimisse kuulusid need toetuse saajad, kellele oli väljamakse juba tehtud.

Nende ettevõtjate käest, kes vastasid, et investeering tehakse toetuse taotluses esitatuga võrreldes oluliselt väiksemas mahus (viis ettevõtjat), küsiti äriplaani muutumise põhjuseid. Enamus toodud põhjused olid eripäraseid ning juhtumikohaseid. Investeeringu vähendamise põhjused olid: liigne bürokraatia, investeerimisel esinenud tõrked kauba tarnimisel, lisarahastuse puudumine, laenu raha mitterahastamine, ebakindlast majandusest tulenev liigne risk ning investeeringu teostamise liiga lühike tähtaeg.

Toetuse saajate analüüsi ja küsitluse tulemusi kokku võttes saame hinnata, et umbes 5% toetuse saajatest jätaavad investeeringu tegemata, lisaks umbes 5% projektidest viiakse ellu oluliselt väiksemas mahus ning umbes 10% toetuse saajatest ei suuda investeeringut ellu viia ettenähtud kaheaastase tähtaja jooksul, kuid teostaksid selle mõningase hiline misega. Kokku umbes 20%-l toetuse saajatest ei õnnestu toetatud investeeringut teostada prognoositud ulatuses või ettenähtud ajal. Soovitame PRIA-l vastutulelikult suhtuda investeeringutega hilinejatesse, sest muutunud majandussituatsioonis võib suurte põhivarainvesteeringute elluviimine võtta rohkem aega. Küsitluses esile toodud põhjused, miks investeeringu teostamine hilineb, on väga erinevad – mõnevõrra rohkem kordusid mitterahastatavate majanduskeskkonnaga ning lisarahastuse leidmise raskusega seotud põhjused.

5. KÜSITLUSE TULEMUSED

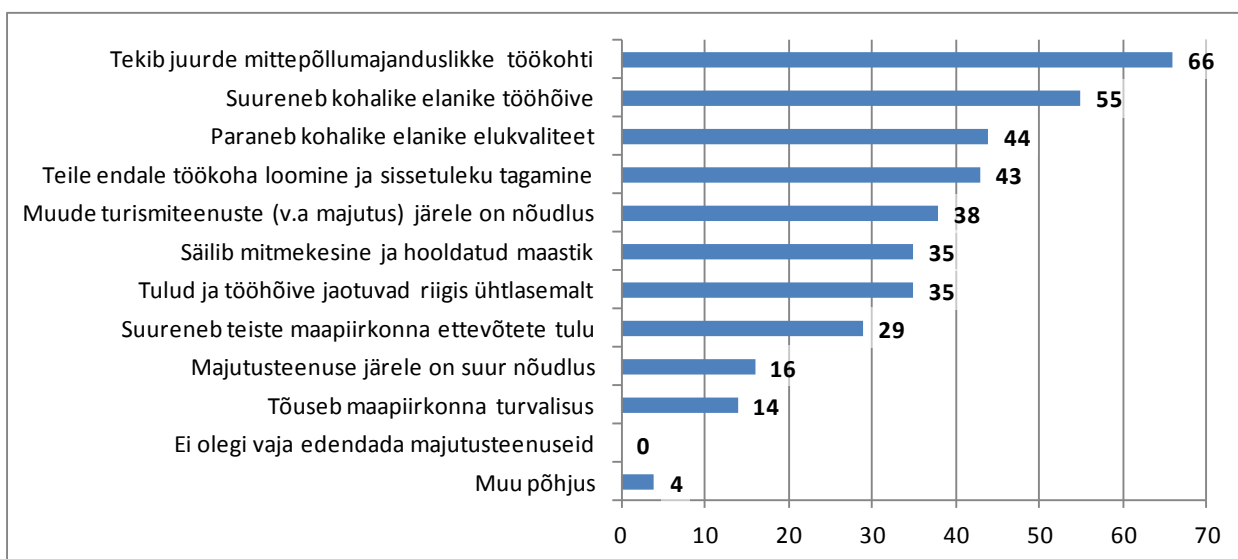
Uuringu aruande eelnevates peatükkides analüüsiti toetuse saajaid ja toetatud majutusobjekte peamiselt püsihindamise andmebaasi alusel (v.a erialaorganisatsioonidesse kuulumine, seos teiste majutusettevõtetega ning majutusobjektide piirkondlik jaotus, mille analüüsil kasutati küsitluse tulemusi). Alljärgnevas peatükkides keskendutakse küsitluses saadud vastuste analüüsimisele. Analüüsitakse toetuse saajate hinnanguid järgnevatel teemadel: majutusteenuse edendamise vajalikkus maapiirkonnas; toetuse vajalikkus majutusteenuste edendamisel; peamised takistused majutusinvesteeringute elluviimisel; investeeringu vajalikkus lähima viie aasta jooksul; maaturismi tulevik; majutusteenuse kvaliteedi tõstmiseks vajalikud tegevused; elluviidava majutusinvesteeringu planeeritav kasutusviis seitsme aasta pärast; saadud toetuse mõju majutusteenuse arengule.

5.1. MAJUTUSTEENUSE EDENDAMISE VAJALIKKUS MAAPIIRKONNAS

Vastavalt uuringu lähteülesandele analüüsitakse käesolevas peatükis ettevõtjate hinnanguid majutusteenuse edendamise vajalikkuse kohta. Uuringu ankeedis küsiti toetuse saajate käest, miks nende arvates on vaja edendada ja toetada majutusteenuse pakkumist maapiirkondades. Küsimusele oli ankeedis ette antud 11 vastusevarianti, mille hulgast paluti toetuse saajal valida kuni neli sobivaimat vastust. Lisaks oli vastajal võimalus vabas vormis lisada muid põhjuseid.

Ettevõtjad peavad majutusteenuse edendamist ja toetamist maapiirkonnas vajalikuks. Mitte ükski küsitlusele vastaja ei ole valinud vastusevarianti „ei ole vaja edendada ja toetada majutusteenuste arendamist“ (joonis 8).

Küsimustikule vastajad märgivad kõige sagedamini, et majutusteenuse pakkumist maapiirkondades on vaja edendada ja toetada, kuna sellega on võimalik tekitada juurde mittepõllumajanduslikke töökohti (66 vastust) ning suureneb kohalike elanike tööhõive (55 vastust). Neljast enamesinenud vastusevariandist kolm on seotud töökohta loomisega. Küsimustikule vastajad tõid sageli esile ka seda, et majutusteenuseid tuleb edendada kohalike elanike elukvaliteedi parandamise pärast (44 vastust) ning mitmekesise ja hooldatud maastiku säilimise heaks (35 vastust). Lisaks saab nimetatud liiki vastusteks lugeda ka vastusevariandi „muu põhjus“ täpsustustes esitatud vabatekstilised selgitused (4 vastust).

Joonis 8. Vastused ankeedi küsimusele nr 4: Miks on teie arvates vaja edendada ja toetada majutusteenuse pakkumist maapiirkondades?

Märkimisväärne on asjaolu, et vastusevariant „majutusteenuse järele on suur nõudlus“ asetus pingereas eelviimasele kohale (kui vastused „ei olegi vaja edendada majutusteenuseid“ ja „muu põhjus“ arvestusest välja jätta). Küsitluse tulemus võib olla ajendatud ettevõtjate isiklikust kogemusest, et kliente on raske leida. Samas märgitakse, et muude maaturismiteenuste (aktiivne puhkus, toitlustus jms) järele on suurem nõudlus (38 vastust).

Toetuse saajate käest küsiti ankeedis, kas nende arvates on Eesti maapiirkondades majutusteenuse pakkujaid liiga vähe, piisaval määral või liiga palju. Küsimustikule vastajatest ainult 2,9% (3 vastajat) leiab, et majutusteenuse pakkujaid on liiga palju, 21,0% (22) hindab, et neid on liiga vähe. Valdav enamus küsimustikule vastajatest (65,7%) väidab, et majutusteenuse pakkujaid on Eesti maapiirkondades parajal määral.

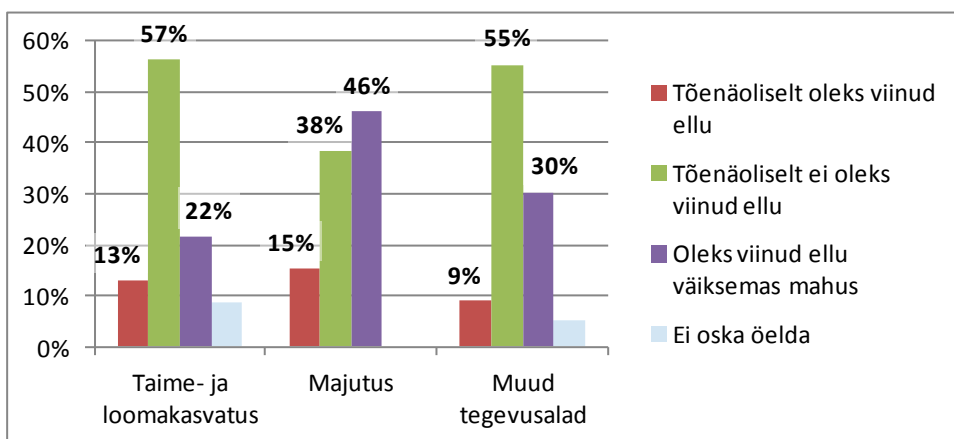
Kokkuvõttes peavad küsimustikule vastajad majutusteenuse edendamist ja toetamist maapiirkondades vajalikuks. Majutustegevuse edendamine on vajalik eelkõige seetõttu, et toetus võimaldab luua töökohti, parandab kohalike elanike elukvaliteeti ning teeb võimalikuks elu jätkumise maal. Vastustest saab järeldada, et majutusteenuse järele ei ole küll suurt nõudlust, kuid kuna ettevõtlustegevusega kaasnevad muud väärtused, siis on majandustegevuse

mitmekesistamise toetamine maal vajalik. Praeguses olukorras võiks suunata toetust rohkem muude maaturismiteenuste (aktiivne puhkus jms) ning muu mikroettevõtluse (v.a majutus) arendamiseks.

5.2. TOETUSE VAJALIKKUS MAJUTUSTEENUSTE EDENDAMISEL

Vastavalt uuringu lähteülesandele analüüsiti, kui vajalikuks peavad ettevõtjad toetust majutusteenuse edendamisel maapiirkonnas. Punktis 5.1 on esitatud ülevaade, miks on toetuse saajate hinnangul vaja edendada ja toetada majutusteenuse pakkumist maapiirkondades. Muuhulgas selgub, et küsimustikule vastajad peavad majutusteenuse edendamist ja toetamist maapiirkondades oluliseks. Mitte ükski küsimusele „miks on vaja edendada ja toetada majutusteenuse pakkumist maapiirkondades“ vastaja ei ole valinud vastusevarianti „ei ole vaja edendada ja toetada majutusteenuste arendamist“.

Lisaks punktis 5.1 käsitletud aspektidele uuriti küsitluses ettevõtjate käest, kui tõenäoline on, et nad oleksid viinud majutusprojekti ellu ka ilma meetme 3.1 toetuseta. Küsitletud ettevõtjatest 54 (51,4%) ei oleks toetuse puudumisel tõenäoliselt kõnealust majutusinvesteeringut teinud, 34 (32,4%) oleks teostanud projekti väiksemas mahus ning 12 (11,4%) oleks toetuse olemasolust hoolimata projekti planeeritud kujul ellu viinud (viis ettevõtjat ei osanud küsimusele vastata). Kuna valdav enamus (83,8%) küsitlusele vastajatest ei oleks toetuse puudumisel investeeringut teostanud või oleksid seda teinud väiksemas mahus, siis saab toetusmeedet lugeda vajalikuks. Vastused küsimusele erinesid sõltuvalt ettevõtja põhitegevusalast. Majutusettevõtjad oleksid suurema tõenäosusega investeeringu ellu viinud sõltumata toetuse olemasolust (joonis 9).

Joonis 9. Küsitlusele vastajate jaotumine sõltuvalt asjaolust, kas nad oleksid planeeritud majutusprojekti viinud ellu ka ilma toetuseta (toetuse saajate põhitegevusalade lõikes)

Toetuse vajalikkuse hindamiseks küsiti ettevõtjate käest, kui tõenäoline on, et nad taotleavad toetust oma turismiettevõtte arendamiseks ka tulevikus. Küsimustikule vastajatest 83,8% (88 ettevõtjat) väidavad, et tõenäoliselt nad taotleavad toetust oma turismiettevõtte arendamiseks ka tulevikus ning 3,8% (neli ettevõtjat) arvavad, et nad seda ei tee. Vastajates 12,4% (13 ettevõtjat) ei oska seisukohta võtta. Püsihindamise andmebaasi alusel on meetme 3.1 toetuse saajatest umbes 16% saanud majandustegevuse mitmekesistamise toetust varasematel programmiperioodidel, ning umbes 7% on neid meetme 3.1 toetuse saajaid, kes on saanud

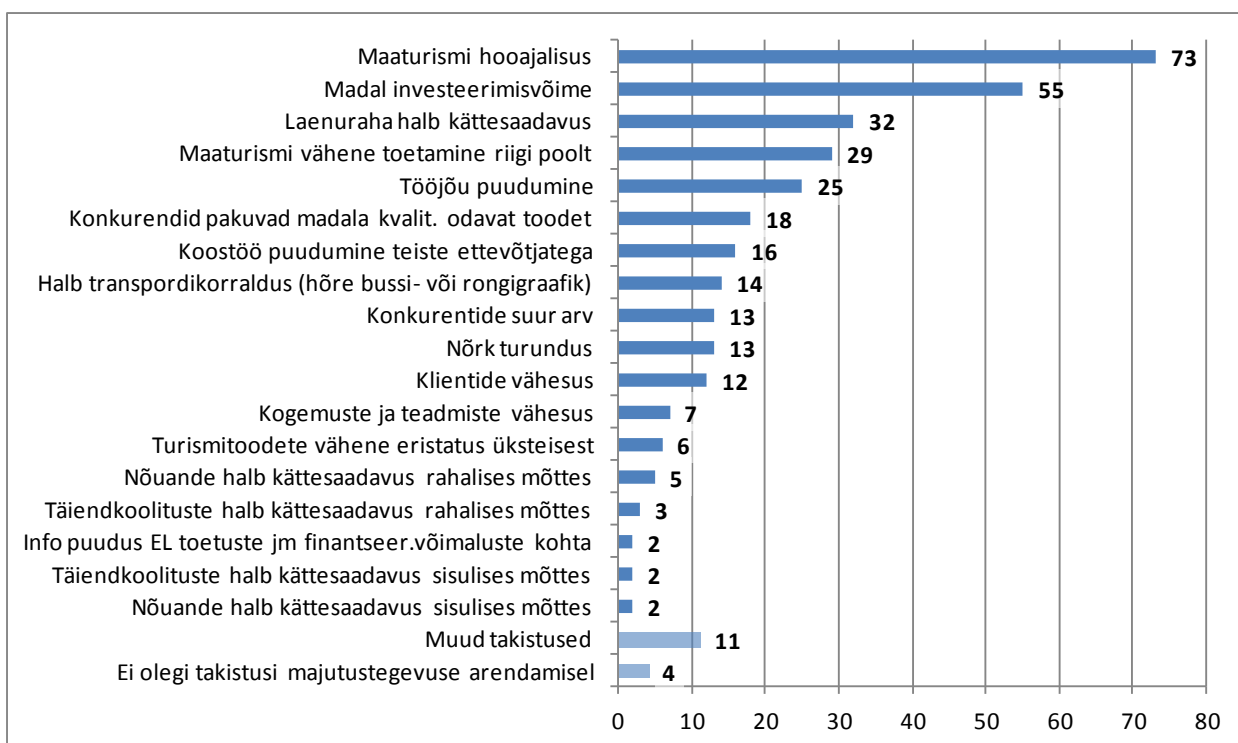
meetme 3.1 toetust mitmes MAK 2007–2013 taotlusvoorus. Kuna küsitlusele vastajate hinnang ei kattu püsihindamise andmebaasi analüüsi tulemustega, saame järeldada, et paljudel ettevõtjatel on küll soov ning plaan oma turismiettevõttesse veelgi rohkem investeerida, kuid sageli ei realiseeru need plaanid toetuse taotlemise näol.

Küsitluse tulemused näitavad, et ettevõtjad peavad majutusteenuse arendamisel toetust vajalikuks. 83,8% küsitlusele vastajatest ei oleks toetuse puudumisel investeeringut teostanud või oleksid seda teinud väiksemas mahus. Sama suur osa vastajatest väidab, et tõenäoliselt nad taotleavad toetust oma turismiettevõtte arendamiseks ka tulevikus.

5.3. PEAMISED TAKISTUSED MAJUTUSINVESTEERINGUTE ELLUVIIMISEL

Käesolevas peatükis uuritakse, millised on peamised takistused majutusprojektide elluviimisel. Toetuse saajate käest küsiti ankeedis, mis on nende ettevõtte jaoks olulisemad takistused majutustegevuse arendamisel. Küsimuses paluti toetuse saajatel tähistada kuni viis olulisemat takistust etteantud valikute seast (19 valikuvarianti). Lisaks oli vastajatel võimalik märkida muid takistavaid tegureid vabas vormis.

Kõige olulisemateks takistusteks majutustegevuse arendamisel hindavad ettevõtjad maaturismi hooajalisust (73 vastust) ja ettevõtjate madalat investeerimisvõimet (55 vastust) (joonis 10). Oluliste probleemidena toodi esile veel laenuraha halb kättesaadavus (32 vastust), maaturismi vähene toetamine riigi poolt (29 vastust) ning tööjõu puudumine (25 vastust). Viis enamesinenud vastust saab liigitada ka kolmeks üldteemaks – hooajalisus; raha vähesus; tööjõu puudumine.

Joonis 10. Vastused ankeedi küsimusele nr 5: Palun nimetage oma ettevõtte olulisemad takistused majutustegevuse arendamisel.

Taime- ja loomakasvatuse põhitegevusalaga ettevõtjad erinevad ülejäänud küsitlusele vastajatest selle poolest, et nende hinnangul on kõige olulisemaks takistuseks majutustegevuse arendamisel madal investeerimisvõime (16 vastust) (maaturismi hooajalisus asetus 12 vastusega teisele kohale).

Väga väike osa vastajatest (neli ettevõtjat) märkisid, et majutustegevuse arendamisel ei olegi takistusi nende jaoks. Küsimustikule vastajate hinnangul ei ole nõuande, koolituse ning info ja oskustega seotud tegurid ettevõtluse arendamisel oluliselt takistavateks. Vastusevariandi „muud takistused“ koosseisus esilekerkivad takistused olid: liigne bürokraatia ja EL nõuded; teede ja infrastruktuuri (elekter) halb olukord; eripäraste toodete puudumine ja nõrk turundus. Kuna nimetatud iseloomuga vastuseid anti küsitluse käigus keskmiselt ainult 1–3, siis ei asetu need teemad oluliste puuduste hulka.

Küsimustikule antud vastuste põhjal on näha mitmeid kitsaskohti maaettevõtluses. Majutustegevuse suurimaks probleemiks hindasid ettevõtjad maaturismi hooajalisust (rohkem kliente suvel). Püsihindaja hinnangul on seda probleemi võimalik leevendada piirkonnas lisateenuste pakkumisega, kuid suurel määral jääb hooajalisuse aspekt majutusettevõtlust iseloomustama alati. Meetme 3.1 kontekstis võimendab probleemi veel asjaolu, et paljud toetuse saajad on põllumajandusettevõtjad. Põllumajandusettevõtlus on aga samuti tegevusvaldkond, kus suvekuudel on suurem töökoormus. Püsihindaja hinnangul oleks põllumajanduse kontekstis sobilikum eelistada selliseid investeerimisprojekte, mis on aastaringselt ühtlast töökoormust ja sissetulekut võimaldavad, või selliseid projekte, kus suurem töökoormus langeb talvekuudele.

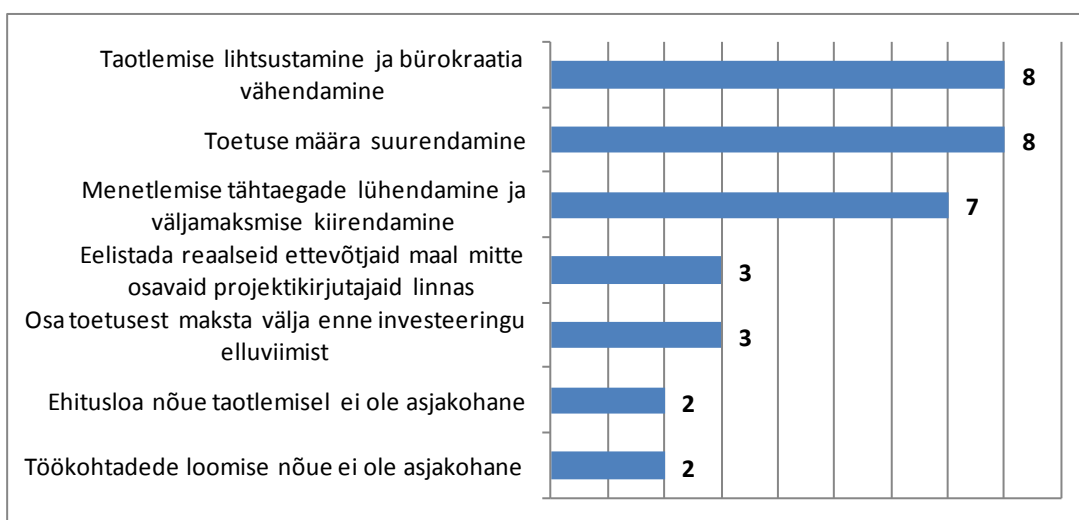
Küsimustikule vastajate hinnangul takistab majutustegevuse arendamist tööjõu puudumine. Kuna Eesti tööjõuturгу iseloomustab ühelt poolt tööpuudus, aga teisalt väidavad paljud ettevõtjad, et neil on raskuseid tööjõu leidmisega, siis tuleb otsida põhjuseid, miks pakkumine ei vasta nõudlusele. Majutusteenuse pakkumine võib olla hooajaline tegevus ning hooajaliseks rakendamiseks on alati raskem leida tööjõudu kui stabiilsemateks töödeks. Eesti ettevõtjate palgamaksmise võime on madal. Isik, kes planeerib töötamist majutusettevõttes maal, peab tõenäoliselt arvestama suurema transpordikuluga töölkäimiseks. Samuti peame arvestama, et potentsiaalne töötaja elab maal – elu maal on aga kallis (toidukaupade kallimad hinnad, suuremad transpordikulud jms). Seetõttu on ootuspärane, et kvaliteetne tööjõud ei näe võimalust suhteliselt madala palga eest hooajalisele tööle tulla. Küsimus, miks tööjõupakkumine ei vasta nõudlusele, ei ole käesoleva uuringu põhiteema. Seetõttu ei ole käesolevaga võimalik esitada lõplikke põhjuseid ja lahendusi nimetatud küsimusele. Vajadusel soovitame küsimust käsitleda eraldi tööjõudu puudutavates uuringutes.

Meetme tingimustega seotud takistused majutusprojektide elluviimisel

Küsitluses paluti toetuse saajatel märkida, mida peaks nende arvates meetme 3.1 tingimustes muutma, et meede vastaks paremini maaturismi ettevõtjate vajadustele. Küsimuse eesmärgiks oli selgitada välja, kas esineb meetme ülesehitusest tulenevaid takistusi majutusprojektide elluviimisel. Tegemist ei olnud kohustusliku küsimusega, mistõttu 105 küsimustikule vastajast esitas oma märkused ja ettepanekud 49. Lisaks said vastajad küsitluse lõpus soovi korral esitada uuringuga seotud ettepanekuid ja kommentaare. Kõnealuses punktis esitati 14 kommentaari

teemal, mis võiks meetmes ja toetussüsteemis olla teisiti, et see vastaks paremini ettevõtjate vajadustele. Nimetatud 14 kommentaari analüüsiti koos eelpoolmainitud 49 märkusega, et selgitada välja, milliseid puuduseid toetuse saajad kõige tähtsamateks peavad.

Kõige sagedasemad ettepanekud meetme muutmiseks olid taotlemise lihtsustamine ja bürokraatia vähendamine (kaheksa ettepanekut), toetuse määra suurendamine (kaheksa ettepanekut) ning taotluse menetlemise tähtaegade lühendamine ja raha väljamaksmise kiirendamine (seitse ettepanekut) (joonis 11).

Joonis 11. Enamesinenud ettepanekud meetme tingimuste muutmiseks, et meede vastaks paremini maaturismi ettevõtjate vajadusele (mainitud kordade arv)

Ettepanekuid teinud 64 ettevõtjast kaheksa märkisid, et meetme rakendamisel on vaja lihtsustada taotlemist ja vähendada bürokraatiat. Vastajate hinnangul on taotluse esitamine liiga keeruline, seejuures palju eeltööd ning kooskõlastusi ja lubasid vajav. Nii mahukat eeltööd nõuda on põhjendamatu olukorras kus toetuse saamine ei ole kindel. Samas kontekstis tuuakse välja PRIA kontrollidega koostöö parandamise soov. Toetuse saajad tunnevad, et kontrollide peaesmärk on süü leidmine ja karistuse määramine. Tegelikult on PRIA ja ettevõtja ühine soov toetusrahasid õigesti kasutada ning maaettevõtlust arendada. Kuna enamus vigasid on esinenud teadmatusel ning suurem osa ettevõtjaid käitub toetuse taotlemisel ja investeerimisel ühtemoodi, siis ei ole õige kontrolli alla sattunud taotlejat eriliselt karmilt kohelda ning teistele hirmutamiseks karistada. Kontroll võiks probleemi avastamisel hoopis pakkuda tuge ja lahendusi olukorra parandamiseks.

Kaheksal korral märkisid küsitlusele vastajad, et toetuse määr võiks olla suurem. Ettevõtjad pidasid sobilikuks toetuse määraks 60%–80% toetatava investeeringu summast.

Seitse vastajat tõid esile probleemi, et taotluse menetlemine ja toetuse väljamaksmine peaksid toimuma kiiremini. Arvestades, et taotlusvoor on üks kord aastas ning vastus taotlusel tuleb alles viie kuu möödudes, siis jätab see paljud projektid pikaks ajaks ootele ning vähendab nende edukuse tõenäosust. Samuti on arusaamatu, miks võtab investeeringukinnituse esitamise järel toetuse väljamaksmine nii kaua aega – kolm kuud.

Kolmel korral toodi esile probleem, et taotlemisest on kujunenud punktijaht kus sageli on edukamad osavad projektikirjutajad suurlinnadest (sh juristid, konsultatsioonifirmad ja kinnisvaraarendajad) kelle tegelik huvi maaelu arendada lõpeb toetuse saamisega. Rohkem tuleks eelistada tegelikult maal tegutsevaid ettevõtjaid ning põllumajandusettevõtjaid. See probleem seostub ka taotluse esitamise keerukusega, mis võimaldab osavatel projektikirjutajatel olla edukamad.

Kolm toetuse saajat on märkinud, et osa toetusest võiks välja maksta juba enne investeeringu elluviimist. Omavahenditest on väga raske mahukaid investeeringuid teostada.

Kaks ettevõtjat on märkinud, et töökohtade loomise nõue ei ole asjakohane. Ettevõtte iseenesest on suurem väärtus ning mõnikord ei ole tööjõu palkamine võimalik. Samuti on kaks toetuse saajat märkinud, et ehitusloa nõudmine juba taotlemisel ei ole mõistlik, sest projekteerimine ja ehitusloa saamine on seotud suurte kuludega ning selle tegemine on ettevõtjale ebamugav olukorras kus projekti rahastamine on selgusetu.

Lisaks eelpoolnimetatud märkustele tegid küsimustikule vastajad 14 korral ettepanekuid, mida võiks muuta abikõlblike objektide loetelus ning millistele tingimustele peaks vastama toetuse saaja. Nimetatud ettepanekud olid kõik omanäolised ning lähtusid tõenäoliselt iga ettepaneku tegija isiklikust praktikast mistõttu laiapõhjalisi järeldusi ja ettepanekuid sellest teha ei saa.

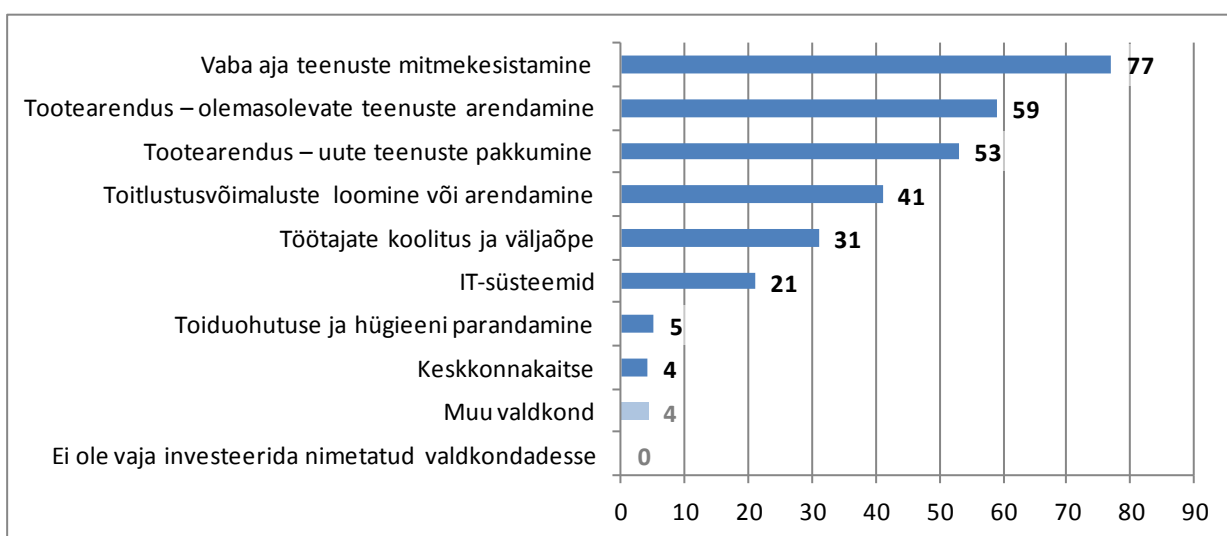
Kokkuvõttes näeme, et toetuse saajate hinnangul on nende ettevõtte majutustegevuse arendamisel kõige olulisemateks takistusteks maaturismi hooajalisus, raha vähesus ning tööjõu puudumine. Seetõttu peaks maamajanduse mitmekesistamise toetamine jätkuma ka tulevikus ning eelistama peaks eelkõige neid projekte, mis pakuvad ühtlast töökoormust ja sissetulekut kogu aasta vältel või on suurema töökoormusega talvel. Kuna tööjõu puudumine on tõenäoliselt seotud palgamaksmise võimega, siis võiks kaaluda võimalust loodud töökohale nn palgatoetuse maksmiseks (nt hüvitatakse 50% palgast esimese kahe aasta jooksul). Käesoleval ajal on palgatoetust võimalik taotleda Eesti Töötukassast, kuid seal on toetuse maksmise periood maksimaalselt 6 kuud ning toetust on võimalik taotleda vähemalt 12 kuud töötuna arvel olnud isikute töölevõtmiseks (nimetatud piirangud ei ole MAK kontekstis asjakohased).

Selleks, et meede 3.1 vastaks paremini maaturismi ettevõtjate vajadustele, oleks küsimustikule vastajate hinnangul vaja lihtsustada taotlemist ja vähendada bürokraatiat, suurendada toetuse määra ning lühendada taotluse menetlemise tähtaegasid ja kiirendada raha väljamaksmist. Lisaks peaks taotluste hindamisel eelistama reaalseid maapiirkonnas tegutsevaid ettevõtjaid ja põllumajandusettevõtjaid.

5.4. INVESTEERINGU VAJALIKKUS LÄHEMA VIIIE AASTA JOOKSUL

Vastavalt uuringu lähteülesandele analüüsiti, mis valdkondadesse ja millistesse põhivara objektidesse investeerimine on toetuse saajate hinnangul nende majutusettevõttes lähema viie aasta jooksul (perioodil 2012–2016) kõige vajalikum. Samuti analüüsiti, kui suur investeeering on kõnealuste tegevuste elluviimiseks vajalik.

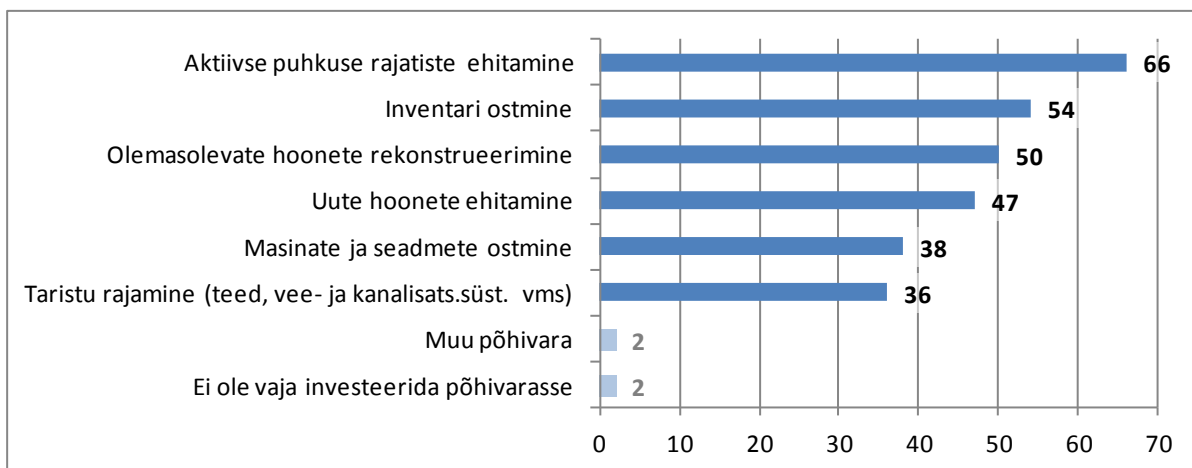
Kõige sagedamini toovad küsitlusele vastajad esile vaba aja teenuste mitmekesistamise vajadust. Küsitlusele vastanud 105 ettevõtjast märkisid nimetatud valdkonna ära 75 (joonis 12). Olulisemate investeerimisvaldkondadena kerkisid esile veel tootearendus (nii olemasolevate teenuste arendamine kui uute teenuste pakkumine) ning toitlustusvõimaluste loomine ja arendamine. Keskkonnakaitse ning toiduohutuse ja hügieeni valdkondadesse investeerimist ei peeta oluliseks. Küsitlusele vastajatest mitte ükski ei ole märkinud, et ankeedis esitatud valdkondadesse investeerimine ei ole neile vajalik. Vastusevariandi „muu valdkond“ selgituses on toodud esile vajalikud investeeringud energiasäästu tagamiseks, euronõuete täitmiseks jm, kuid kuna selliste vastuste osakaal on väike, siis ei paigutu need oluliste investeerimisvaldkondade hulka.

Joonis 12. Vastused ankeedi küsimusele nr 7: Palun nimetage valdkonnad, millesse investeerimine on Teie majutusettevõttes järgneva 5 a jooksul kõige vajalikum.

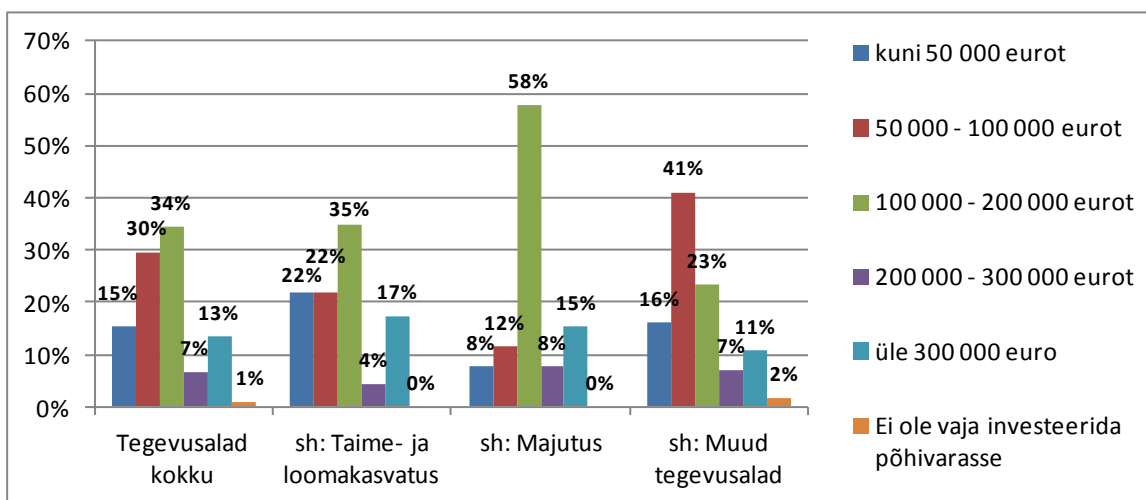
Taime- ja loomakasvatuse põhitegevusalaga ettevõtjate vastused erinesid ülejäänud vastustest sellepolest, et taime- ja loomakasvatajad ei pea oluliseks tootearendust olemasolevate teenuste arendamise suunas. Tulemus on ootuspärane, sest taime- ja loomakasvatajate jaoks on majutusteenuse pakkumine sagedamini uue teenuse juurutamine.

Küsitluses paluti toetuse saajatel etteantud valikuvariantidest tähistada kuni kolm põhivara objekti, millesse investeerimine on nende majutusettevõttes järgmise viie aasta jooksul kõige vajalikum. Lisaks etteantud vastusevariantidele oli toetuse saajal võimalik vabas vormis märkida muid põhivariante. Kõige sagedamini näevad toetuse saajad vajadust investeerida aktiivse puhkuse rajatiste ehitamisse (66 vastust), inventari ostmisesse (54 vastust) ning hoonete rekonstrueerimisse (50 vastust) ja ehitamisse (47 vastust) (joonis 13). Samas on ka masinate ja seadmete ning taristuga seotud investeeringud ära märkinud rohkem kui 1/3 küsitlusele vastajatest mistõttu tuleb lugeda oluliseks kõiki valikuvariantides esitatud investeeringuliike.

Joonis 13. Vastused ankeedi küsimusele nr 8: Palun nimetage põhivara objektid, millesse investeerimine on Teie majutusettevõttes järgneva 5 a jooksul kõige vajalikum.

Küsitlusele vastajatel paluti hinnata, kui suur investeering on nende majutusettevõttes lähema viie aasta jooksul vajalik käesolevas alapeatükis eelnevalt kirjeldatud investeeringute elluviimiseks. Toetuse saajatel paluti teha valik etteantud võimaluste vahel: kuni 50 000 eurot; 50 000 – 100 000 eurot; 100 000 – 200 000 eurot; 200 000 – 300 000 eurot; üle 300 000 euro; ei ole vaja investeerida. Küsitlusele vastanutest 34,3% (36 ettevõtjat) märkis, et vajalik investeering jääb vahemikku 100 000 – 200 000 eurot ning 29,5% (31 ettevõtjat) hindas investeeringuvajaduseks 50 000 – 100 000 eurot (joonis 14). Need ettevõtjad, kelle põhitegevusala on majutus, hindavad investeeringuvajadust keskmisest suuremaks – 57,7% nimetatud tegevusala ettevõtjatest märkis, et eelpoolmainitud valdkondadesse vajalik investeering on 100 000 – 200 000 eurot.

Joonis 14. Küsimusele „Palun hinnake, kui suur investeering on lähema 5 aasta jooksul vajalik ankeedi küsimustes 7 ja 8 märgitud tegevuste elluviimiseks (põhivara- ja arendustegevuste investeeringud)“ antud vastuste jaotumine (vastava vastuse andnud ettevõtjate osakaal kõigist vastanutest)

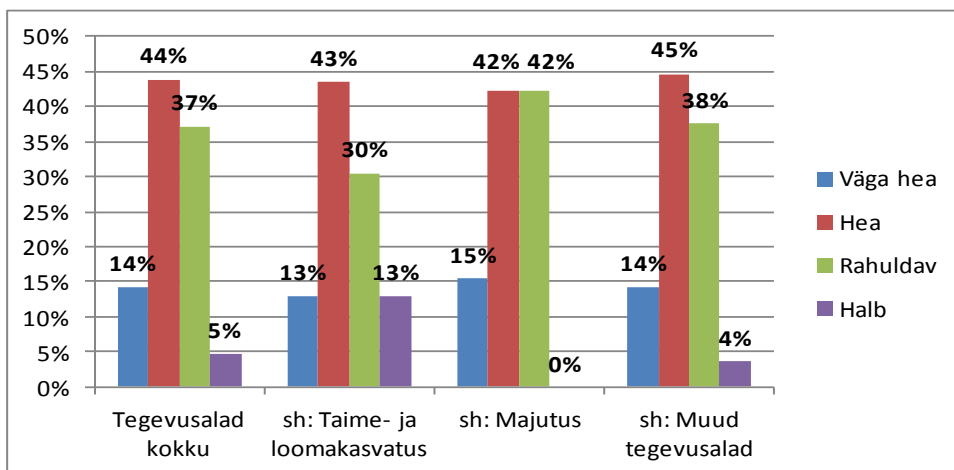
Eelnevalt kogutud informatsiooni alusel arvutati, kui suuri investeeringud sektoris vajatakse. Selleks teisendati valikuvahemikud keskmisteks suurusteks: nt kui ettevõtja märkis investeeringuvajaduseks „kuni 50 000 eurot“, siis arvestati investeeringuvajaduseks 25 000 eurot; kui ettevõtja märkis investeeringuvajaduseks „50 000 – 100 000 eurot“, siis arvestati investeeringuvajaduseks 75 000 eurot jne. Kui ettevõtja märkis investeeringuvajaduseks „üle 300 000 euro“, siis arvestati investeeringuvajaduseks 400 000 eurot. Arvestades vastavaid valikud tähistanud ettevõtjate arvu, leiti, et eelpoolkirjeldatud investeeringute elluviimiseks vajalik investeering küsimustikule vastajatel kokku on 15,5 mln eurot lähema viie aasta jooksul, s.o keskmiselt 147 381 eurot ettevõtja kohta. Suuremaid investeeringuid planeerivad need ettevõtjad, kelle põhitegevusala on majutus (177 885 eurot ettevõtja kohta) ja väiksemaid investeeringuid planeerivad muude tegevusalade (v.a taime- ja loomakasvatus ning majutus) ettevõtjad (130 357 eurot ettevõtja kohta).

Kokkuvõttes näeme, et toetuse saajad peavad kõige vajalikumaks investeerida lähemal ajal vaba aja teenuste mitmekesistamisse ja tootearendusse. Seejuures nähakse vajadust ehitada välja eelkõige uusi aktiivse puhkuse rajatisi. Kuna eelnevast analüüsist teame, et majutusteenus ainuüksi on vähem konkurentsivõimeline ja jätkusuutlik kui mitmekesisem maaturismi teenus, siis saab lugeda toetuse saajate uute investeeringute suunda asjakohaseks.

Kõige suurem osa küsitlusele vastanud ettevõtjatest hindab, et kõnealusteks investeeringuteks vajalik summa lähema viie aasta jooksul on 100 000 – 200 000 eurot. Vajalike investeeringute suurus on keskmiselt 147 381 eurot ettevõtja kohta. Keskmisest suuremaid investeeringuid planeerivad need ettevõtjad, kelle põhitegevusala on majutus.

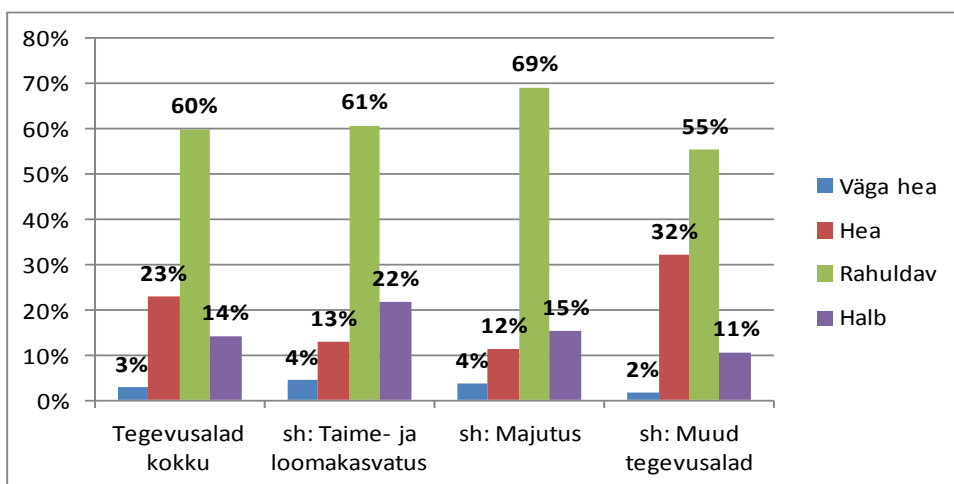
5.5. MAATURISMI TULEVIK

Toetuse saajate käest küsiti ankeedis, kuidas nad hindavad maaturismi tuleviku väljavaateid järgneva viie aasta jooksul (2012–2016). Küsitlusele vastanutest 58,1% (61 ettevõtjat) hindavad maaturismi tulevikuväljavaateid headeks või väga headeks (joonis 15). Ainult 4,8% toetuse saajatest (viis ettevõtjat) kardavad, et maaturismi tulevikuväljavaated on halvad. Need ettevõtjad, kelle põhitegevusala on taime- ja loomakasvatus on ülejäänud küsitlusele vastanutest mõnevõrra pessimistlikumad – 13,0% kõnealuse segmendi ettevõtjatest hindab, et maaturismi väljavaated on halvad.

Joonis 15. Küsimusele „Kuidas Te hindate üldiselt maaturismi tuleviku väljavaateid järgneva 5 aasta jooksul“ antud vastuste jaotumine (vastava vastuse andnud ettevõtjate osakaal kõigist vastanutest)

Lisaks üldisele hinnangule maaturismi tuleviku kohta küsiti toetuse saajate käest ankeedis ka seda, kuidas nad hindavad oma majutusettevõtte rahalisi võimalusi jätkusuutlikkuse tagamiseks järgneva viie aasta jooksul (2012–2016). Märkimisväärne on asjaolu, et käesolevale küsimusele anti palju vähem positiivseid vastuseid kui eelmisele küsimusele (hinnang maaturismi tulevikuväljavaadetele üldiselt). See näitab, et ettevõtlustegevuse arendamise takistuseks on eelkõige raha. Ainult 25,7% küsitlusele vastanutest (27 ettevõtjat) hindab oma majutusettevõtte rahalisi võimalusi jätkusuutlikkuse tagamiseks headeks või väga headeks (joonis 16).

Joonis 16. Küsimusele „Kuidas Te hindate oma majutusettevõtte rahalisi võimalusi jätkusuutlikkuse tagamiseks järgneva 5 aasta jooksul“ antud vastuste jaotumine (vastava vastuse andnud ettevõtjate osakaal kõigist vastanutest)

Lisaks on käesoleva uuringu aruande peatükis 5.2 hinnatud toetuse vajalikkust majutustegevuse edendamisel. Kuna 83,8% küsitlusele vastajatest ei oleks toetuse puudumisel investeringut teostanud või oleksid seda teinud väiksemas mahus, siis toetuse saajate hinnangul on toetus majutustegevuse arendamiseks vajalik.

Kokkuvõttes näeme, et küsitlusele vastajad hindavad maaturismi tulevikuväljavaateid heaks kuid leiavad, et nende majutusettevõtte vajab ka tulevikus toetust ettevõtlustegevuse arendamiseks.

5.6. MAJUTUSTEENUSE KVALITEEDI TÕSTMISEKS VAJALIKUD TEGEVUSED

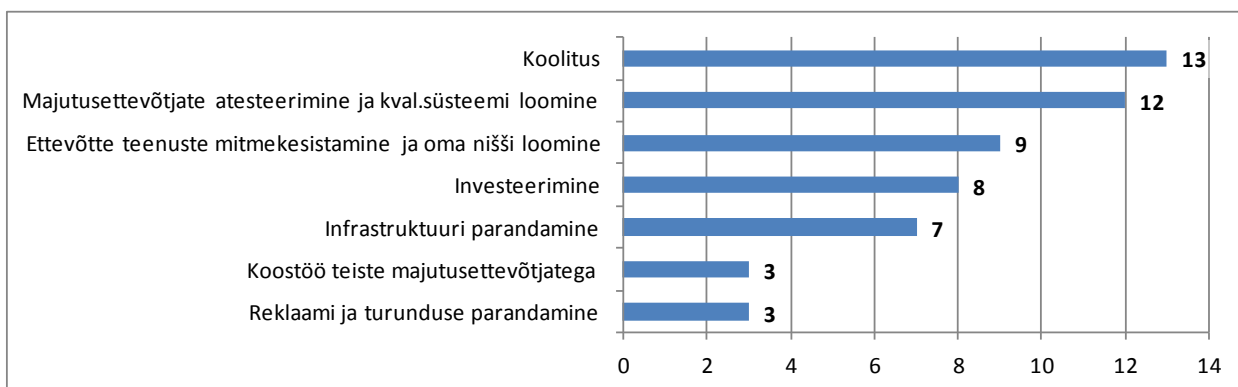
Küsitluses paluti toetuse saajatel vabas vormis märkida, mida oleks vaja teha majutusteenuse kvaliteedi tõstmiseks maapiirkondades. Oma ettepanekud esitas 58 küsimustikule vastajat, seejuures kuus vastust sisaldasid mitut ettepanekut. Vastuste analüüsimisel koondati sarnase sisuga ettepanekud ning tulemused on esitatud joonisel 17. Kõige sagedamini (13 korral) märkisid küsimustikule vastajad, et majutusteenuse kvaliteedi tõstmiseks on vaja koolitust. Rohkem toodi välja, et teenindusalast koolitust vajaks ettevõtte personal.

Teise olulise tegurina (12 vastust) tõid küsimustikule vastajad esile, et majutusteenuse pakkumisel tuleks luua ühtne ja täpsem reeglistik, millele peab ettevõtja vastama, et kvalifitseeruda majutusettevõtjaks. Nimetatud hindamissüsteem võiks kehtida üle-Euroopaliselt, tänu millele klient saaks ettevõttele omistatud punktide või tärnide alusel selguse, mis teenuseid ja mis kvaliteediga majutusettevõtja pakub.

Ettevõtjad leiavad, et majutusteenuse kvaliteedi tõstmise üheks teguriks on see, kui majutusettevõtjad suudavad oma tegevust mitmekesistada ning lisaks majutusele pakkuda ka muid teenuseid (aktiivne puhkus, toitlustus jms). Seejuures on oluline välja kujundada oma ettevõtte nägu, et eristuda konkurentidest. Vastavasisulisi ettepanekuid tegid küsimustikule vastajad üheksal korral.

Jätkuv investeerimine (mille jaoks aga sageli raha napib) on majutusteenuse kvaliteedi tõstmiseks oluline kaheksa ettevõtja hinnangul. Infrastruktuuri parandamise vajadust on rõhutatud seitsmes vastuses. Koostööd teiste majutusettevõtjatega ning turunduse parandamist toodi esile kumbagi kolmel korral.

Lisaks on küsimusele antud üheksa vastust või kommentaari, mis oma sisult ei paigutu eelnevalt käsitletud teemade alla. Esineb näiteks ettepanek, et maksupoliitika abil võiks majutusettevõtjaid soosida, ametnikud võiksid olla rohkem ettevõtlusest informeeritud, ettevõtjatel võiks olla suurem vabadus oma äri kujundamisel jt ühekordselt esinenud ettepanekud, mille sisuga saab tutvuda Lisa 1 tabelis 5.

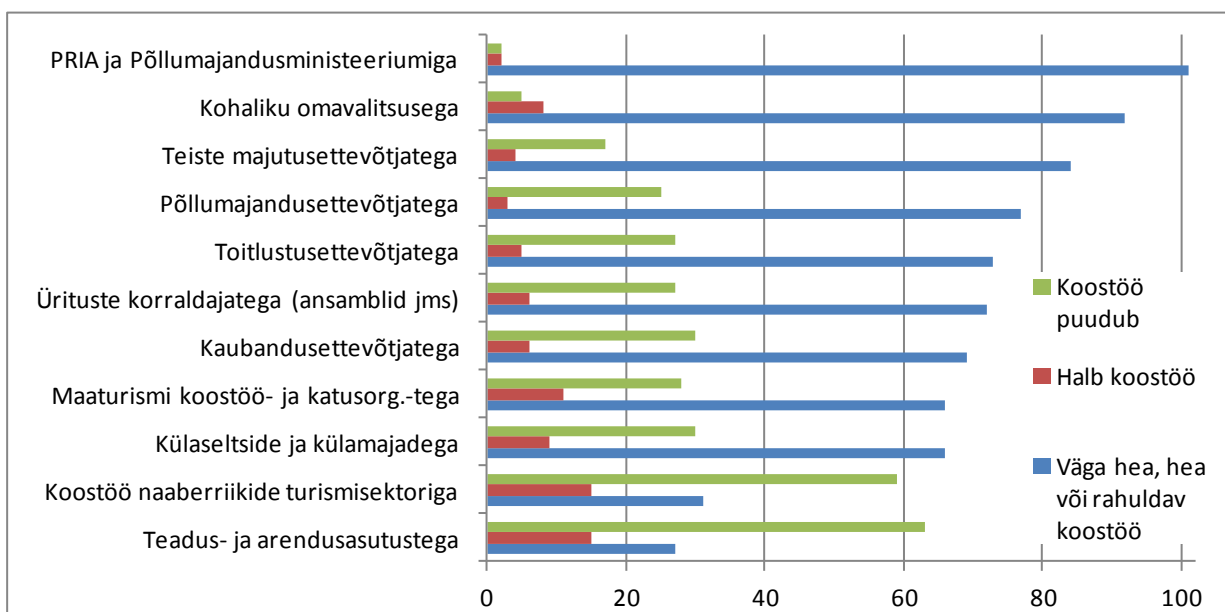

Joonis 17. Enamesinenud ettepanekud, mida oleks vaja teha majutusteenuse kvaliteedi tõstmiseks maapiirkondades (vastavasisuliste vastuste arv)

Selgitamaks välja, millised tegurid võivad veel mõjutada majutusteenuse pakkumise kvaliteeti maapiirkonnas, küsiti ankeedis toetuse saajate käest, mis ettevõtete, asutuste või organisatsioonidega nad koostööd teevad, ning kas nimetatud koostöö on väga hea, hea, rahuldav või halb. Küsimustikus oli loetletud 11 asutust ja organisatsiooni, kelle kõigi puhul pidi vastaja andma hinnangu koostöö olemasolule ning selle kvaliteedile. Uuringus analüüsitakse eraldi: (1) milliste asutuste ja organisatsioonidega on koostöö väga hea, hea või rahuldav; (2) kellega on koostöö halb; (3) milliste asutuste ja organisatsioonidega koostöö puudub (joonis 18).

Küsimustikule vastajad hindavad kõige paremaks koostööd PRIA ja Põllumajandusministeeriumiga ning kohaliku omavalitsusega. Uuringu tulemused kinnitavad, et ettevõtjad teevad rahuldaval määral koostööd teiste majutusettevõtjatega ning põllumajandus-, toitlustus- ja kaubandusettevõtjatega. See annab võimaluse kohaliku turu toimimiseks ning teenuste mitmekesistamiseks.

Koostöö puudub kõige sagedamini teadus- ja arendusasutustega ning naaberriikide turismisektoriga. Halb koostöö ja koostöö puudumine on sageli omavahel seotud ning üks võib tuleneda teisest. Kuna majutusettevõtluses ei ole teadusega seotud innovatsioon ning uuringud esmatahtsad, siis koostöö puudumist teadus- ja arendusasutustega ei saa lugeda arengut oluliselt takistavaks teguriks. Küll aga koostöö puudumine või halb koostöö naaberriikide turismisektoriga võib vähendada kliendibaasi ning takistada uute ideede sisenemist Eesti majutusettevõtlusesse. Soovitame maaturismi võimalusi reklaamida väljaspool Eestit veelgi enam ka riigi toel.

Joonis 18. Vastused ankeedi küsimusele nr 13: Kuidas Te hindate oma koostööd järgmistega ettevõtete, asutuste või organisatsioonidega?

Lisaks oli küsimustikule vastajal võimalus vabas vormis ära märkida ettevõtteid, asutusi ja organisatsioone, kellega koostööd vastaja soovis lisaks küsimustiku loetelus esitatud asutustele täiendavalt ära märkida. 15 küsimustikule vastajat olid seejuures ära märkinud erinevaid koostööpartnereid – sh riigiasutusi, kohalike isikute gruppe, kolmanda sektori esindajaid jt.

Eraldi järeldusi selle loeteluga ei kaasne, sest nimetatud koostööpartnerid olid igas ankeedis eripärased.

Kokkuvõttes on maaturismi kvaliteedi tõstmiseks maapiirkondades vaja panustada koolitustesse, ettevõtjad peavad mitmekesistama tegevust lisaks majutuse pakkumisele ning leidma oma niši. Seejuures on vaja jätkuvalt investeerida ning arendada koostööd teiste turismiettevõtjatega. Riigilt oodatakse infrastruktuuri parandamist ning majutusettevõtjate atesteerimise ja kvaliteedisüsteemi arendamist. Majutusettevõtjad teevad piisaval määral koostööd oma tegevusega seotud ettevõtjate ja organisatsioonidega Eestis, kuid koostöö teiste riikide turismisektoriga vajab parandamist.

5.7. ELLUVIIDAVA MAJUTUSINVESTEERINGU PLANEERITAV KASUTUSVIIS SEITSME AASTA PÄRAST

Uuringu lähteülesande kohaselt analüüsiti, kas toetatud majutusettevõtjad planeerivad majutustegevusega jätkata ka pärast PRIA-poolse järelkontrolli perioodi lõppu. Ankeedis küsiti toetuse saajate käest, kas meetme 3.1 toetust saanud nende juhitud ettevõtte jätkab majutusteenuse pakkumist ka seitsme aasta pärast. 92,4% küsitlusele vastanud ettevõtjatest väitsid, et tõenäoliselt nad jätkavad majutusteenuse pakkumist ka seitsme aasta pärast ning 7,6% ei osanud küsimusele vastata. Ükski küsitlusele vastanud ettevõtja ei märkinud, et nad ei kavatse seitsme aasta pärast majutusteenuse pakkumisega jätkata.

Kuna toetuse saajate põhitegevusalade analüüs näitas, et suure osa toetuse saajate põhitegevusala iseloom võib seada kahtluse alla nende teostatud majutusinvesteeringu jätkusuutliku majandamise maaettevõtluse parima tulemuse saavutamiseks, siis analüüsiti käesolevas peatükis eraldi ka varasematest toetusprogrammidest majandustegevuse mitmekesistamiseks toetust saanud ettevõtjate praegust tegevusala. Analüüsiti 112 SAPARD ja RAK programmist toetust saanud ettevõtjat, kelle toetatud tegevuse liigiks oli turistide teenindamiseks vajaliku ehitise või rajatiste ehitamine või rekonstrueerimine. Seisuga 05.12.2011 on nimetatud ettevõtjatest majandustegevuse registris majutusettevõtjana registreeritud 61,6% (69 ettevõtjat). Võrdluseks võib arvestada, et MAK-i meetmest 3.1 majutusteenuse arendamiseks toetust saanud ettevõtjatest omab seisuga 05.12.2011 majutusteenuse pakkumise valdkonna registreeringut majandustegevuse registris 51,8% toetuse saajatest ning see näitaja tõenäoliselt suureneb (vt peatükk 3 alalõik „registreering majandustegevuse registris“).

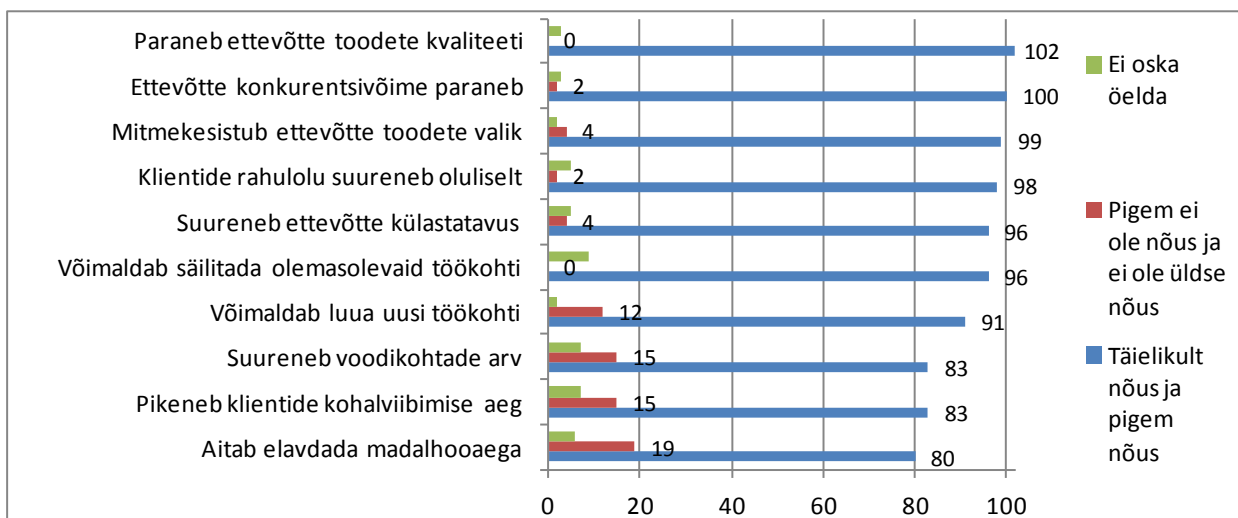
Majutusettevõtjana registreering majandustegevuse registris võib peegeldada toetuse saaja põhjalikumaid ja pikaajalisemaid plaane majutusteenuse pakkumisel. Kuna MAK meetme 3.1 raames majutustegevuse arendamiseks toetust saanud ettevõtjad ning varasematest programmidest (SAPARD ja RAK) sarnast toetust saanud ettevõtjad on ligikaudu võrdsel määral (52%–62%) registreeritud majandustegevuse registris, siis ei ole alust väita, et majutusinvesteeringute planeerimisel oleks äriplaanide jätkusuutlikkus halvenenud. Seda kinnitavad ka küsitlusele antud vastused, kus 92,4% ettevõtjatest väidab, et tõenäoliselt jätkavad nad majutusteenuse pakkumist ka seitsme aasta pärast.

5.8. SAADUD TOETUSE MÕJU MAJUTUSTEENUSE ARENGULE

Saadud toetuse mõju ettevõtte pakutava majutusteenuse arengule analüüsiti mitmest aspektist: (1) uuriti, milliseid uusi tooteid ja teenuseid hakkab ettevõtja pakkuma seoses toetatud investeeringuga; (2) hinnatakse töötajate arvu ja müügitulu muutumist seoses investeeringuga; (3) analüüsitakse, kui palju uusi voodikohti tekib ning milline on voodikohtade täitumus.

Ankeedis paluti toetuse saajatel hinnata meetme 3.1 alusel toetatud investeeringu mõju oma ettevõtte majutustegevusele (mõju mis on juba avaldanud või tõenäoliselt avaldub lähema kolme aasta jooksul). Küsimuses oli esitatud 10 väidet (nt paraneb ettevõtte toodete ja teenuste kvaliteet) ning iga väite juures pidi vastaja märkima, kas ta on sellega täielikult nõus, pigem nõus, pigem ei ole nõus või ei ole üldse nõus. Lisaks sai valida vastuse „ei oska öelda“.

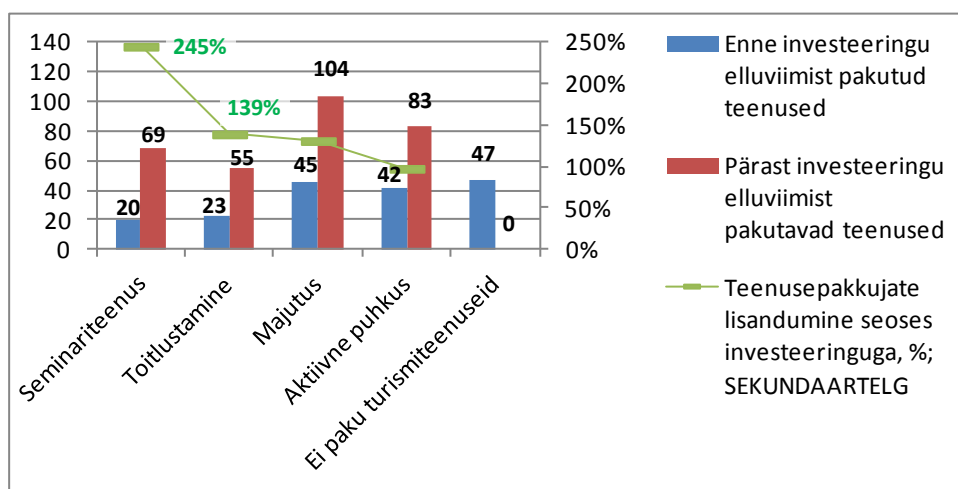
Kõige rohkem on küsimustikule vastajad nõus väidetega, et investeeringu mõjul paraneb ettevõtte toodete ja teenuste kvaliteet, paraneb konkurentsivõime ning mitmekesistub toodete ja teenuste valik. Nimetatud väidetega on täielikult nõus või osaliselt nõus 99–102 ettevõtjat, mis moodustab 94,3–97,1% küsimustikule vastajate üldarvust (joonis 19). Mõnevõrra vähem ollakse nõus väidetega, et investeering aitab elavdada madalhooaega, pikendab klientide kohalviibimise aega ning suurendab voodikohtade arvu. Siiski on ka nimetatud väidetega nõus rohkem kui 76,0% vastajatest. Seetõttu saab väita, et investeeringul on positiivne mõju kõikide küsimuses esile toodud tegurite suhtes. Investeering parandab ja mitmekesistab toetuse saaja tooteid ja teenuseid, millega seoses suureneb külastatavus ja klientide rahulolu; investeering võimaldab suurendada voodikohtade arvu ning pikendada klientide kohalviibimise aega, mis omakorda on eelduseks töökohtade loomisele.

Joonis 19. Vastused ankeedi küsimusele nr 21: Palun hinnake meetme 3.1 alusel toetatud investeeringu mõju Teie ettevõtte majutustegevusele (mõju mis on juba avaldanud või tõenäoliselt avaldub lähema 3 aasta jooksul)

Investeeringu elluviimise tulemusel loodavad uued tooted ja teenused

Eraldi uuriti, milliseid tooteid ja teenuseid ettevõtjad pakkusid enne meetme 3.1 investeeringu teostamist ning milliseid kavatsevad pakkuda lähema kolme aasta jooksul pärast investeeringu elluviimist. Teenused, mille pakkumist lähemalt uuriti olid: majutus; aktiivne puhkus; toitlustus; seminariteenus (joonis 20). Majutusteenust pakkus enne investeeringut 45 küsitlusele vastajat (42,9% toetuse saajatest) ning pärast investeeringu elluviimist kavatseb seda teha 104 küsitlusele vastajat (siin võib olla tegemist ühe küsimustikule vastaja eksitusega, sest kuna tegemist on majutusinvesteeringutega, siis eeldatavasti hakkavad kõik toetuse saajad pakkuma majutusteenust; kuna ühe vastuse iseloom ei mõjuta küsitluse üldtulemust, siis saab vastuseid üldiselt lugeda usaldusväärseteks). Seoses investeeringuga suureneb kõige rohkem seminariteenuse pakkujate osakaal. Enne investeeringut pakkus seminariteenust 19,0% küsitlusele vastajatest (20 ettevõtjat). Pärast investeeringu teostamist kavatseb seda teha 65,7% küsitlusele vastajatest (69 ettevõtjat) mis teeb seminariteenuse pakkujate arvu kasvuks 245,0%.

Joonis 20. Küsitlusele vastajate majutusettevõtetes pakutud tooted ja teenused enne meetme 3.1 investeeringu teostamist ning pärast investeeringu elluviimist (vastava teenuse pakkujate arv ning teenusepakkujate lisandumise %)

Kuna aktiivse puhkuse teenuste arendamine on üks võimalusi klientide huvi suurendada ja madalhooaega elavdada, siis on oluline märkida, et küsitluse alusel kasvab seoses investeeringuga aktiivse puhkuse teenuse pakkujate arv 42-lt 83-le... s.t, et kui enne investeeringut pakkus aktiivse puhkuse teenust 40,0% küsitlusele vastajatest, siis pärast investeeringut kasvab näitaja 79,0%-le.

Töötajate arvu ja müügitulu muutumine seoses investeeringuga

Majandustegevuse mitmekesistamise meetme üks eesmärkidest on töökohtade loomine. Küsitlusele vastajatel oli enne meetme 3.1 investeeringu elluviimist keskmiselt 1,3 majutusega seotud töötajat (aasta keskmine töötajate arv). Seejuures 39 ettevõtjat on märkinud, et enne investeeringut neil majutusega seotud töötajad puudusid. See võib tähendada, et 37,1% küsitlusele vastajatest ei tegelenud eelnevalt aktiivselt majandustegevusega.

Küsitlusele vastajate hinnangul suureneb seoses investeeringuga nende ettevõttes majutusega seotud töötajate arv 1,8 võrra ning jõuab keskmiselt 3,1 töötajani. Selliste plaanide realiseerimine täidaks hästi meetme eesmärgi ning aitaks kaasa maaelu arengule. Püsihindaja hinnangul saab lugeda heaks tulemuseks, kui mikroettevõtte tegevusega kaasneb vähemalt 1,5 töökohta (ettevõtja ise, kellele lisandub vähemalt osalise tööajaga palgatööline).

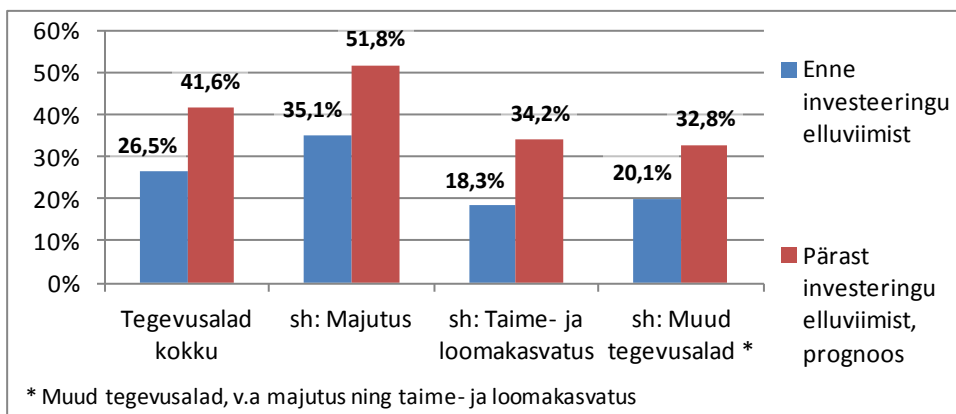
Toetuse saajatelt küsiti ankeedis, kui suur oli nende ettevõtte majutustegevusest tulenev aastane müügitulu enne meetme 3.1 investeeringu teostamist ning kui suur saab olema näitaja lähema kolme aasta jooksul pärast investeeringu elluviimist. Küsimusele vastas vormikohaselt 99 ettevõtjat, kelle keskmine majutustegevusest tulenev müügitulu enne investeeringu elluviimist oli 11 708 eurot aastas. Pärast investeeringu elluviimist prognoositakse müügitulu kasvu 208,8% mis tõstab müügitulu keskmiselt 36 157 eurole aastas. Müügitulu kolmekordse kasvu prognoos on osaliselt seotud sellega, et 49 ettevõtjat, kellel seni majutustegevusest tulenevat müügitulu ei olnud, planeerivad selle tekkimist lähema kolme aasta jooksul pärast investeeringu teostamist. Nendel ettevõtjatel, kes said majutustegevusest müügitulu ka enne meetme 3.1 investeeringu elluviimist, kasvab seoses investeeringuga müügitulu vähem – 72,2%.

Voodikohtade täitumus

Käesoleva uuringu peatüki 4 alalõigus „majutusinvesteeringute piirkondlik jaotus“ analüüsiti, kui palju uusi voodikohti küsitlusele vastajad loovad ning mis piirkondadesse investeeringud paigutuvad. Käesolevas alapeatükis on lisaks sellel analüüsitud toetust saanud majutusettevõtjate voodikohtade täitumust. Toetuse mõju hindamiseks paluti küsitlusele vastajatel märkida oma majutusettevõtte aasta keskmine voodikohtade täitumus (%) enne meetme 3.1 investeeringu teostamist ning sama näitaja pärast investeeringu elluviimist. Kõnealusele küsimusele andis nõuetekohase vastuse 87 ettevõtjat. Sealhulgas oli 22 küsimustikule vastajat märkinud voodikohtade täitumuse mitte protsentides nagu küsimustikus palutud vaid nt arvu 0,25; 0,3 vms. Kuna suure tõenäosusega on tegemist näitaja esitamise vale meetodiga kuid seejuures on võimalik tuletada, mis väärtust tegelikult sooviti esitada, teisendati arvud protsentideks (nt kui ankeedis oli märgitud voodikohtade täitumuseks 0,25, siis arvestati näitajaks 25%).

Toetuse mõju hindamiseks võrreldi voodikohtade täitumust enne investeeringu teostamist prognoositava täitumusega pärast investeeringu elluviimist. Võrreldi nende ettevõtjate näitajaid, kes olid esitanud nõuetekohased väärtused mõlema uuritava perioodi (enne ja pärast investeeringu teostamist) kohta, st nad olid pakkunud majutusteenust ka enne meetme 3.1 investeeringu elluviimist. Selliseid ettevõtjaid oli küsimustikule vastajate seas kokku 34. Nimetatud majutusettevõtete keskmine voodikohtade täitumus enne investeeringu teostamist oli 26,5% (joonis 21). Samad ettevõtjad prognoosivad, et lähema kolme aasta jooksul pärast meetme 3.1 investeeringu elluviimist kasvab nende majutusettevõtte aasta keskmine voodikohtade täitumus 41,6%-le.

Nendel ettevõtjatel, kelle põhitegevusala on majutus, on voodikohtade täitumus suurem kui ülejäänud põhitegevusalade esindajatel, sest majutuse põhitegevusalaga ettevõtjatel on vajadus ja võimalus keskenduda ainult maaturismi teenuste pakkumisele.

Joonis 21. Küsimustikule vastajate keskmine voodikohtade täitumus enne ja pärast meetme 3.1 investeringu elluviimist (nende 34 ettevõtja keskmine näitaja, kes olid esitanud nõuetekohased andmed mõlema perioodi kohta (enne ja pärast investeringu teostamist))

SA andmetel oli 2010. aastal Eestis majutusettevõtjate (v.a Tallinn, Tartu ja Pärnu) voodikohtade täitumus keskmiselt 23,1% (kuude aritmeetiline keskmine näitaja). Nimetatud näitaja juures avaldatakse arvamust, et voodikohtade täitumus võiks olla suurem. Meetme 3.1 kontekstis võiks lugeda rahuldavaks, kui voodikohtade täitumus on vähemalt 20% nendel ettevõtjatel, kelle põhitegevusala ei ole majutus, ning vähemalt 30% nendel ettevõtjatel kelle põhitegevusala on majutus. Arvestades eelnevat, saab meetme 3.1 toetust saanud majutusettevõtjate voodikohtade täitumust lugeda rahuldavaks. Prognoosi kohaselt kasvab pärast investeringu elluviimist voodikohtades täitumus 15,1 protsendipunkti võrra (26,5%-lt 41,6%-le). Statistika ja majandusanalüüsi alusel on raske uskuda sedavõrd positiivse tulemuse saavutamist mistõttu soovitage lugeda heaks tulemuseks seda, kui voodikohtade täitumus pärast investeringu elluviimist kolme aasta jooksul kasvab vähemalt viie protsendipunkti võrra (26,5%-lt 31,5%-le).

Kokkuvõttes on saadud toetuse mõju majutusteenuse arengule väga positiivne. Küsitlusele vastaja hinnangul investering parandab ja mitmekesistab ettevõtte tooteid ja teenuseid, millega seoses suureneb külastatavus ja klientide rahulolu; investering võimaldab suurendada voodikohtade arvu ning pikendada klientide kohalviibimise aega, mis omakorda on eelduseks töökohtade loomisele. Investeringu tulemusel kasvab oluliselt seminariteenuse, toitlustuse ning aktiivse puhkuse pakkujate arv mis aitab mitmekesistada maaturismi teenust ning elavdada madalhooaega. Küsitlusele vastajate prognoosi kohaselt aitab toetus piisaval määral luua juurde uusi töökohti (lisandub keskmiselt 1,8 töökohta), samuti suureneb seoses investeringuga märkimisväärselt ettevõtjate majutustegevusest tulenev müügitulu (keskmine kasv 72,2%). Küsitlusele antud vastuste põhjal saab toetuse saajate voodikohtade täitumust lugeda rahuldavaks ning ettevõtjate prognoosi kohaselt kasvab see märkimisväärselt pärast investeringu elluviimist.

KOKKUVÕTE

Eesti Maaülikooli majandus- ja sotsiaalinstituut on MAK-i 1., 3. ja 4. telje meetmete püsihindaja. Vastavalt tööplaanile viis püsihindaja 2011. aasta lõpus läbi uuringu „Majutusteenust pakkuvad investeeringuobjektid maapiirkonnas“. Uuring viidi läbi seoses MAK-i meetme 3.1 (majandustegevuse mitmekesistamine maapiirkonnas) rakendamise hindamisega.

Uuringu sihtgrupiks olid meetme 3.1 toetuse saajad, kellele oli määratud toetus majutusinvesteeringu elluviimiseks (toetuse taotlemisel oli kõrvaltegevusalaks märgitud majutus). Sealhulgas ankeetküsitluse sihtgrupiks olid need majutusteenuse arendajad, kellele seisuga 18.11.2011 oli tehtud toetuse väljamakse (vähemalt osaline). Analüüsi kaasati kokku 233 heakskiidetud taotlust, kus ettevõtjad mitmekesistavad oma tegevust majutusteenuse pakkumise suunas. Seejuures 15 ettevõtjale on määratud toetuse kahel korral, seega on kokku 218 erinevat toetuse saajat. Heakskiidetud majutusprojektidest on seisuga 18.11.2011 väljamakse saanud 163 taotlust. Kuna viiele ettevõtjale on makstud toetust kahe erineva heakskiidetud taotluse alusel, siis väljamakse saanud toetuse saajaid on kokku 158 erinevat isikut. Küsitluse sihtgruppi kuulusid kõik 158 väljamakse saanud ettevõtjad, kellele kõigile saadeti palve küsimustikule vastata. Ankeedi saanud 158 isikust vastas küsimustikule 105, mis annab võimaluse küsimuste tulemustest piisavalt usaldusväärseid järeldusi teha (usaldusnivoo 95%). Analüüsis jaotati ettevõtjad vastavalt nende põhitegevusalale: majutusettevõtjad; taime- ja loomakasvatavad; muud tegevusalad (v.a taime- ja loomakasvatus ning majutus). Kui segmentide vastused erinesid üksteisest, siis juhitu uuringu aruandes sellele tähelepanu.

Toetuse saajad

Uuringu aruande esimeses osas anti ülevaade majutustegevuse arendamiseks toetust saanud projektidest ning nende elluviimise eest vastutavatest ettevõtjatest. Seejuures toetuse saajate ettevõtlusvormi, põhi- ja kõrvaltegevusala ning registreeringut majandustegevuse registris analüüsiti kõigi 233 majutusega seotud taotluse lõikes. Toetuse saajate kuuluvust turismiga tegelevate organisatsioonide liikmeskonda ning toetuse saajate seotust teiste majutusettevõtjatega analüüsiti küsitlusele antud vastuste alusel (105).

Toetuse saajatest (218 erinevat toetuse saajat kes investeerivad majutustegevusse) 83,0% on äriühingud ja 17,0% on FIE-d. Arvestades, et investeeringumeetmetel (meetmed 1.2, 1.4, 1.6, 1.7, 1.8 ja 1.9) on FIE-de osakaal keskmiselt umbes 40% kõigist toetuse saajatest, siis näeme, et majutusettevõtjad eelistavad tegutseda rohkem äriühingu vormis.

Majutusinvesteeringute teostajate kõige enamlevinud põhitegevusalad on majutus ja toitlustus ning põllumajandus, metsandus ja kalapüük (vastavalt 25,8% ja 22,7% taotlustest). Kuna toetuse saajate seas on palju ka neid ettevõtjaid, kelle põhitegevusala on ehitus, kinnisvara arendus, nõustamine, juriidilised toimingud, kaubandus või logistika, siis see võib ohustada meetme eesmärkide täitmist, sest nimetatud ettevõtjate puhul on keeruline kindlaks määrata, kas investeeringust tulenev kasu on olulisel määral seotud maapiirkonnaga ning kas toetuse saajate maaturismitegevus on jätkusuutlik. Soovitame hindamiskriteeriumite abil edaspidi toetust veelgi enam suunata realselt maapiirkonnas tegutsevatele ettevõtjatele.

Toetuse taotlemisel kõige sagedamini esinenud kõrvaltegevusala on puhkemajutus ja muu lühiajaline majutus (177 heakskiidetud taotlust) millel järgneb tegevusala hotellid ja muu sarnane majutus (47 heakskiidetud taotlust). Nendest heakskiidetud taotlustest, kus kõrvaltegevusala kohta oli esitatud viiekohaline EMTAK kood (170 taotlust), on 109 juhul märgitud kõrvaltegevusala puhkemaja, külalistemaja või kodumajutus (64,1% analüüsitud taotlustest). Nimetatud objektid on sageli ehituslikus mõistes üksikelamud. Selliseid hooneid, mida tänu ehituslikule lahendusele on võimalik kasutada nii üksikelamuna kui majutusteenuse pakkumiseks, saab peale PRIA-poolse järelkontrolli perioodi lõppu lihtsamini erakasutusse võtta. Ühelt poolt annab see võimaluse äriplaani muutumise korral hoonele lihtsamini uus rakendus leida. Teisalt võib sellega kaasneda oht, et toetuse saaja võib kergekäelisemalt loobuda maaturismi teenuse pakkumisest ning võtta vara isiklikku kasutusse.

Keskmine määratud toetuse summa on 87 276 eurot heakskiidetud taotluse kohta. Keskmisest suurem määratud toetuse summa heakskiidetud taotluse kohta on hotellide ja muu sarnase majutuse tegevusala korral (114 322 eurot), sest hotellid ja motellid on ehituslikult kapitaalsemad ning kõrgematele nõuetele vastavad.

Majutusteenuse arendamiseks meetme 3.1 toetust saanud 218 ettevõtjast 113 (51,8%) omab seisuga 05.12.2011 majutusteenuse pakkumise valdkonna registreeringut majandustegevuse registris. Majutusteenuse arendamiseks toetust saanud ettevõtjad on seisuga 01.12.2011 omanud majutusalast registreeringut majandustegevuse registris keskmiselt 2,8 aastat (mediaan 2,3 aastat). Majutusettevõtjana registreering majandustegevuse registris võib peegeldada toetuse saaja põhjalikumaid ja pikaajalisemaid plaane majutusteenuse pakkumisel.

Küsitlusele vastanutest 39,0% kuulub mõne turismiga tegeleva organisatsiooni liikmeskonda. Erialastesse organisatsioonidesse kuulumine võib näidata seda, kui pühendunult ja pikaajaliselt ettevõtja kõnealusel tegevusalal tegutseb. Võrreldes majutus- ning taime- ja loomakasvatustevõtjatega on muude tegevusalade ettevõtjate kuuluvus turismiga tegelevate organisatsioonide liikmeskonda kõige väiksem. Seetõttu soovitame toetuse määramisel veelgi enam eelistada ettevõtjaid, kelle põhitegevusala on taime- ja loomakasvatus. Kuna MAK on suunatud eelkõige põllumajanduse ja maaelu arendamisele, siis on püsihindaja esmane soovitus, et mitmekesistamise toetust saaksid põllumajandustevõtjad ning need ettevõtjad, kelle põhiline tegevuskoht ning tegevusest saadav kasu jääksid maapiirkonda. Küsimustikule vastajate hinnangul on majutusteenuse pakkujaid juba piisaval määral ning ettevõtjad ei näe väga suurt nõudlust traditsioonilise majutusteenuse järele. Maaturismi valdkonda investeerimisel soovitame toetada eelkõige projekte, mis on suunatud majutuse lisateenuste (nt aktiivne puhkus, toitlustus) arendamisele.

Ankeedis oli võimalik märkida kuni kolm erialaorganisatsiooni, kuhu ettevõtja kuulub. Kõige sagedamini kordus vastus MTÜ Eesti Maaturism liikmeks olemisest (22 korda).

Ankeedis küsiti, kas lisaks sellele ettevõttele, mille kohta toetuse saaja küsitluse täitis, omab või juhib toetuse saaja veel mõnda majutusega tegelevat ettevõtet. Küsitluse tulemusel selgus, et 12,4% ettevõtjatest omavad või juhivad mitut majutusettevõtet. Mitut majutusasutust omavad või juhivad eelkõige need ettevõtjad, kelle põhitegevusala ei ole majutus ega taime- ja loomakasvatus. Mitme majutusettevõtte omamine või juhtumine võib anda erinevaid signaale.

See võib ühelt poolt näidata, et ettevõtja tegeleb sügavuti majutusettevõtlusega ning investeeringud nimetatud valdkonnas on asjakohased. Teisalt võib mitmete ettevõtete omanime või juhtimine viidata haldus või arendustegevusele kus lisandväärtuse loomine majutusettevõttes sees ei ole eesmärk omaette, vaid eesmärk on pigem uute ettevõtete loomine ning selle kaudu kasumi teenimine. Kuna mitme majutusettevõtte omamine või juhtimine võib viidata erinevatele asjaoludele, siis ei ole otstarbekas toetuse määramist ja saamist hinnata nimetatud näitaja alusel.

Toetatud majutusobjektid

Uuringu teises peatükis analüüsiti toetatud tegevuse liike ning anti ülevaade, kui suur osa investeeringutest on juba ellu viidud. Analüüs viidi läbi kõigi 233 heakskiidetud taotluse alusel. Samuti uuriti, millised on sagedasemad takistused investeeringute teostamisel ning analüüsiti toetatud majutusobjektide piirkondlikku jaotumist. Nimetatud analüüsi osa viidi läbi küsitlusele antud vastuste alusel (105).

Heakskiidetud 233 taotlusest 168 (72,1%) eesmärk on maaturismi arendus ja turundus. Puhke- ja majutusega seotud infrastruktuur on investeeringu tüübiks määratud 63 juhul (27,0%). Analüüsitud taotlustest 69 (67,6%) on uued turismitegevused ja 33 (32,4%) on seotud olemasoleva turismitegevuse arendamisega.

Analüüsides toetatud tegevusi määruses sätestatud tegevusliikide lõikes selgus, et majutusinvesteeringute puhul määratakse kõige sagedamini toetust olemasoleva hoone või hoone osa ehitamiseks ja uue hoone püstitamiseks, mis moodustavad kokku 41,5% kõigi tegevuste arvust. Samad tegevused on ka kõige suurema keskmise määratud toetuse summaga tegevuse kohta. Analüüsi tulemusi võib mõjutada see, et osad toetuse taotlemisel valikuvariantidena etteantud tegevusliigid on sarnase tähendusega mistõttu õige valiku tegemine nende vahel võib toetuse taotlejale olla raske. Soovitame järgnevatel programmiperioodidel sarnase toetusmeetme olemasolul taotlusel olevaid valikuvariante koondada ja vähendada.

Toetatud majutusinvesteeringute piirkondlikku jaotuvust saab lugeda tegevusalale iseloomulikuks ja sobivaks. Majutusprojekte on toetatud kõigis maakondades, mis on hea tasakaalustatud arengu jaoks. Rohkem investeeringuid teostatakse ja voodikohti luuakse mere ja järvede piirkonnas, suurlinnade läheduses ning looduslikult kaunites piirkondades. Ühelt poolt on tegemist asukohtadega, kus klientide huvi puhkamiseks on suurem, samas on nimetatud piirkondades juba olemasolevaid majutusettevõtteid arvukamalt. Püsihindaja on seisukohal, et majutusinvesteeringute piirkondlik jaotus on sobilik, sest oluline on ilusa piirkonna ning vaatamisväärsuste olemasolu. Kuigi turismile atraktiivsetes piirkondades on mitmeid sarnase teenuse pakkujaid, võib sellest teatud tingimustel tekkida kasu koostöö näol, mis peaks olema ettevõtjate võimalus tulevikku silmas pidades. Kuna majutusobjekte on eelkõige mõttekas rajada turismile atraktiivsetesse piirkondadesse (kuhu nad ka juba koondunud on), ning selliseid piirkondi on piiratud hulk, siis püsihindaja hinnangul peaks meede 3.1 edaspidi keskenduma muude investeeringute (v.a uute majutusobjektide) toetamisele.

Toetuse saajate analüüsi ja küsitluse tulemusi kokku võttes saame hinnata, et umbes 5% toetuse saajatest jätavad investeeringu tegemata, lisaks umbes 5% projektidest viiakse ellu planeeritust

oluliselt väiksemas mahus ning umbes 10% toetuse saajatest ei suuda investeeringut ellu viia ettenähtud kaheaastase tähtaja jooksul, kuid teostaksid selle mõningase hilinemisega. Kokku umbes 20%-l toetuse saajatest ei õnnestu toetatud investeeringut teostada prognoositud ulatuses või ettenähtud ajal. Soovitame PRIA-l vastutulelikult suhtuda investeeringutega hilinejatesse, sest muutunud majandussituatsioonis võib suurte põhivarainvesteeringute elluviimine võtta rohkem aega. Küsitluses esiletoodud põhjused, miks investeeringu teostamine hilineb, on väga erinevad – mõnevõrra rohkem kordusid mittesoodsa majanduskeskkonnaga ning lisarahastuse leidmise raskusega seotud põhjused.

Küsitluse tulemused

Vastavalt uuringu lähteülesandele analüüsiti ettevõtjate hinnanguid majutusteenuse edendamise vajalikkuse kohta. Uuringu ankeedis küsiti toetuse saajate käest, miks nende arvates on vaja edendada ja toetada majutusteenuse pakkumist maapiirkondades. Kokkuvõttes peavad küsimustikule vastajad majutusteenuse edendamist ja toetamist maapiirkondades vajalikuks. Majutustegevuse edendamine on vajalik eelkõige seetõttu, et toetus võimaldab luua töökohti, parandab kohalike elanike elukvaliteeti ning teeb võimalikuks elu jätkumise maal. Vastustest saab järeldada, et majutusteenuse järele ei ole küll suurt nõudlust, kuid kuna ettevõtlustegevusega kaasnevad muud väärtused, siis on majandustegevuse mitmekesistamise toetamine maal vajalik. Praeguses olukorras võiks suunata toetust rohkem muude maaturismiteenuste (aktiivne puhkus jms) ning muu mikroettevõtluse (v.a majutus) arendamiseks.

Toetuse saajate käest küsiti ankeedis, kas nende arvates on Eesti maapiirkondades majutusteenuse pakkujaid liiga vähe, piisaval määral või liiga palju. Küsimustikule vastajatest ainult 2,9% (kolm vastajat) leiab, et majutusteenuse pakkujaid on liiga palju; 21,0% (22) hindab, et neid on liiga vähe. Valdav enamus küsimustikule vastajatest (65,7%) väidab, et majutusteenuse pakkujaid on Eesti maapiirkondades parajal määral.

Vastavalt uuringu lähteülesandele analüüsiti, kui vajalikuks peavad ettevõtjad toetust majutusteenuse edendamisel maapiirkonnas. Küsitluse tulemused näitavad, et ettevõtjad peavad majutusteenuse arendamisel toetust vajalikuks. 83,8% küsitlusele vastajatest ei oleks toetuse puudumisel investeeringut teostanud või oleksid seda teinud väiksemas mahus. Vastused küsimusele erinesid sõltuvalt ettevõtja põhitegevusalast. Majutusettevõtjad oleksid suurema tõenäosusega investeeringu ellu viinud sõltumata toetuse olemasolust. 83,8% küsitlusele vastajatest väidab, et tõenäoliselt nad taotleavad toetust oma turismiettevõtte arendamiseks ka tulevikus. Püsihindamise andmebaasi alusel on meetme 3.1 toetuse saajatest umbes 16% saanud majandustegevuse mitmekesistamise toetust varasematel programmiperioodidel, ning umbes 7% on neid meetme 3.1 toetuse saajaid, kes on saanud meetme 3.1 toetust mitmes MAK 2007–2013 taotlusvoorus. Kuna küsitlusele vastajate hinnang ei kattu püsihindamise andmebaasi analüüsi tulemustega, saame järeldada, et paljudel ettevõtjatel on küll soov ning plaan oma turismiettevõttesse veelgi rohkem investeerida, kuid sageli ei realiseeru need plaanid toetuse taotlemise näol.

Toetuse saajate käest küsiti ankeedis, mis on nende ettevõtte jaoks olulisemad takistused majutustegevuse arendamisel. Ettevõtjate hinnangul on nende majutustegevuse arendamisel kõige olulisemateks takistusteks maaturismi hooajalisus, raha vähesus ning tööjõu puudumine. Seetõttu peaks maamajanduse mitmekesistamise toetamine jätkuma ka tulevikus ning eelistama peaks neid projekte, mis pakuvad ühtlast töökoormust ja sissetulekut kogu aasta vältel või on suurema töökoormusega talvel. Kuna tööjõu puudumine on tõenäoliselt seotud palgamaksmise võimega, siis võiks kaaluda võimalus loodud töökohale nn palgatoetuse maksmiseks (nt hüvitatakse 50% palgast esimese kahe aasta jooksul).

Küsitluses paluti toetuse saajatel märkida, mida peaks nende arvates meetme 3.1 tingimustes muutma, et meede vastaks paremini maaturismi ettevõtjate vajadustele. Küsimuse eesmärgiks oli selgitada välja, kas esineb meetme ülesehitusest tulenevaid takistusi majutusprojektide elluviimisel. Selleks, et meede 3.1 vastaks paremini maaturismi ettevõtjate vajadustele, oleks küsimustikule vastajate hinnangul vaja lihtsustada taotlemist ja vähendada bürokraatiat, suurendada toetuse määra ning lühendada taotluse menetlemise tähtaegasid ja kiirendada raha väljamaksmist. Lisaks peaks taotluste hindamisel eelistama reaalseid maapiirkonnas tegutsevaid ettevõtjaid ja põllumajandusettevõtjaid.

Vastavalt uuringu lähteülesandele analüüsiti, mis valdkondadesse ja millistesse põhivara objektidesse investeerimine on toetuse saajate hinnangul nende majutusettevõttes lähema viie aasta jooksul kõige vajalikum. Samuti analüüsiti, kui suur investeering on kõnealuste tegevuste elluviimiseks vajalik. Uuringu tulemuste kokkuvõttes näeme, et toetuse saajad peavad kõige vajalikumaks investeerida lähemal ajal vaba aja teenuste mitmekesistamisse ja tootearendusse. Seejuures nähakse vajadust ehitada välja eelkõige uusi aktiivse puhkuse rajatisi. Kuna eelnevast analüüsist teame, et majutusteenus ainuüksi on vähem konkurentsivõimeline ja jätkusuutlik kui mitmekesisem maaturismi teenus, siis saab lugeda toetuse saajate uute investeeringute suunda asjakohaseks. Kõige suurem osa küsitlusele vastanud majutusettevõtjatest hindab, et kõnealusteks investeeringuteks vajalik summa lähema viie aasta jooksul on 100 000 – 200 000 eurot. Vajalike investeeringute suurus on keskmiselt 147 381 eurot ettevõtja kohta. Keskmisest suuremaid investeeringuid planeerivad need ettevõtjad, kelle põhitegevusala on majutus.

Toetuse saajate käest küsiti ankeedis, milliseks nad hindavad maaturismi tuleviku väljavaateid järgneva viie aasta jooksul. Küsitlusele vastajad hindavad maaturismi tulevikuväljavaateid headeks, kuid leiavad, et nende majutusettevõtte vajab ka tulevikus toetust ettevõtlustegevuse arendamiseks. Lisaks üldisele hinnangule maaturismi tuleviku kohta küsiti toetuse saajate käest ankeedis ka seda, kuidas nad hindavad oma majutusettevõtte rahalisi võimalusi jätkusuutlikkuse tagamiseks järgneva viie aasta jooksul. Märkimisväärne on asjaolu, et nimetatud küsimusele anti palju vähem positiivseid vastuseid kui eelmisele küsimusele (hinnang maaturismi tulevikuväljavaadetele üldiselt). See näitab, et ettevõtlustegevuse arendamise takistuseks on eelkõige raha. Ainult 25,7% küsitlusele vastanutest (27 ettevõtjat) hindab oma majutusettevõtte rahalisi võimalusi jätkusuutlikkuse tagamiseks headeks või väga headeks.

Küsitluses paluti toetuse saajatel vabas vormis märkida, mida oleks vaja teha majutusteenuse kvaliteedi tõstmiseks maapiirkondades. Vastuseid kokkuvõttes näeme, et maaturismi kvaliteedi tõstmiseks maapiirkondades on vaja panustada koolitustesse, ettevõtjad peavad mitmekesistama tegevust lisaks majutuse pakkumisele ning leidma oma nišši. Seejuures on vaja jätkuvalt

investeerida ning arendada koostööd teiste turismiettevõtjatega. Riigilt oodatakse infrastruktuuri parandamist ning majutusettevõtjate atesteerimise ja kvaliteedisüsteemi arendamist. Majutusettevõtjad teevad piisaval määral koostööd oma tegevusega seotud ettevõtjate ja organisatsioonidega Eestis, kuid koostöö teiste riikide turismisektoriga vajab parandamist.

Selgitamaks välja, millised tegurid võivad veel mõjutada majutusteenuse pakkumise kvaliteeti maapiirkonnas, küsiti ankeedis toetuse saajate käest, mis ettevõtete, asutuste või organisatsioonidega nad koostööd teevad, ning kas nimetatud koostöö on väga hea, hea, rahuldav või halb. Küsimustikule vastajad hindavad kõige paremaks koostööd PRIA ja Põllumajandusministeeriumiga ning kohaliku omavalitsusega. Uuringu tulemused kinnitavad, et ettevõtjad teevad rahuldaval määral koostööd teiste majutusettevõtjatega ning põllumajandus-, toidlustus- ja kaubandusettevõtjatega. See annab võimaluse kohaliku turu toimimiseks ning teenuste mitmekesistamiseks. Koostöö puudub kõige sagedamini teadus- ja arendusasutustega ning naaberriikide turismisektoriga. Halb koostöö ja koostöö puudumine on sageli omavahel seotud ning üks võib tuleneda teisest. Kuna majutusettevõtluses ei ole teadusega seotud innovatsioon ning uuringud esmatahtsad, siis koostöö puudumist teadus- ja arendusasutustega ei saa lugeda arengut oluliselt takistavaks teguriks. Küll aga koostöö puudumine või halb koostöö naaberriikide turismisektoriga võib vähendada kliendibaasi ning takistada uute ideede sisenemist Eesti majutusettevõtlusesse. Soovitame maaturismi võimalusi reklaamida väljaspool Eestit veelgi enam ka riigi toel.

Uuringu lähteülesande kohaselt analüüsiti, kas toetatud majutusettevõtjad planeerivad majutustegevusega jätkata ka pärast PRIA-poolse järelkontrolli perioodi lõppu. 92,4% küsitlusele vastanud ettevõtjatest väitis, et tõenäoliselt nad jätkavad majutusteenuse pakkumist ka seitsme aasta pärast ning 7,6% ei osanud küsimusele vastata. Samuti võib majutusettevõtjana registreering majandustegevuse registris peegeldada toetuse saaja põhjalikumaid ja pikaajalisemaid plaane majutusteenuse pakkumisel. Kuna MAK meetme 3.1 raames majutustegevuse arendamiseks toetust saanud ettevõtjad ning varasematest programmidest (SAPARD ja RAK) sarnast toetust saanud ettevõtjad on ligikaudu võrdsel määral (52%–62%) registreeritud majandustegevuse registris, siis ei ole alust väita, et majutusingvesteeringute planeerimisel oleks äriplaanide jätkusuutlikkus halvenenud.

Saadud toetuse mõju ettevõtte pakutava majutusteenuse arengule analüüsiti mitmest aspektist: (1) uuriti, milliseid uusi tooteid ja teenuseid hakkab ettevõtja pakkuma seoses toetatud investeeringuga; (2) hinnatakse töötajate arvu ja müügitulu muutumist seoses investeeringuga; (3) analüüsitakse, kui palju uusi voodikohti tekib ning milline on voodikohtade täitumus. Kokkuvõttes on saadud toetuse mõju majutusteenuse arengule väga positiivne. Küsitlusele vastajate hinnangul investeering parandab ja mitmekesistab ettevõtte tooteid ja teenuseid, millega seoses suureneb külastatavus ja klientide rahulolu; investeering võimaldab suurendada voodikohtade arvu ning pikendada klientide kohalviibimise aega, mis omakorda on eelduseks töökohtade loomisele. Investeeringu tulemusel kasvab oluliselt seminariteenuse, toidlustuse ning aktiivse puhkuse pakkujate arv mis aitab mitmekesistada maaturismi teenust ning elavdada madalhooaega. Küsitlusele vastajate prognoosi kohaselt aitab toetus piisaval määral luua juurde uusi töökohti (lisandub keskmiselt 1,8 töökohta), samuti suureneb seoses investeeringuga märkimisväärselt ettevõtjate majutustegevusest tulenev müügitulu (keskmine kasv 72,2%).

Küsitlusele antud vastuste põhjal saab toetuse saajate voodikohtade täitumust lugeda rahuldavaks ning ettevõtjate prognoosi kohaselt kasvab see märkimisväärselt pärast investeeringu elluviimist.

Kokkuvõttes saab meetme 3.1 rakendamist lugeda edukaks ning meetme mõju maamajanduse mitmekesistamisele positiivseks. Meetme rakendamisel on iseloomulik see, et väga suurel osal (38,1%) heakskiidetud taotlustest on kõrvaltegevusalaks majutus. Kuna majutusinvesteeringuid on otstarbekas teostada turismile atraktiivsetes piirkondades, kuid selliseid piirkondi on piiratud hulk, siis soovitame edaspidi toetuse määramisel eelistada teisi investeeringu liike v.a majutus. Majutusettevõtjate toetamise korral soovitame investeeringuid suunata rohkem muude maaturismiteenuste (nt aktiivne puhkus, toitlustus) arendamiseks mitte luua uusi voodikohti.

Meetme eesmärk on majandustegevuse mitmekesistamine maapiirkonnas. Põllumajandusettevõtlus on hooajaline – suurema töökoormusega suvel. Seetõttu on otstarbekas toetuse määramisel eelistada projekte, kus toetatud tegevus pakub ühtlast töökoormust aastaringi või on suurema töökoormusega talvel. Majutusteenuste arendamine ei ole selles kontekstis parim valik, sest küsitlusele vastajate hinnangul on maaturismi hooajalisus ettevõtjate tegevuse edendamisel takistuseks.

Kuna toetuse saajate seas on palju neid ettevõtjaid, kelle põhitegevusala on ehitus, kinnisvara arendus, nõustamine, juriidilised toimingud, kaubandus või logistika, siis võib see ohustada meetme eesmärkide täitmist, sest nimetatud ettevõtjate puhul on keeruline kindlaks määrata, kas investeeringust tulenev kasu on olulisel määral seotud maapiirkonnaga ning kas toetuse saajate maaturismitegevus on jätkusuutlik. Soovitame hindamiskriteeriumite abil edaspidi toetust veelgi enam suunata põllumajandusettevõtjatele jt reaalselt maapiirkonnas tegutsevatele ettevõtjatele.

Küsitluses toetuse saajate poolt antud vastused kinnitavad, et toetatud majutusobjekte kasutatakse eesmärgipäraselt ning tegevuse jätkumist planeeritakse ka pärast PRIA-poolse järelkontrolliperioodi lõppemist. Soovitame tegelikke tulemusi hinnata umbes 10 aasta pärast sest toetuse saajate ja toetatud objektide iseloom viitab ohule, et osa objekte ei majandata sihipäraselt pikema perioodi vältel.

LISAD

Lisa 1. Küsitluse tulemusi kokkuvõtavad tabelid

Tabel 1. Vastused küsimusele nr 2: Kas lisaks nimetatud ettevõttele Te omate või juhite veel mõnda majutusega tegelevat ettevõtet?

Kas lisaks nimetatud ettevõttele Te omate või juhite veel mõnda majutusega tegelevat ettevõtet?	Küsimustikule vastaja põhitegevusala			
	Tegevusalad kokku	sh: Taime- ja loomakasvatus	sh: Majutus	sh: Muud tegevusalad, v.a taime- ja loomakasvatus ning majutus
JAH	13	4	1	8
EI	92	19	25	48
Kokku	105	23	26	56

Tabel 2. Vastused küsimusele nr 3: Palun nimetage need turismiga tegelevad ühingud ja organisatsioonid, kuhu Te majutusettevõtjana kuulute.

Põhitegevusala	Küsimustikule vastajate arv	sh erialaorganisatsiooni kuulus
Taime- ja loomakasvatus	23	8
Majutus	26	17
Muud tegevusalad, v.a taime- ja loomakasvatus ning majutus	56	16
Tegevusalad kokku	105	41

Tabel 3. Vastused küsimusele nr 4: Miks on teie arvates vaja edendada ja toetada majutusteenuse pakkumist maapiirkondades?

Miks on teie arvates vaja edendada ja toetada majutusteenuse pakkumist maapiirkondades?	Küsimustikule vastaja põhitegevusala			
	Tegevus- alad kokku	sh: Taime- ja looma- kasvatus	sh: Majutus	sh: Muud tegevusalad, v.a taime- ja loomakasvatus ning majutus
Tekib juurde mittepõllumajanduslikke töökohti	66	12	15	39
Suureneb kohalike elanike tööhõive	55	9	17	29
Paraneb kohalike elanike elukvaliteet	44	11	11	22
Teile endale töökoha loomine ja sissetuleku tagamine	43	10	9	24
Muude turismiteenuste (v.a majutus) järele on nõudlus	38	6	12	20
Tulud ja tööhõive jaotuvad riigis ühtlasemalt	35	6	10	19
Säilib mitmekesine ja hooldatud maastik	35	10	9	16
Suureneb teiste maapiirkonna ettevõtete tulu	29	7	5	17
Majutusteenuse järele on suur nõudlus	16	3	3	10
Tõuseb maapiirkonna turvalisus	14	1	2	11
Ei olegi vaja edendada majutusteenuseid	0	0	0	0
Muu põhjus	4	0	1	3

Muu põhjus:

- Ajalooliste objektide (hooned, park) säilitamine läbi selle, et nendest arendatakse turismiatraktsioon;
- Et elu maal välja ei sureks!
- Et majutusteenuse pakkumine maapiirkondades oleks konkurentsivõimeline Euroopas. Et Eesti kontekstis jääks alles Eesti küla;
- Meie jaoks oli oluline, et andis võimaluse korralikult korda teha vana talukoht, anda hoonetele "uus elu". Külamiljöö säilitamise seisukohalt on väga oluline, et küla hoonestusse ei tekiks tühje ja lagununud kohti, samas ei peaks me oma küla ka teistele kultuuridele-rahvastele arendada jätma. Maainimesena ei oleks ma enda initsiatiivist ilma toetuseta kindlasti sellist investeeringut ette võtnud. Kokkuvõtlikult - andis investeerimisjulguse;
- Riik tervikuna on tugevam, kui see on arenenud ühtlaselt;
- Suureneb Eestimaa kui terviku atraktiivsus;
- Tegevus on perspektiivses mõttes kasvava turupotentsiaaliga, arvestades infrastruktuuri pidevat arengut ja EUROOPA KOGEMUSI. Kaasa aitab sellele hea koostöö teiste siduvate teenusepakkujatega;
- Turistid on hea põhjus koduümbrust korras hoida.

Tabel 4. Vastused küsimusele nr 5: Palun nimetage oma ettevõtte olulisemad takistused majutustegevuse arendamisel.

Palun nimetage oma ettevõtte olulisemad takistused majutustegevuse arendamisel	Küsimustikule vastaja põhitegevusala			
	Tegevu- salad kokku	sh: Taime- ja loomaa- kasvatus	sh: Majutus	sh: Muud tegevusalad, v.a taime- ja loomakasvatus ning majutus
Maaturismi hooajalisus	73	12	21	40
Madal investeerimisvõime	55	16	11	28
Laenuraha halb kättesaadavus	32	9	7	16
Maaturismi vähene toetamine riigi poolt	29	4	9	16
Tööjõu puudumine	25	5	7	13
Konkurendid pakuvad madala kvaliteediga odavat toodet	18	2	2	14
Koostöö puudumine teiste ettevõtjatega	16	2	4	10
Halb transpordikorraldus (hõre bussi- või rongigraafik)	14	3	6	5
Nõrk turundus	13	0	2	11
Konkurentide suur arv	13	2	5	6
Klientide vähesus	12	3	1	8
Kogemuste ja teadmiste vähesus	7	2	1	4
Turismitoodete vähene eristatus üksteisest	6	2	1	3
Nõuande halb kättesaadavus rahalises mõttes	5	1	2	2
Ei olegi takistusi majutustegevuse arendamisel	4	1	1	2
Täiendkoolituste halb kättesaadavus rahalises mõttes	3	0	1	2
Nõuande halb kättesaadavus sisulises mõttes	2	0	1	1
Täiendkoolituste halb kättesaadavus sisulises mõttes	2	0	1	1
Info puudus EL toetuste jm finantseerimisvõimaluste kohta	2	0	1	1
Muud takistused	11	5	1	5

Muud takistused:

- Elektriga varustatus ebapiisav;

- Euroopa Liidu nõuete vale käsitlemine riigiparaadi poolt;
- Kahjud on suured, samuti ei ole ükski investeering igavene ja nõuab pidevalt juurdeinvesteeringuid. Parafriseerides ""Tõe ja Õiguse"" esimest kõidet: Kui laut on suur, vajab see suuremat küüni, kui loomi on palju vajab see lisatööjõudu, see omakorda tähendab suuremat maja kuhu need inimesed majutada jne jne. Kulud kipuvad tulusid ületama. Halvad teeolud;
- Kallid teede remondid;
- Klientide hoolimatus ettevõtte vara suhtes;
- Liiga suur bürokraatia. Paljude liigsete nõudmiste tõttu muutuvad turismiteenused kõigil ühetaolisteks, sest kõik on väga normeeritud. Kauguse suurenemisega pealinnast võiks kaasneda bürokraatlike nõudmiste vähenemine;
- Lootusetud tingimused reklaamiturul - reklaamipakkujaid palju - turg väga killustunud, kõigile ei suuda oma reklaami pakkuda - finantse ei jätku;
- Küllaltki keeruline on oma tootega eristuda, kui sul ei ole briljantset asukohta. Liiga suure promomise korral võib rahaliselt kõrbed ja samas nn. õhulosside müümise korral võib tarbija ootusi petta. Samas ei saa kvaliteeti odavalt müüa - surnud ring;
- Maksu- ja Tolliameti mõistmatu suhtumine ja käitumine;
- Nõrk turundus Eesti kui sihtkohamaa. Loodus ja kultuuriturim. Toidutree- riigi tasandil;
- Teadaolevalt jääb paljude Läti gruppide sõit saarele ära praamipileti kalli hinna tõttu;
- Toetuste abil rajatud kutsekoolide ühiselamud pakuvad piirkonna hindadest tunduvalt odavamalt majutust, ning puudub ettevõtte registreering majutsettevõtteena registris ehk tegu on ebaseadusliku ettevõtlusega (Vana Võidu, Olustvere, Lahmuse).

Tabel 5. Vastused küsimusele nr 6: Palun nimetage, mida oleks vaja teha majutusteenuse kvaliteedi tõstmiseks maapiirkondades?

- Ei oska soovitada ja kurta, hetke kvaliteet on kõvasti paranenud;
- Ei oska veel öelda, kuna ei ole veel oma maja avanud;
- Ettevõtjate teadlikuse tõstmine motivatsioon, et panustada kvaliteeti. Kes panustab kvaliteedile oleksid esile kerkivamad üldisest majutus teenusepakkujates;
- Iga majutusteenuse osutaja töötaks välja oma paketi teenuse osutamiseks, mis erineks konkurendist;
- Inimesi harida;
- Investeerida majutuskohdade kvaliteeti;
- Investeerida vastavalt äriplaanile õieti;
- Investeeringud nii riigi, kohaliku omavalitsuse kui ettevõtjate endi poolt;
- Investeeringud pidevalt;
- Investeeringud, koostöö;
- Investeeringuid eristumiseks, reklaami;
- Jätkata majutusasutuste atesteerimist;
- Kontrollida olemasolevaid teenusepakkujaid ja võrdsustada tingimused alutavatega (päästeameti nõuded jne);
- Koolitada majutusteenuse pakkujaid, tutvustada teiste riikide positiivseid lahendusi ja kogemusi läbi mille meie ettevõtjad saaksid mitmekesistada oma pakutavaid teenuseid;

- Koolitus;
- Koolitus;
- Korraldada rohkem koolitusi;
- Kui on olemas kliendid, tekivad pakkujad iseenesest. Neile on vaja ainult turustuse tuge;
- Kuna olen põllumajandus ettevõtja kes soovib mitmekesistada oma ettevõtlust ja hajutada riske. Hetkeks ei ole veel oma investeeringut valmis jõudnud, kuid arvan, et kvaliteedi tõstmiseks tuleks teha koostööd teiste ettevõtjatega, kes samas piirkonnas töötavad. Sellega tõuseks tulu nii naabritel kes pakuvad muid vaatamisväärsusi ja tegevusi kui ka minu ettevõttele majutuse näol;
- Kuna tegemist on lühiajalise hooajatööga (saar!), siis teenindajad on vähese haridusega keskealsed inimesed, kes pole saanud teenindusalast koolitust ja neil puudub keeleoskus. Samas ei ole nad ka valmis minema koolitusele, kui see võimalus on väljaspool Hiiumaad. Põhjus: majanduslik olukord - kursus võib ju olla tasuta, kuid transport ja elamine tuleb tasuda oma taskust. Väikeettevõtte siin appi tulla ei jaks;
- Kvalifitseeritud, arenguvõimeliste teenindajate olemasolu;
- Majutusettevõtete kvalifitseerimine vastavalt nii, et selle kvalifitseerimise nõudeid mõistaksid kõik turistid üheselt. (Ühtne süsteem vähemalt Euroopas);
- Kvaliteetseid majutusasutusi;
- Kõige rohkem sõltub ikkagi inimeste mõttelaadist ja suhtumisest;
- Kõigepealt oleks vaja ettevõtjatele selgeks teha mis on kvaliteet ja siis saame rääkida edasi kuidas kvaliteeti saavutada ja seda hoida. Kvaliteet ei teki iseenesest, võid ju kvaliteetset majutust pakkuda aga kui teenindus on sealjuures kehv siis loetakse kohe ka majutust kehvaks. Koolitusi oleks vaja;
- Kõik kontrollivad ametnikud peaksid olema ettevõtluse kogemusega;
- Luua täpne tärnide süsteem majutuse ja toidlustuse jaoks - mis oleks samas lihtne ja realistlik. Vana süsteem ei olnud eriti hea;
- Luua uusi majutuskohi;
- Läbi maksusoodustuste mõjutada ettevõtjaid panustama suuremal määral kvaliteedi tõstmisse;
- Majutuse kvaliteet on olemas, vaja on siduda teiste tegevustega;
- Majutusteenusega peaks kaasnema aktiivne puhkus;
- Majutusteenuste pakkumine viia kooskõlla Eesti Vabariigis kehtivate normatiividega;
- Nendes majutusasutustes, kus on puudusi tuleks täiendkoolitusi läbi viia;
- Oleks vajalik kohustuslik atesteerimine ja järgusüsteem. MTÜ Eesti Maaturism'i võiks rahastada kas PõMin või MKMi poolt, et seda läbi viia ja koordineerida. See peaks olema ühtlane ja sõltumatu, mitte KOVidest sõltuv ja vabatahtlik;
- Ongi vaja teenuste kvaliteeti tõsta, et kõik oleks korras ja viisakas;
- Parema info kättesaadavus;
- Koolitus;
- Paremat infrastruktuuri. Teed, puurkaevud, elektriühendused jms. Ehitatakse neid suuri ja koledaid teid, eesti mõttes mõttetud (terve euroopa on neid täis). Pigem tuleks ikkagi viia vähemalt need teed kus bussiliiklus mustkatte alla. Osad teed on otsemad kui põhimagistraalid, seejuures pakuvad need teed ka silmale midagi;

- Piirkonnad erinevate teenuste pakkujad peaksid hakkama rohkem koostööd tegema, nii saab igaüks pakkuda head ja kvaliteetset teenust, ei ole vaja teineteist dubleerida. See muudab piirkonna ka turistile atraktiivsemaks;
- Pole vaja lakutud ja läikivaid "kipstalus";
- Regionaalpoliitiliselt oluline kohalike teede kvaliteedi parandamine;
- Vajalik teenusepakkujate harimine, teadlikkuse ja enesehinnangu tõstmine;
- Oluline oleks maaturismistandardite loomine ja nende rakendamine;
- Riigipoolse suurem tähelepanu regionaalarengule. Hetkel elujõulisus maapiirkondades hääbub;
- Riigipoolseid soodustusi või toetusi;
- Riik peaks maapiirkondades abistama juurdepääsuteede ja vee-elektivõrkude väljaehitamisel. Tänapäevane seisuga selline abi puudub;
- Riikliku toetusi, turunduses;
- Rohkem investeeringuid läheb vaja;
- Rohkem loomingu- ja vabadust majutusasutuste arhitektuurilisel ja sisekujundamisel;
- Suurem riigi toetus valdkonnale;
- Suurem riigi toetus;
- Nõustamine;
- Suurürituste korraldamine kõrghooaja välisel ajal;
- Teede parem olukord;
- Teede seisukord võiks olla parem;
- Teenusepakkujate koolitamine;
- Kvaliteedimärgiste populariseerimine;
- Teha rohkem investeeringuid aga pole raha! Põhiliselt liigub raha linnades ja suurettevõtetes, mõisades, meesugused väikesed ettevõtted ei saa raha peale;
- Toitlustuskohtadest on puudus. Kogu Saaremaal saab väljaspoolt Kuressaaret einestada vaid Muhus, Orissaares, Leisis, Lümandas ja Sörve säärel. Väikesed majutuskohad ei jõua toitlustust arendada (pole ka majanduslikku mõtet), kuid kliendid tahavad ju kuskil süüa;
- Tuleb pakkuda erinevaid aktiivse puhkuse vorme ja lisaks kindlasti tutvustada maaelu. Võimalust ka tutvuda maatöödega ja pakkuda võimalust maatööd ka ise proovida;
- Täiendkoolitus;
- Interneti, telefoni ja mobiiltelefoni teenuse kvaliteedi viimine samale tasemele nagu linnades;
- Täiendkoolitusi, laenu- ja kättesaadavuse toetamine;
- Tööjõu koolitamine;
- Vaja on rohkem toetada ettevõtteid, kes suudavad ja tahavad oma kompleksi välja arendada viimase pulgani ja ei matki mitte teisi 1000 korda sama asja teinud ettevõtteid vaid tahab teha midagi uut. Ka rahamasin ei tööta kui sellel on miskit veel puudu. Seega kokkuvõttes; Toetada ettevõtteid kes on raha saanud ja seda ka korralikult ära kasutades midagi valmis ehitanud ja kes soovib veel ja veel edasi arendada kuid puudub raha. Kamina ja saunaga turismitalusid on küll, nüüd oleks vaja ka seda toetada, et klient kes tuleb majutusettevõttesse saaks seal teha midagi põnevat ja jääks sinna kauemaks kui üks päev;
- Vallad peavad toetama enda valla turismiettevõtjaid ametliku majutustegevuse registreeringu saamiseks. Vallad peavad hoolitsema selle eest, et nende vallas majutusega tegelevad ettevõtjad registreeriks ennast ametlikult ja tänu sellele ka vastaksid siis nende pakutavad teenused nõuetele ning kvaliteet tõuseks tunduvalt;

- Võiks toetada natuke suurema toetuse protsendiga just maapiirkondadesse investeringuid ja peale majutustegevuse ka rohkem tegevuste mitmekesistamise valdkonna pealt, kuna majutuse sissetulekud jäävad muidu väga hooajaliseks.

Tabel 6. Vastused küsimusele nr 7: Palun nimetage valdkonnad, millesse investeerimine on Teie majutusettevõttes järgneva 5 aasta jooksul (2012–2016) kõige vajalikumad.

Palun nimetage valdkonnad, millesse investeerimine on Teie majutusettevõttes järgneva 5 aasta jooksul (2012-2016) kõige vajalikumad	Küsimustikule vastaja põhitegevusala			
	Tegevus- alad kokku	sh: Taime- ja looma- kasvatus	sh: Majutus	sh: Muud tegevusalad, v.a taime- ja loomakasvatus ning majutus
Vaba aja teenuste mitmekesistamine	77	19	20	38
Tootearendus – olemasolevate teenuste arendamine	59	8	16	35
Tootearendus – uute teenuste pakkumine	53	13	13	27
Toitlustusvõimaluste loomine või arendamine	41	14	9	18
Töötajate koolitus ja väljaõpe	31	5	4	22
IT-süsteemid	21	3	7	11
Toiduohutuse ja hügieeni parandamine	5	1	2	2
Keskkonnakaitse	4	1	1	2
Ei ole vaja investeerida nimetatud valdkondadesse	0	0	0	0
Muu valdkond	4	1	1	2

Muud valdkonnad:

- Energiasäästlikus, madalamad kommunaalkulud;
- Euronõuete täitmine;
- Hetkel oleks suurkaevu vaja. Samuti paar magamistuba oleks juurde vaja. Proosalised asjad. Tegeletaksegi liiga palju igasugu mõttetu sodiga, otseseid asju on vaja, igaüks tegelgu oma asjadega, pole muuks aega. Mida oleks laiemalt vaja, oleks innovatsiooniteadlikkust ja seda pole vaja õpetada turismiettevõtjatele, vaid selleks on inimesi kõrgkoolides piisavalt kes tegelevad oma alaga. Näiteks et teha selgeks milliine lahendus on parim. Eas pakub innovatsiooniosakut, aga seda ainult 1 kord ja kuni 4000 € ja väga piiratud aladel;
- Peipsi järvel paatide randumiskoha rajamine.

Tabel 7. Vastused küsimusele nr 8: Palun nimetage põhivara objektid, millesse investeerimine on Teie majutusettevõttes järgneva 5 aasta jooksul (2012–2016) kõige vajalikum.

Palun nimetage põhivara objektid, millesse investeerimine on Teie majutusettevõttes järgneva 5 aasta jooksul (2012-2016) kõige vajalikum	Küsimustikule vastaja põhitegevusala			
	Tegevus- alad kokku	sh: Taime- ja looma- kasvatus	sh: Majutus	sh: Muud tegevusalad, v.a taime- ja loomakasvatus ning majutus
Aktiivse puhkuse rajatiste ehitamine	66	13	15	38
Inventari ostmine	54	11	12	31
Olemasolevate hoonete rekonstrueerimine	50	12	13	25
Uute hoonete ehitamine	47	8	15	24
Masinate ja seadmete ostmine	38	6	10	22
Taristu rajamine (teed, vee- ja kanalisatsioonisüst. vms)	36	10	9	17
Ei ole vaja investeerida põhivarasse	2	1	0	1
Muu põhivara	2	1	1	0

Muu põhivara:

- Olulised on ka kõik teised objektid, millesse tuleb inveteerida, kuid need on vähem kapitalimahukad;
- Veel palju muud.

Tabel 8. Vastused küsimusele nr 9: Palun hinnake, kui suur investeering (eurodes) on lähema 5 aasta jooksul vajalik küsimustes 7 ja 8 märgitud tegevuste elluviimiseks.

Palun hinnake, kui suur investeering (eurodes) on lähema 5 aasta jooksul vajalik küsimustes 7 ja 8 märgitud tegevuste elluviimiseks	Küsimustikule vastaja põhitegevusala			
	Tegevusala kokku	sh: Taime- ja loomakasvatus	sh: Majutus	sh: Muud tegevusalad, v.a taime- ja loomakasvatus ning majutus
kuni 50 000 eurot	16	5	2	9
50 000 - 100 000 eurot	31	5	3	23
100 000 - 200 000 eurot	36	8	15	13
200 000 - 300 000 eurot	7	1	2	4
üle 300 000 euro	14	4	4	6
Ei ole vaja investeerida	1	0	0	1

Tabel 9. Vastused küsimusele nr 10: Kuidas Te hindate üldiselt maaturismi tuleviku väljavaateid järgneva 5 aasta jooksul (2012–2016)?

Hinnang	Küsimustikule vastaja põhitegevusala			
	Tegevusala kokku	sh: Taime- ja loomakasvatus	sh: Majutus	sh: Muud tegevusalad, v.a taime- ja loomakasvatus ning majutus
Väga hea	15	3	4	8
Hea	46	10	11	25
Rahuldav	39	7	11	21
Halb	5	3	0	2

Tabel 10. Vastused küsimusele nr 11: Kuidas Te hindate oma majutusettevõtte rahalisi võimalusi jätkusuutlikkuse tagamiseks järgneva 5 aasta jooksul (2012–2016)?

Hinnang	Küsimustikule vastaja põhitegevusala			
	Tegevusala kokku	sh: Taime- ja loomakasvatus	sh: Majutus	sh: Muud tegevusalad, v.a taime- ja loomakasvatus ning majutus
Väga hea	3	1	1	1
Hea	24	3	3	18
Rahuldav	63	14	18	31
Halb	15	5	4	6

Tabel 11. Vastused küsimusele nr 12: Kas Teie hinnangul on Eesti maapiirkondades majutusteenuse pakkujaid liiga vähe, piisaval määral või liiga palju?

Kas Teie hinnangul on Eesti maapiirkondades majutusteenuse pakkujaid:	Küsimustikule vastaja põhitegevusala			
	Tegevusalad kokku	sh: Taime- ja loomakasvatus	sh: Majutus	sh: Muud tegevusalad, v.a taime- ja loomakasvatus ning majutus
liiga vähe	22	5	5	12
piisaval määral	69	15	18	36
liiga palju	3	0	1	2
ei oska öelda	11	3	2	6

Tabel 12. Vastused küsimusele nr 13: Kuidas Te hindate oma koostööd järgmiste ettevõtete, asutuste või organisatsioonidega?

Asutuse või organisatsiooni nimetus	Koostöö:				
	Väga hea	Hea	Rahuldav	Halb	Koostöö puudub
Kohaliku omavalitsusega	27	44	21	8	5
PRIA ja Põllumajandusministeeriumiga	23	49	29	2	2
Põllumajandusettevõtjatega	13	33	31	3	25
Ürituste korraldajatega (õhtujuhid, ansamblid jms)	12	37	23	6	27
Külasetside ja külamajadega	8	31	27	9	30
Toitlustusettevõtjatega	8	35	30	5	27
Kaubandusettevõtjatega	7	31	31	6	30
Maaturismi koostöö- ja katusorganisatsioonidega	6	34	26	11	28
Teiste majutusettevõtjatega	5	43	36	4	17
Teadus- ja arendusasutustega	3	8	16	15	63
Koostöö naaberriikide turismisektoriga	1	16	14	15	59
Koostöö muude ettevõtete või organisatsioonidega	5	7	3	0	0

Muud ettevõtted ja organisatsioonid:

- Aktiivset puhkust pakkuvate eraettevõtjatega;
- EAS;
- Elamusturism;
- Kohalike kaluritega;
- Kohaliku rahvaga ja kooli ja lasteaiaga;
- Koostöö Eesti Vabariigi erinevate ametitega;
- Maakonna arendus- ja spordioranisationsioonid;
- MTÜ Hiidlaste Koostöökogu;
- Piirkondlik turismivõrgustik Koostöövõrgustik Ehedad Elamused Lahemaal;
- Portaali www.kalale.ee;
- Reisibürood on head koostööpartnerid, Eesti Maaturism;
- Riigiasutused;
- Tartu Ülikooli Viljandi Kultuuriakadeemia;
- Tootjaorganisatsioonid, kolmanda sektori ettevõtjad;
- Ülemaailmsete motoklubidega ühiste ürituste korraldamine, kokkutulekud meie turismitalus.

Tabel 13. Vastused küsimusele nr 14: Kas investeering, mille suhtes Teile meetme 3.1 toetus määrati, jääb taotluses esitatud mahus tõenäoliselt tegemata või saab tehtud (on juba tehtud)?

Kas investeering, mille suhtes Teile meetme 3.1 toetus määrati, jääb taotluses esitatud mahus tõenäoliselt tegemata või saab tehtud (on juba tehtud)?	Küsimustikule vastaja põhitegevusala			
	Tegevusala kokku	sh: Taime- ja loomakasvatus	sh: Majutus	sh: Muud tegevusalad, v.a taime- ja loomakasvatus ning majutus
investeering saab planeeritud mahus tehtud või on juba tehtud	100	22	25	53
investeering saab tehtud oluliselt väiksemas mahus	5	1	1	3
investeering jääb tegemata	0	0	0	0

Kui investeering jääb tõenäoliselt tegemata või saab tehtud oluliselt väiksemas mahus, siis miks:

- Soovin lisaaega ja teen täies mahus;
- Ebakindlus majanduskeskkonna suhtes. Investeeringu tegemine on liiga suur risk;
- Raha ei ole;
- Sest tarnitud tehnika osutus ebakvaliteetseks;
- Vaja läheb liiga palju materjale ja dokumentatsioone iga investeeringu tegemiseks samuti on vaja esitada iga investeeringu kohta hulga pabereid mitu korda, (5 korda) kuigi olen need juba taotluse sisseandmisel esitanud;
- Kõik see dokumentide esitamine võtab palju aega ja sageli ei saa omavalitsuselt dokumente ja lubasi vastavate investeeringute tegemiseks.

Tabel 14. Vastused küsimusele nr 15: Milliseid tooteid ja teenuseid Te oma majutusettevõttes pakkusite enne meetme 3.1 investeeringu elluviimist?

Milliseid tooteid ja teenuseid Te oma majutusettevõttes pakkusite enne meetme 3.1 investeeringu elluviimist?	Küsimustikule vastaja põhitegevusala			
	Tegevusala kokku	sh: Taime- ja loomakasvatus	sh: Majutus	sh: Muud tegevusalad, v.a taime- ja loomakasvatus ning majutus
Majutus	45	8	21	16
Aktiivne puhkus	42	6	17	19
Toitlustamine	23	2	11	10
Seminariteenus	20	2	7	11
Ei pakunud turismiteenuseid	47	13	2	32
Muud tooted ja teenused	4	1	1	2

Muu toote ja teenuse korral palun täpsustage:

- Juhtimiskonsultatsioon;
- Majutust ei pakunud, kuid pakkusin giiditeenuseid;
- Pärimuskultuurialaste õpitubade korraldamine, käsitööstuste valmistamine ja müük;
- Sauna ja kaminasaali rent.

Tabel 15. Vastused küsimusele nr 16: Milliseid tooteid ja teenuseid Te oma majutusettevõttes kavatsete pakkuda lähema 3 aasta jooksul pärast meetme 3.1 investeeringu elluviimist?

Milliseid tooteid ja teenuseid Te oma majutusettevõttes pakkusite enne meetme 3.1 investeeringu elluviimist?	Küsimustikule vastaja põhitegevusala			
	Tegevusala kokku	sh: Taime- ja loomakasvatus	sh: Majutus	sh: Muud tegevusala, v.a taime- ja loomakasvatus ning majutus
Majutus	23	25	56	104
Aktiivne puhkus	17	23	43	83
Seminariteenus	15	16	38	69
Toitlustamine	10	17	28	55
Ei paku turismiga seotud teenuseid	0	0	0	0
Muud tooted ja teenused	0	0	4	4

Muu toote ja teenuse korral palun täpsustage:

- Juhtimiskonsultatsioon;
- Lisaks hakkan pakuma käsitöö koolitusi ja kohalikele noortele kreeka- rooma maadluse treeninguid;
- Lisandväärtus majutuse juurde - laste mänguväljak ja katusealune-väliköök;
- Majutus liikumisraskustega või -puudega inimestele.

Tabel 16. Vastused küsimusele nr 17: Palun märkige oma ettevõtte majutustegevusega seotud töötajate aasta keskmine arv.

Põhitegevusala	Töötajate arv	
	enne meetme 3.1 investeeringu elluviimist (alustamist)	lähema 3 a jooksul pärast meetme 3.1 investeeringu elluviimist (prognoos)
Taime- ja loomakasvatus	0,7	2,1
Majutus	1,8	3,5
Muud tegevusala, v.a taime- ja loomakasvatus ning majutus	1,2	3,3
Tegevusala kokku	1,3	3,1

Tabel 17. Vastused küsimusele nr 18: Palun märkige oma ettevõtte majutustegevusest tulenev aastane müügitulu (eurot aastas).

Põhitegevusala	Müügitulu	
	enne meetme 3.1 investeeringu elluviimist (alustamist)	lähema 3 a jooksul pärast meetme 3.1 investeeringu elluviimist (prognoos)
Taime- ja loomakasvatus	8 224	22 135
Majutus	18 432	33 500
Muud tegevusala, v.a taime- ja loomakasvatus ning majutus	10 109	43 180
Tegevusala kokku	11 272	36 157

Tabel 18. Vastused küsimusele nr 19: Palun märkige Teie majutusettevõttes olevate voodikohtade aasta keskmine arv.

Põhitegevusala	Voodikohtade arv	
	enne meetme 3.1 investeeringu elluviimist (alustamist)	lähema 3 a jooksul pärast meetme 3.1 investeeringu elluviimist (prognoos)
Taime- ja loomakasvatus	4,2	17,0
Majutus	21,0	34,7
Muud tegevusalad, v.a taime- ja loomakasvatus ning majutus	6,5	20,3
Tegevusalad kokku	9,6	23,2

Tabel 19. Vastused küsimusele nr 20: Palun märkige oma majutusettevõtte aasta keskmine voodikohtade täitumus (%)

Põhitegevusala	Voodikohtade täitumus, %	
	enne meetme 3.1 investeeringu elluviimist (alustamist)	lähema 3 a jooksul pärast meetme 3.1 investeeringu elluviimist (prognoos)
Taime- ja loomakasvatus	18,3%	34,2%
Majutus	35,1%	51,8%
Muud tegevusalad, v.a taime- ja loomakasvatus ning majutus	20,1%	32,8%
Tegevusalad kokku	26,5%	41,6%

Tabel 20. Vastused küsimusele nr 21: Palun hinnake meetme 3.1 alusel toetatud investeeringu mõju Teie ettevõtte majutustegevusele (mõju mis on juba avaldanud või tõenäoliselt avaldub lähema 3 aasta jooksul).

Palun hinnake meetme 3.1 alusel toetatud investeeringu mõju Teie ettevõtte majutustegevusele	Täielikult nõus	Pigem nõus	Pigem ei ole nõus	Ei ole üldse nõus	Ei oska öelda
Pikeneb klientide kohalviibimise aeg	38	45	11	4	7
Aitab elavdada madalhooaega	41	39	12	7	6
Võimaldab säilitada olemasolevaid töökohti	48	48	0	0	9
Võimaldab luua uusi töökohti	53	38	11	1	2
Suureneb ettevõtte külastatavus	56	40	3	1	5
Klientide rahulolu suureneb oluliselt	56	42	2	0	5
Suureneb voodikohtade arv	61	22	8	7	7
Ettevõtte konkurentsivõime paraneb	64	36	1	1	3
Mitmekesisustab ettevõtte toodete ja teenuste valik	67	32	1	3	2
Paraneb ettevõtte toodete ja teenuste kvaliteeti	72	30	0	0	3
Muu mõju	2	1	0	0	0

Muu mõju korral palun täpsustage:

- Aitab elul maal ellu jääda;
- Aitas sulgemisothus ettevõtte säilitada;
- Saada korda esivanemate talu mis lagunes endise korra ajal ja pakkuda teenuseid mis vanavanaisa ennem pakkus.

Tabel 21. Vastused küsimusele nr 22: Kui tõenäoline on, et Te oleksite viinud majutusprojekti ellu ka ilma meetme 3.1 toetuseta?

Kui tõenäoline on, et Te oleksite viinud projekti ellu ka ilma meetme 3.1 toetuseta?	Küsimustikule vastaja põhitegevusala			
	Tegevusala kokku	sh: Taime- ja loomakasvatus	sh: Majutus	sh: Muud tegevusalad, v.a taime- ja loomakasvatus ning majutus
Tõenäoliselt oleks viinud ellu	12	3	4	5
Tõenäoliselt ei oleks viinud ellu	54	13	10	31
Oleks viinud ellu väiksemas mahu	34	5	12	17
Ei oska öelda	5	2	0	3

Tabel 22. Vastused küsimusele nr 23: Kui tõenäoline on, et Te taotlete toetust (rahastaja oleks riik või EL tõukefond) oma turismiettevõtte arenguks ka tulevikus?

Kui tõenäoline on, et Te taotlete toetust (rahastaja oleks riik või EL tõukefond) oma turismiettevõtte arenguks ka tulevikus?	Küsimustikule vastaja põhitegevusala			
	Tegevusala kokku	sh: Taime- ja loomakasvatus	sh: Majutus	sh: Muud tegevusalad, v.a taime- ja loomakasvatus ning majutus
Tõenäoliselt taotlen	88	18	23	47
Tõenäoliselt ei taotle	4	1	0	3
Ei oska öelda	13	4	3	6

Tabel 23. Vastused küsimusele nr 24: Kas Teie hinnangul jätkab meetme 3.1 toetust saanud Teie juhitud ettevõtte majutusteenuse pakkumist ka 7 aasta pärast?

Kas Teie hinnangul jätkab meetme 3.1 toetust saanud Teie juhitud ettevõtte majutusteenuse pakkumist ka 7 aasta pärast?	Küsimustikule vastaja põhitegevusala			
	Tegevusala kokku	sh: Taime- ja loomakasvatus	sh: Majutus	sh: Muud tegevusalad, v.a taime- ja loomakasvatus ning majutus
Tõenäoliselt JAH	97	20	24	53
Tõenäoliselt EI	0	0	0	0
Ei oska öelda	8	3	2	3

Tabel 24. Vastused küsimusele nr 25: Mida peaks Teie arvates MAK 2007-2013 meetme 3.1 toetustingimustes muutma, et see vastaks paremini maaturismi ettevõtjate vajadustele?

- Dokumentide esitamist lihtsustama;
- Edasi võiks pigem aidata neid, kes vastavaid teenuseid pakuvad. Liiga pikad on igasugused menetlustähtajad. Ettevõtluses need asjad nii ei käi;
- Ei tohiks olla piiratud 30 voodikohaga, kui üldse siis 50 voodikoha piirang, sest bussitait turiste ei ole kahjuks võimalik vastu võtta;
- Ettevõtjat ei peaks karistama toetuse vähendamisega selle eest, et tema tehtud investeeringutest võidab ka ülejäänud kogukond;
- Investeeringu tähtaeg 2 aastat on liiga lühike (paradoksaalsel kombel sama pikk, kui näiteks mingi väike-tootmisvahendi soetamisel);
- Investeeringud enne toetuse saamist on väga rasked. Toetus võiks osaliselt ette maksta;
- Kiirendama totlus protsesi;

- 1. Kindlasti pole asjakohane nõue töökohtade loomise osas. On nonsens, kui projekti kohaselt tuleb luua töökohti, kuid ei saa arvestada reaalse, ümbritsevast majanduskeskkonnast tulenevaga olukorras, kus pidevalt muutub maksusüsteem ja majanduskeskkond on muutlik. Töökohtade loomine olgu võimalus, kuid mitte kohustus. 2. Pole ka oluline, kas ettevõtte on 1, 3 või 10 aastane - oluline oleks tahe ja jätkusuutlikkus. Ei tohiks eelistada alustavat ettevõtjat juba staažikale tegijale. Ka staažikas tegija vajab motivatsiooni, et olla jätkusuutlik. Seega - olgu kõigile võrdsed võimalused või eelistused pigem nende kasuks, kes on end juba turul tõestanud, pikemalt eksisteerinud. 3. Ebaoluline on ka ettevõtja vanuseline piirmäär (hetkel küll vanuseline diskrimineerimine). Mille poolest on 20 aastane parem ja eelistatum kui 50 aastane? Ka vanemas eas võib tekkida vajadus kannapöördeks, uueks väljakutseks. 4. Ettevõtetus maapiirkonnas, matutismi sektoris, on enamasti pigem sotsiaalse iseloomuga ettevõtetus. Seetõttu võiks rahastamise protsent olla nagu MTÜdelgi - 90%. Täna pakuvad MTÜd ettevõtjale konkurentsi erinevate skeemide abil. Olgu siis tegutsemine matutismi sektoris võrdsustatud toetusemääraga kõigile;
- Kui on tegemist jätkuprojektiga, tuleks ka seda toetada, sest meie puhul jääb teenus täielikult välja arendamata. Või suudame selle arenduse teostada alles mitme aja pärast;
- Lihtsustada tingimusi;
- Lisapunkte võiks anda kaugus pealinnast. Võimalusel vältida olukordi, kus professionaalne taotlusekirjutaja loob ettekujutuse ülimalt tublist maaelu arendajast, kuid tegelikkuses on tegemist põliste linnaelanikega, kes ei soovi muud, kui oma linnas asuvale ettevõttele suvila rajada;
- Lubama tootearendusi, et paraneks konkurentsivõime. Toetusmäär peaks olema suurem - 70%. Meid toetati 43% ulatuses; Võiks kaasata riskikapitali, sest investeringud ei pruugi alati ennast õigustada. Turismi edendamine ei tohiks põhitootmist pankotti ajada;
- Lähtun oma kogemustest kui on investering tehtud ja asjad füüsiliselt olemas siis peaks nagu toetama, ei maga ju mina 10-nes voodis ja ei istu 10-nel toolil, nimetatud investering oli tehtud väga sihtotstarbeliselt. Raha sõel on väga tihe ja sõelale jäävad vähesed;
- Mahtu peaks suurendama;
- Meie toetuse saamise ajal oli vaja kogu investering ära teha ja siis sai raha. Nüüd on see aga muutunud ja tehakse ettemaksu- see süsteem on väga hea;
- Mina ei saanud inventari ostuks toetus taodelda, mis tänaseks päevaks on muudetud* (seetõttu ei tea veel millal saan teenust pakkuma hakata, kuna ehitus läks kallimaks kui planeerisin ja puuduvad investeringud voodite ja muu vajaliku ostmiseks);
- Mulle ei meeldi kaks asja. Esiteks - jääb mulje, justkui oleks toetuse jagamise juures "sisering", kellel on nõuetest, kriteeriumitest ja toetuse loogikast parem ülevaade, kui tavakodanikul. Teiseks minule ei meeldi, et toetuste jagamisest on kujunenud punktijaht: paremat tulemust ei saa mitte hingega turismiettevõtja, vaid osavam punktide maksimeerija;
- Muu liigitamata majutus ja teenused peaksid ikka sees olema, kõiki teenuseid ei ole võimalik EMTAK koodidega määratleda ja turismiseaduse alusel on ka kodumajutuse pakkuja eraldi ettevõtte, mida viimases määrusemuudatuses enam lubatud ei olnud;
- Mööbli soetamine peaks kõigi majutusruumide osas olema abikõlblik. See on suur kuluartikkel;
- Natuke lihtsustama;
- Need valdkonnad, mida toetatakse on segased ja PRIA töötajate poolt tõlgendatakse taotlejale kahjulikult. Näiteks abikõlblik ei ole kõõgi mööbel. Esialgu arvati, et tekid, padjad

ja voodiriided on abikõlblikud, hiljem ei sobinud. Teede ja platside ehituseks on ette nähtud kindel protsent ehitusest. Kui projekt on kaheosaline, siis peaks ikka platside protsenti võtma kogu ehitismahust. See on mõeldud vana hoone remondi puhul, mitte aga uue hoone ehitusel;

- Näiteks investeeringu rahastamisvõimalus osaliselt avansilise maksena;
- Omafinantseeringut vähendama 40%. Kiiremat menetlust nii otsustamisel kui ka toetuse väljamaksmisel;
- Omaosalus võiks olla väiksem;
- Omaosaluse vähendamine;
- OTKA- mis ka nüüd juba toimivad kui projekti kirjutada, siis võiks taotluses olla ehitusprojektile lisatuna ainult elektri- ja ventilatsiooni tööde kalkulatsioon, mis hiljem, jah sõna saades, oleks võimalik ümber vormsitada projektiks. muidu on eeltööde maht väga suur ja kallis ning pole kindlust, ka sprojekt ka rahastuse saab;
- Otsustamis protsess väga pikk;
- Paindlikumaks minema;
- Praegustes keerulistes majandustingimustes maal tegutsevate ettevõtjate tegevuste jätkusuutlikuks säilimiseks ja nende tegevuste täiustamiseks oleks hea kui võimaldavate investeeringutoetuste omaosaluse protsent oleks kohalikele vastuvõetavam (75%);
- Prioriteediks peaks olema maal olemasolevate hoonete taastamine ja säilitamine, et seeläbi hoida alles traditsioonilist elukeskkonda maapiirkondades. Turismivaldkonnas alustajad, aga ka tegevuse laiendajad võiksid olla eelistatud;
- Rahade liikumine peaks kliirenema;
- Renoveerimiseks ja ehituseks ehitusluba peaks võtma alles siis kui tõenäoliselt neid töid tegama hakatakse, mitte taotluse esitamiseks; Praegu peab ehitusloa taotlema enne toetuse taotluse esitamist, aga tavaliselt on nii, et kui toetust ei saada siis ka ehitama ei hakata. Ehitusloa asemel võik olla omavalitsuse tõend, et selline tegevus on lubatud;
- Riigi poolne kohustus oleks kinni maksta kõik euroseadustest tulevad nõuded;
- Seniste määruste kohaselt saab üks ettevõtja taotleda igast meetmest vaid 1 kord. Minu hinnangul ei ole see õige, peaks olema projektipõhine hindamine. Juba toetust saanud ettevõttel võib olla veel väga häid ideid ja jätkusuutlikust neid täiendava toetuse abil ellu viia. Pooldan suuremate ja tugevamate ettevõtjate toetamist jätkuvalt;
- Soodustama rohkem muid investeeringuid infrastruktuur, palliplatsid, matrkarajad;
- Suuremal määral toetama noori kes alustavad või võtavad üle vanemate ettevõtmised;
- Tingimuste ja nõuete lihtsustamine alustajatele;
- Toetatavate tegevuste nimekiri võiks olla laiem;
- Toetuse protsent võiks olla kuni 75%;
- Toetuse summa peaks olema 70-80% kogu projektist;
- Toetuse taotlemine on tehtud väga keerukaks ja bürokraatlikuks, ilma välise abita ei ole väikeettevõttel võimalik toetust taodelda. Maapiirkonnas ongi peamiselt väikeettevõtteid ja selles peakski peituma maaelu arendamise võlu (väikesed, hubased, kodused maaturismi ettevõtted);
- Toetusi suurendada ning pakkuda neid ka algajatele ettevõtetele;
- Toetustingimustes ehk otseselt mitte, aga tuleks jälgida, kust abipalve tuleb. Kui see on Hiiumaa, siis ei tohiks olla kriteeriumiks töökohtade arvu kasv; Hiiumaa käekäik oleneb täna

ja aastaid veel turismist. Ei ole olemas statistikat, mis kajastaks turistide poolt sissetoodavat tulu Hiiumaale läbi muude teenuste: transport, teenindus, kaupluste käive jm;

- Toetustingimustes peaksid vähenema väljamakse tähtaeg, et oleks inimlikum arveldada ehitajaga;
- Võiks olla võimalus tuua tagantjäreli dokumente kui neid näiteks õigel ajal KOV kätte ei saad, nt ehitusluba vms;
- Võiks võimaldada ka inventaari soetamist renditud pindadel opereerimise arendamiseks (toitlustus);
- Vähendada bürokraatiat;
- Õigus omanikul ise ehitada, järelevalve all;
- Ühe ettevõtja piirsummad võiks olla suuremad.

Tabel 25. Vastused küsimusele nr 26: Kui Teil tekkis küsimustele vastates ettepanekuid või kommentaare, siis me oleme tänulikud, kui Te need siia kirjutate.

- Ettevõtlus riski võtnud tegijaid rohkem usaldada;
- Hiiumaa turismiettevõtjat ei saa vaadelda kui üksikobjekti. Me sõltume hooajast ja rahast, mis saarel liigub. Kui aasta-aastalt langeb tööjõuliste inimeste arv saarel, siis koduleiba/ vanadele traditsioonidele toetuvat taluleiba, mis on valminud käsitööna ja mille omahind on poes müüdavast kallim, saame turustada vaid turismihooajal; Tooraine (just hiiumaise leivajahu puhul) ja energia(küttepuid, elekter, kütus) pidev hinnatõus on teguriteks, et tuleb meie leiva hinda tõsta; Samas võime öelda, et juba 2011.a.oli meil tuge Leivamajast: ettevõtte külastatavus Vetsi Tallis ei langenud, kuigi vähem kui kilomeetri kaugusel avati Grill Lest&Lammas;
- Kontrollid, kes seda investeeringut kontrollivad, peaks olema abistajad, mitte vaenlased. Konkreetne kontroll Raplast saavutas seda, et ma enam kunagi ei taotle 3.1 toetust;
- Kui ettevõtja peab tasuma ka prior poolt kinnimakstava osa enne kui prior väljemakse teeb siis see raha peaks jõudma ettevõtte kontole tagasi minimaalse ajaga.Praegune 90 päeva on väikeettevõtjale liig.Samuti võiks olla see nii et prior maksab oma poolse summa kohe kui ettevõtja oma osa on ehitajale tasunud;
- Kõikidele küsimustele ei saanud anda vastuseid, seoses sellega näiteks, et suuremad investeringud olen teinud ilma toetuse abita, toetus kulus abihoonete ja infrastruktuuri parandamise, parema kvaliteedi saavutamisele, mis ei ole seotud ei inventari, masinate ega peamajaga; Arvamused on subjektiivsed, kehtivad antud hetkel;
- Liialt palju toetatakse mtü sid kuid vähem oü sid -tehnikat soetamise poole pealt. MTÜ d saavad kasutatud tehnikat soetada, OÜ d ainult uusi jne.
- Maaturismi ettevõtjad vajavad käesoleval hetkel hädaasti toetuste abi ja eriti just olemasolevate hoonete rekonstrueerimiseks, et pakkuda kvaliteetset majutust oma külastajatele. Harjumaal võik toetusprotsent ikka suurem olla;
- Majandamiskohustus peaks olema kõigil toetuse saajatel. Küsimustiku ülesehitus eeldab, et meetme 3.1 toetusesaajad on kõik turismiga tegelejad. Ilmselt on toetatud ka muid tegevusvaldkondi. Toetuskõlbulik võiks olla ka sisustus. Projektikirjutajad/ sugulased/ sõbrad, kes ilmselt kunagi ei plaanigi valdkonnas tegutsema hakata, toetust saada ei tohiks;

- MAK meede 3.1 sarnane finantstoetus peaks kindlasti olema kättesaadav ka edaspidi. See julgustaks inimesi linnast maale elama ja tegutsema asuma, samuti on see hea võimalus väikese investeerimisvõimega maaettevõtjal midagi korralikku ehitada. Maaturismis on alates 6 voodikohast juba võimalus palgata töötaja, maal on iga töökoht aga suure tähtsusega. Aga sellise toetusega lisanduks ka teisi maal puhkamise ja toimetamise võimalusi peale majutuse;
- Minule on jäänud arusaamatuks, miks põllumehed saavad toetust lisaks põllumajandusele ka turismiks. Turism ise saab toetust suhteliselt vähem. Iga meister peaks jääma "oma riistade juurde";
- Oleks vajalik välja töötada täpsed tööjuhised majutusteenuste pakkumisega alustajatele, et vältida võimalikke vigu ja investeeringutoetuse vähendamist investeeringu teostamise ja menetlemise käigus;
- Olen tänulik PRIAle koostöö eest, tänu toetustele olen saanud luua tugeva ja toimiva turismiettevõtte koos unikaalse seikluspargiga Võrtsjärve äärde Valma külas Viljandimaal. www.valma.ee Olen kindel, et ka seitsme aasta pärast on see toetust saanud ettevõtte olemas ja tugevam kui varem;
- Täitsin punkti 12 lausega liiga vähe. Selline olukord on osalt näiline sest majutuskohdade arvukus on piirkonniti väga erinev. Seda isegi pisikese Võrumaa kontekstis, kus mõni vald on tihedalt majutusettevõtteid täis, kuid teises pole neid peaaegu üldse. Probleem tekib ka teatud tähtpäevade ja suurürituste ajal, kus napib majutuskohhti kohe kindlasti terves piirkonnas;
- Võiks 50 % toetust (tegelikult maaettevõtjale mitte näiliselt maal tegutsevate linnaettevõtjale) maksta kohe välja ja ülejäänud pärast . Hetkel saavad tulu ainult pangad ja kogu riski veeratab pank ettevõtjale.

Lisa 2. Toetuse saajate põhitegevusala

Tabel 1. Toetuse saaja põhitegevusala taotlusel esitatud EMTAK koodi alusel

Tegevusala	Heakskiidetud taotluseid	Määratud toetuse summa	Keskmine määratud toetuse summa
Majutus	52	3 786 495	72 817
Taime- ja loomakasvatus ning jahindus	44	3 266 618	74 241
Peakontorite tegevus; juhtimisalane nõustamine	15	1 647 836	109 856
Hoonete ehitus	13	1 468 795	112 984
Kinnisvaraala tegevus	12	1 009 420	84 118
Metsamajandus ja metsavarumine	9	820 662	91 185
Jaekaubandus, v.a mootorsõidukid ja mootorrattad	9	687 502	76 389
Hulgikaubandus, v.a mootorsõidukid ja mootorrattad	8	611 824	76 478
Toidu ja joogi serveerimine	8	769 400	96 175
Eriehitustööd	7	977 026	139 575
Juriidilised toimingud ja arvepidamine	7	739 608	105 658
Arhitekti- ja inseneritegevused; teimimine ja analüüs	6	607 926	101 321
Büroohaldus, büroode ja muu äritegevuse abitegevused	6	722 046	120 341
Puidutöötlemine ja puittoodete tootmine, v.a mööbel	3	298 424	99 475
Maismaaveondus ja torutransport	3	345 883	115 294
Laondus ja veondust abistavad tegevusalad	3	200 000	66 667
Reisibüroode ja reisikorraldajate tegevus	3	259 941	86 647
Hoonete ja maastike hooldus	3	237 286	79 095
Metalltoodete tootmine, v.a masinad ja seadmed	2	212 747	106 373
Mootorsõidukite hulgi- ja jaemüük ning remont	2	138 620	69 310
Rentimine ja kasutusrent	2	203 279	101 640
Sporditegevus ning lõbustus- ja vaba aja tegevused	2	109 064	54 532
Muu teenindus	2	192 123	96 062
Teadmata	2	112 275	56 138
Toiduainete tootmine	1	56 567	56 567
Mööblitootmine	1	64 982	64 982
Posti- ja kulleriteenistus	1	99 936	99 936
Kinofilmide, videote ja telesaadete tootmine	1	23 224	23 224
Finantsteenuste ja kindlustustegevuse abitegevusalad	1	295 020	295 020
Teadus- ja arendustegevus	1	54 322	54 322
Tööhõive	1	37 101	37 101
Haridus	1	87 632	87 632
Tervishoid	1	100 000	100 000
Loome-, kunsti- ja meelelahutustegevus	1	91 735	91 735
KOKKU	233	20 335 319	87 276

Lisa 3. Küsimustik

Maaelu Arengu Euroopa
Põllumajandusfond:
Euroopa investeringud
maapiirkondadesse

Eesti Maaülikool

Estonian University of Life Sciences

Majandus- ja sotsiaalinstituut

Institute of Economics and Social Sciences

www.emu.ee

Maamajanduse uuringute ja analüüsi osakond

Lugupeetud MAK meetme 1.5.1 toetuse saaja!

Põllumajandusministeeriumi korraldusel uurib Eesti Maaülikool Eesti maaelu arengukava 2007-2013 (edaspidi MAK) meetmest 3.1 „Majandustegevuse mitmekesistamine maapiirkonnas“ toetust saanud ettevõtjaid ning majutustegevuse toetamise vajalikkust tulevikus. Teie kontaktandmed saime PRIAst. Küsitluse tulemusi kasutatakse üksnes üldistatud kujul ning ei seostata Teie nimega. Teie arvamused on väga vajalikud järgneva perioodi toetusmeetmete väljatöötamisel. Küsimustikule vastamine võtab aega ligikaudu 15 minutit. Uuringu tulemustega on võimalik tutvuda alates 2012. aasta märtsist Eesti Maaülikooli leheküljel www.emu.ee/uuringud.

Kohustuslikud küsimused on tähistatud punase tärniga. Neile küsimustele vastamata jättes pole võimalik vastuseid ära saata. Programmi poolt leitud puuduvad vastused tunneb ära roosa tausta järgi. Palume Teil leida aeg küsimustikule vastamiseks hiljemalt 18.12.2011.

Ette tänades ja edu soovides!

Maamajanduse uuringute ja analüüsi osakond

Majandus- ja sotsiaalinstituut Eesti Maaülikool

Küsimuste korral võtke palun ühendust: Risto Räisa risto.raisa@emu.ee, tel: 7 313 072 (töö ajal)

1. Palun märkige oma ettevõtte või FIE registrikood (ettevõtte millele määrati MAK meetme 3.1 toetus majutustegevuse arendamiseks) *

2. Kas lisaks nimetatud ettevõttele Te omate või juhite veel mõnda majutusega tegelevat ettevõtet? *

JAH

EI

3. Palun nimetage need turismiga tegelevad ühingud ja organisatsioonid, kuhu Te majutusettevõtjana kuulute:

Märkige kuni 3 tähtsamat organisatsiooni

4. Miks on Teie arvates vaja edendada ja toetada majutusteenuse pakkumist maapiirkondades? *

Palun valige 1 kuni 4 sobivaimat vastust

Tekib juurde mittepõllumajanduslikke töökohti

Majutusteenuse järele on suur nõudlus

Muude maaturismiteenuste (aktiivne puhkus, toitlustus jms) järele on suur nõudlus

- ☐ Suureneb kohalike elanike tööhõive
- ☐ Paraneb kohalike elanike elukvaliteet (teenuste parem kättesaadavus ja mitmekesistumine, teede paranemine jms)
- ☐ Teile endale töökoha loomine ja sissetuleku tagamine
- ☐ Säilib mitmekesine ja hooldatud maastik
- ☐ Suureneb teiste maapiirkonna ettevõtete tulu
- ☐ Tõuseb maapiirkonna turvalisus
- ☐ Tulud ja tööhõive jaotuvad riigis ühtlasemalt
- ☐ Ei olegi vaja edendada ja toetada majutustegevuse arendamist
- ☐ Muu põhjus (palun täpsustage allolevas lahtris):

5. Palun nimetage oma ettevõtte olulisemad takistused majutustegevuse arendamisel. *

Palun valige 1 kuni 5 sobivaimat vastust

- ☐ Madal investeerimisvõime
- ☐ Laenuraha halb kättesaadavus
- ☐ Tööjõu puudumine
- ☐ Nõrk turundus
- ☐ Maaturismi hooajalisus
- ☐ Klientide vähesus
- ☐ Turismitoodete vähene eristatus üksteisest
- ☐ Konkurentide suur arv
- ☐ Konkurendid pakuvad madala kvaliteediga odavat toodet
- ☐ Kogemuste ja teadmiste vähesus
- ☐ Nõuande halb kättesaadavus rahalises mõttes (nõuanne on liiga kallis)
- ☐ Nõuande halb kättesaadavus sisulises mõttes (vastaval teemal ei ole nõuanne kättesaadav)
- ☐ Täiendkoolituste halb kättesaadavus rahalises mõttes (täiendkoolitus on liiga kallis)
- ☐ Täiendkoolituste halb kättesaadavus sisulises mõttes (vastaval teemal ei ole täiendkoolitus kättesaadav)
- ☐ Halb transpordikorraldus (hõre bussigraafik, rongiliikluse puudumine)
- ☐ Maaturismi vähene toetamine riigi poolt
- ☐ Info puudus EL toetuste jm finantseerimisvõimaluste kohta
- ☐ Koostöö puudumine teiste ettevõtjatega
- ☐ Ei olegi takistusi majutustegevuse arendamisel
- ☐ Muud takistused (palun täpsustage allolevas lahtris):

6. Palun nimetage, mida oleks vaja teha majutusteenuse kvaliteedi tõstmiseks maapiirkondades?

7. Palun nimetage valdkonnad, millesse investeerimine on Teie majutusettevõttes järgneva 5 aasta jooksul (2012-2016) kõige vajalikumad: *

Palun valige 1 kuni 3 sobivaimat valdkonda

- ☐ Tootearendus – olemasolevate teenuste arendamine ja kvaliteedi tõstmine
- ☐ Tootearendus – uute teenuste pakkumine
- ☐ Toitlustusvõimaluste loomine või arendamine
- ☐ Vaba aja teenuste mitmekesistamine
- ☐ Töötajate koolitus ja väljaõpe
- ☐ Toiduohutuse ja hügieeni parandamine
- ☐ Keskkonnakaitse
- ☐ IT-süsteemid
- ☐ Ei ole vaja investeerida eelpoolnimetatud valdkondadesse
- ☐ Muu investering (palun täpsustage allolevas lahtris):

8. Palun nimetage põhivara objektid, millesse investeerimine on Teie majutusettevõttes järgneva 5 aasta jooksul (2012-2016) kõige vajalikumad: *

Palun valige 1 kuni 3 sobivaimat vastust

- ☐ Uute hoonete ehitamine
- ☐ Olemasolevate hoonete rekonstrueerimine
- ☐ Taristu rajamine (teed, vee- ja kanalisatsioonisüsteem vms)
- ☐ Aktiivse puhkuse rajatiste ehitamine (matkarada, spordiväljak vms)
- ☐ Masinate ja seadmete ostmine
- ☐ Inventari ostmine
- ☐ Ei ole vaja investeerida põhivarasse
- ☐ Muu põhivara (palun täpsustage allolevas lahtris):

9. Palun hinnake, kui suur investering (eurodes) on lähema 5 aasta jooksul vajalik küsimustes 7 ja 8 märgitud tegevuste elluviimiseks. *

- ☐ kuni 50 000 eurot
- ☐ 50 000 - 100 000 eurot
- ☐ 100 000 - 200 000 eurot

- ☐ 200 000 - 300 000 eurot
- ☐ üle 300 000 euro
- ☐ Ei ole vaja investeerida lähema 5 a jooksul küsimustes 7 ja 8 nimetatud tegevuste elluviimiseks

10. Kuidas Te hindate üldiselt maaturismi tuleviku väljavaateid järgneva 5 aasta jooksul (2012–2016)? *

	Väga hea	Hea	Rahuldav	Halb	Väga halb
palun tehke valik skaalal:	☐	☐	☐	☐	☐

11. Kuidas Te hindate oma majutusettevõtte rahalisi võimalusi jätkusuutlikkuse tagamiseks järgneva 5 aasta jooksul (2012–2016)? *

	Väga hea	Hea	Rahuldav	Halb	Väga halb
palun tehke valik skaalal:	☐	☐	☐	☐	☐

12. Kas Teie hinnangul on Eesti maapiirkondades majutusteenuse pakkujaid: *

- ☐ liiga vähe
- ☐ piisaval määral
- ☐ liiga palju
- ☐ Ei oska öelda

13. Kuidas Te hindate oma koostööd järgmiste ettevõtete, asutuste või organisatsioonidega? *
Andke hinnang tabeli igas reas

	Väga hea	Hea	Rahuldav	Halb	Koostöö puudub
Teiste majutusettevõtjatega	☐	☐	☐	☐	☐
Külaseltside ja külamajadega	☐	☐	☐	☐	☐
Teadus- ja arendusasutustega	☐	☐	☐	☐	☐
Maaturismi koostöö- ja katusorganisatsioonidega	☐	☐	☐	☐	☐
Kohaliku omavalitsusega	☐	☐	☐	☐	☐
PRIA ja Põllumajandusministeeriumiga	☐	☐	☐	☐	☐
Põllumajandusettevõtjatega	☐	☐	☐	☐	☐
Kaubandusettevõtjatega	☐	☐	☐	☐	☐

	Väga hea	Hea	Rahuldav	Halb	Koostöö puudub
Toitlustusettevõtjatega	☐	☐	☐	☐	☐
Ürituste korraldajatega (õhtujuhid, ansamblid jms)	☐	☐	☐	☐	☐
Koostöö naaberriikide turismisektoriga	☐	☐	☐	☐	☐
Koostöö muude ettevõtete, asutuste või organisatsioonidega (asutuse tüüp palun täpsustage allolevas lahtris):	☐	☐	☐	☐	☐

14. Kas investeering, mille suhtes Teile meetme 3.1 toetus määrati, jääb taotluses esitatud mahus tõenäoliselt tegemata või saab tehtud (on juba tehtud)? *

- ☐ investeering saab planeeritud mahus tehtud või on juba tehtud
- ☐ investeering saab tehtud oluliselt väiksemas mahus
- ☐ investeering jääb tegemata

Kui investeering jääb tõenäoliselt tegemata või saab tehtud oluliselt väiksemas mahus, siis miks? PALUME KINDLASTI PÕHJENDADA !

15. Milliseid tooteid ja teenuseid Te oma majutusettevõttes pakkusite enne meetme 3.1 investeeringu elluviimist? *

Valida võib mitu vastusevarianti.

- ☐ Majutus
- ☐ Aktiivne puhkus
- ☐ Toitlustamine
- ☐ Seminariteenus
- ☐ Ei pakunud turismiga seotud teenuseid
- ☐ Muud tooted ja teenused (palun täpsustage allolevas lahtris):

16. Milliseid tooteid ja teenuseid Te oma majutusettevõttes kavatsete pakkuda lähema 3 aasta jooksul pärast meetme 3.1 investeeringu elluviimist? *

Valida võib mitu vastusevarianti.

- ☐ Majutus
- ☐ Aktiivne puhkus
- ☐ Toitlustamine

- ☐ Seminariteenus
- ☐ Ei paku turismiga seotud teenuseid
- ☐ Muud tooted ja teenused (palun täpsustage allolevas lahtris):

17. Palun märkige oma ettevõtte majutustegevusega seotud töötajate aasta keskmine arv

* enne meetme 3.1 investeeringu elluviimist (alustamist):

* lähema 3 aasta jooksul pärast meetme 3.1 investeeringu elluviimist (prognoos):

18. Palun märkige oma ettevõtte majutustegevusest tulenev aastane müügitulu (eurot aastas)

* enne meetme 3.1 investeeringu elluviimise (alustamise) aastat:

* lähema 3 aasta jooksul pärast meetme 3.1 investeeringu elluviimist (prognoos):

19. Palun märkige Teie majutusettevõttes olevate voodikohtade aasta keskmine arv

* enne meetme 3.1 investeeringu elluviimist (alustamist):

* lähema 3 aasta jooksul pärast meetme 3.1 investeeringu elluviimist (prognoos):

20. Palun märkige oma majutusettevõtte aasta keskmine voodikohtade täituvus (%)

enne meetme 3.1 investeeringu elluviimist (alustamist):

lähema 3 aasta jooksul pärast meetme 3.1 investeeringu elluviimist (prognoos):

21. Palun hinnake meetme 3.1 alusel toetatud investeeringu mõju Teie ettevõtte majutustegevusele (mõju mis on juba avaldanud või tõenäoliselt avaldub lähema 3 aasta jooksul). *

Andke hinnang tabeli igas reas

	Täielikult nõus	Pigem nõus	Pigem ei ole nõus	Ei ole üldse nõus	Ei oska öelda
Paraneb ettevõtte toodete ja teenuste kvaliteeti	☐	☐	☐	☐	☐
Mitmekesisib ettevõtte toodete ja teenuste valik	☐	☐	☐	☐	☐
Suureneb voodikohtade arv	☐	☐	☐	☐	☐
Aitab elavdada madalhooaega	☐	☐	☐	☐	☐
Suureneb ettevõtte külastatavus	☐	☐	☐	☐	☐

	Täielikult nõus	Pigem nõus	Pigem ei ole nõus	Ei ole üldse nõus	Ei oska öelda
Pikeneb klientide kohalviibimise aeg	☐	☐	☐	☐	☐
Klientide rahulolu suureneb oluliselt	☐	☐	☐	☐	☐
Ettevõtte konkurentsivõime paraneb	☐	☐	☐	☐	☐
Võimaldab säilitada olemasolevaid töökohti	☐	☐	☐	☐	☐
Võimaldab luua uusi töökohti	☐	☐	☐	☐	☐
Muu mõju (palun täpsustage allolevas lahtris):	☐	☐	☐	☐	☐

22. Kui tõenäoline on, et Te oleksite viinud projekti ellu ka ilma meetme 3.1 toetuseta? *

- ☐ Tõenäoliselt oleks viinud ellu
- ☐ Tõenäoliselt ei oleks viinud ellu
- ☐ Oleks viinud ellu väiksemas mahus
- ☐ Ei oska öelda

23. Kui tõenäoline on, et Te taotlete toetust (rahastaja oleks riik või EL tõukefond) oma turismiettevõtte arenguks ka tulevikus? *

- ☐ Tõenäoliselt taotlen
- ☐ Tõenäoliselt ei taotle
- ☐ Ei oska öelda

24. Kas Teie hinnangul jätkab meetme 3.1 toetust saanud Teie juhitud ettevõtte majutusteenuse pakkumist ka 7 aasta pärast? *

- ☐ Tõenäoliselt JAH
- ☐ Tõenäoliselt EI
- ☐ Ei oska öelda

25. Mida peaks Teie arvates MAK 2007-2013 meetme 3.1 toetustingimustes muutma, et see vastaks paremini maaturismi ettevõtjate vajadustele?

26. Kui Teil tekkis küsimustele vastates ettepanekuid või kommentaare, siis me oleme tänulikud, kui Te need siia kirjutate.

Suur tänu koostöö eest! Vastuste kinnitamiseks ja ärasaatmiseks vajutage allolevat nuppu „Submit“